

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK!

HAJDÚ-BIHARI

XXXVIII. ÉVFOLYAM
239. SZÁM

ÁRA: 1,80 FORINT

1981. X. 11.,
VASÁRNAP

NAPLÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Búza vetés katonás rendben

Vetik a búzát

Polgáron már földre kerültek a kora őszi magvak

Javában folyik az őszi munka a Tisza menti vidéken is, amint ezt a polgári November 7. Termelőszövetkezetben tapasztaltuk a hét közepén. A legnagyobb feladat most — a megye többi gazdaságához hasonlóan — itt is a kukorica betakarítása és a búza vetése.

A November 7. Termelőszövetkezetben már befejezték a kora őszi vetését — rozsból harminchárom, őszi árpából kilencvenkettő, repceből hetvenöt, olajretekéből harminckét hektáron került földre a mag. A búza vetését is elkezdték néhány napja, a tervezett 1170 hektáros terület negyedrésznél tartanak jelenleg. Ha minden jól megy, október 25-ig végeznek a búza vetéssel.

Két növény betakarításán dolgoznak az emberek és a gépek: napraforgóból szerdánig 140 hektár termését vitték

fedél alá az 508 hektárból, kukoricából pedig még 250 hektáros terület volt hátra. A kukorica egyébként nem számít fő növénynek a gazdaságban, inkább csak a tagok háztáji állatai részére termelik. Silókukoricából azonban biztosítja a szövetkezet az állattenyésztési ágazat szükségletét.

A gazdaság vezetői elmondták, hogy ha a vetőmagnak termelt lucernát és herét a remélt mennyiségben sikerül betakarítani, a növénytermesztési ágazat nem lesz rifizetéses. S ez nem kis teljesítmény, hiszen a föld rossz minősége mellett — az átlagos érték nem haladja meg a kilenc aranykoronát — még a belvíz is rendszerezsen sújtja a vidéket. Tavaly például, az emlékezetesen csapadékos időjárás következtében a tervezett 1200 hektár helyett csak 645 hek-

táron tudták elvetni a búzát, de még ebből is elvitt százhektáros területet a belvíz.

A polgári szövetkezetben remélik, hogy az ideai kedvező időjárás jövőre kamatozik igazán. Ehhez azonban a hátralevő őszi munkák gondos elvégzése mellett szerencsés, belvízmentes tavasz is kell.

A kombajn falja a kukoricát

zöld időjárás jövőre kamatozik igazán. Ehhez azonban a hátralevő őszi munkák gondos elvégzése mellett szerencsés, belvízmentes tavasz is kell.

MAI SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

ÉPÍTÉSI NAPLÓ

(3. oldal)

A VÁLLALATOK ÉS A GYERMEKNEVELÉS

(4. oldal)

A SÓSTÓI MŰZEUMLUBAN

(6. oldal)

FILMNAPLÓ

(7. oldal)

MAGYAR ÍRÓK PEREI

(9. oldal)

GYERMEKVILÁG

(10. oldal)

SZABADIDŐ

(12. oldal)

Gyár 1862-ből

Fejlődik a Debreceni Kefegyár

A város egyik régi üzemének számít az 1862-ben alapított kefegyár. A gyár alapításakor beszerzett gépek ugyan már nem üzemelnek, de még most is akadnak százszentendős gépmatuzsálemek a debreceni üzemben. 1968-ig eleve veszteségesre tervezték a nagy múltú gyárat, de a hazai ellátás érdekében folyamatosan termeltek.

Az elmúlt tíz esztendőben kismértékű fejlesztést hajtottak végre a faipari üzemben. Kilenccmillió forint hitel és ötmillió forint saját fejlesztési alap felhasználásával több modern termelőberendezést vásároltak. Ezek munkába állításával 1980 első háromnegyed évében közel 40 millió forint értékű árut termeltek. Az idei terv — kilenc hónapra — 46,1 millió forint volt, ezt sikerült túlteljesíteni.

A tervezettnél kevesebb létszámmal végezték a feladatokat, így az egy munkásra jutó termelés 22 százalékkal haladta meg eddig a múlt év hasonló időszakának termelését. Az összes export értéke közel 9 százalékkal magasabb az esztendő első kilenc hónapjában, s meghaladja a 8 millió forintot. Ezen belül a bázishoz viszonyítva lemaradás mutatkozik a tőkés országokba irányuló kiviteli terv teljesítésénél, de ezt év végéig pótolni tudják.

A Debreceni Kefegyárral

kapcsolatban álló ARTEX Kűlkereskedelmi Vállalat az esztendő első felében a kedvezőtlen piaci helyzet és az áremelkedések miatt kevesebbet rendelt az eredetileg elképzeltnél.

A gyár második félévi rendelkezésszáma 6,8 millió forint szocialista és 5,5 millió forint tőkés exportot tesz lehetővé, a többi a hazai megrendelőkhoz kerül. A Szovjetunióba 5,6 millió forint értékű árut szállítanak, Kuvaitba 45 ezer darab partvist exportáltak. Ezenkívül egy NSZK-beli cégen keresztül Görögországba, Szudánba kerülnek a debreceni üzem termékei. Kanadába 30 ezer cipőfényesítő kefért szállítottak, a már említett szovjet export jefentős részét 100 ezer fényező és 250 ezer ruhakeféte teszi ki.

A késztermékek kívül megközelíti a 14 millió forintot a kefétekek együttes értéke. A megmunkált fát az egyik budapesti szövetkezet látásrad jutó termelés 22 százalékkal haladta meg eddig a múlt év hasonló időszakának termelését. Az összes export értéke közel 9 százalékkal magasabb az esztendő első kilenc hónapjában, s meghaladja a 8 millió forintot. Ezen belül a bázishoz viszonyítva lemaradás mutatkozik a tőkés országokba irányuló kiviteli terv teljesítésénél, de ezt év végéig pótolni tudják.

Új kazánházak Berettyóújfaluban

A FŰTÉSI SZEZON ELŐKÉSZÜLETEI

A Debreceni Hőszolgáltató Vállalat még a tavaszi fűtési szezon végén elkezdte az idei fűtési időnyre történő felkészülést. Ennek összeállításánál elsősorban a műszaki hibákat, valamint a felújításra, rekonstrukcióra szánt hőközpontok kapacitásigényét vették figyelembe. A nyári karbantartást már a tavaszi fűtési szezon befejezése előtt megkezdtek ott, ahol vezeték bontása nélkül elvégezhetők a munkák. A szezonon kívül Debrecenben 240 hőközpont, vidéken 11 kázan és 16 hőközpont karbantartást végeztek el. Ezen kívül 30 idegen tulajdonú, de a hőszolgáltató vállalat által működtetett fogyasztói hőközpont felújítását is elvégezték.

Összesen 68 ezer munkaóra felhasználásával — hat hőközpont kivételével elvégezték a tennivalókat. Így többek között bekötötték a megyeszékhelyen a Béke útja egyik házába a használati meleg vizet, kicserélték a Doboz lakótelep és a Péterfia utcai hőközpontot, a Mester utcai fogadóállomáson beépítettek egy 31 négyzetméteres hőcserélőt.

Az idén végrehajtott beruházási munkák közül említésre méltó, hogy a debreceni gőzvezeték kicserélésére közel 2,7 millió forintot fordítottak. Berettyóújfaluban több kazánházat építettek, s összesen 14 e'avult hőközpontot és megközelítőleg 800 méter hosszú gerincvezetékét bontották ki. A beruházási munkák értéke a megyében megközelítette a kilencmillió forintot.

Még ebben az esztendőben a vénkert lakótelep használati melegvíz-rendszerét új nyomvonalon horganyzott cső alkalmazásával átépítik. Az Erzsébet utcai lakótelep biztonságosabb melegvíz-ellátása érdekében az Ispótyai utcai hőközpontban nagy teljesítményű keringető szivattyút építenek be. Befejezik az Aranybika Szálló új hőközpontját folytatják a Csokonai Színház rekonstrukciójánál a felső fűtési rendszer teljes kiépítését. Hajdúböszörményben átalakítják a gyűjtő-vezetékrendszert, és új használati melegvíz-vezetékrendszert létesítenek.

A jó út sokba kerül

Öt év alatt 1,2 milliárd forintot költenek a megye közútjaira

Minél gazdagabb egy ország, annál többet tud utépítésre, a már meglévő utak állagának megővására fordítani. S ez, előbb-utóbb, valószínűleg meg fog történni. A közúti igazgatóság évről évre megteszi azt, amire a költségvetés lehetőségeit nyújt. A hatodik ötéves tervben a beruházások csökkenése miatt az utak fejlesztésére kisebb összeg jut, mint az előző ötéves tervben, ám az állagmegővásra többet kell fordítani. A KPM a terv készítésekor megynéknak csupán egy keretszámot adott meg, a megvalósulás az évente rendelkezésre álló forintmillióktól függ.

Hajdú-Bihar öt év alatt 1,2 milliárd forinttal gazdálkodhat. Ezért a hatodik ötéves tervben megynéknak új utat nem építenek. Munkája azonban így is lesz a közúti igazgatóság dolgozóinak. Jövőre a közművek kiváltásával megkezdik a 4. számú főútvonal déli ágának építését. Az Erzsébet utca építésének előkészítésére 1982-ben kerül sor. A tervet szerint a hatodik ötéves terv végére az István útig jutnak el.

Az István útig jutnak el. A közúti igazgatóság évente körülbelül 200 millió forintot fordít a meglévő utak fenntartására, üzemeltetésére, a burkolat javítására. Öt-hat esztendeje még 170—180 ezer négyzetméter burkolaton végeztek szélesítést, az idén már csak 80, jövőre csupán 30-40 ezer négyzetméter dolgoznak. Sokat kell költeni minden évben a burkolatfestésekre, az útjelző táblák karbantartására is. Megynéknak ez az összeg eléri a 3-4 millió forintot. A tényleg felkészülés szintén jelentős összeget emészt fel.

Kevesebb a pénz, tehát kevesebb a munka. Felvetődik a kérdés, hogy a meglévő kapacitást az emberek és a gépeket vizsgálgatva mennyire tudják kihasználni. Simonyi Alfons, a közúti igazgatóság

főmérnöke tájkoztatta lapunkat arról, hogy mit tesznek, hogy senkit ne érjen kár, s ne lehessen megvádolni a céget azzal, hogy pénzt emésztő kapacitással rendelkezik. Legelső intézkedésük volt, hogy a selejtezett járművek és gépek helyett nem kértek, nem vásároltak újakat, tehát a gépparkjuk kisebb lett. A főlős munkaerővel pedig a tanácsi utak javítását végeztetik. Ez egyfajta bémunkának számít.

A hatodik ötéves terv első évében már szeptemberben sikerült befejezniük a saját munkákat, a burkolatfenntartásokat. Utat szélesítettek 40 kilométer hosszúságban, felületzárásai munkát végeztek 5-600 ezer négyzetméteren, 250 ezer négyzetméteren pedig zúzott kő terítésével bitumenes öntözéssel, zúzalekcszórással javították az utak teherbíró képességét. Jelenleg a téli forgalomra készülnek fel. A hagyományos útjavításokat új technológia bevezetésével frissítették fel. Több helyen már az idén vízbitumen-katalizátor emulziós keverékkel dolgoznak. Az újfajta emulziós keveréket kátyúk beöntésére használ-

ták, s mert a keverék vizet is tartalmaz, nedves időben is lehet vele dolgozni. Ugyanakkor csaknem hidegen, vagyis minimális előmelegítéssel használható. Ezzel a módszerrel tehát energiát tudnak megtakarítani. Ilyen emulziós keverékek javították az idén a Tiszacsege felé vezető utat.

Visszatérve a pontos terv nélküli munkára, el kell mondanunk: annak ellenére, hogy a teljesítmény mindenkor a költségvetéstől függ, a közúti igazgatóságnál már az év végén tudják, mit kell a jövő évben csinálni. Egy komisz tél, természetesen, még a legjobban előkészített tervek is felboríthatja. A közúti igazgatóság a kivitelezéssel (KEV) általában március végéig köti meg a szerződéseket.

Ebben az ötéves tervben tehát 1,2 milliárd forinttal tudnak gazdálkodni. És bár ez kevesebb, mint az előző ötéves terv keretösszege, a pénzügyi helyzetünk minőségén nem szabad meglátnia.

I. G.

LÓNAPTÁR

Ével ezelőtt, 1810-ben halt meg a híres angol orvos, a hidrogén minden idők legveszélyesebb gázja. A fönemesi csapatok, s így megenyhültek a luxust, a furesa különös életét. Mindig ruhában járt; volt szabad szőlő, ne zavarja; írásban érintkeztek, egyik legjelentősebb volt. Odrogént, s azt is, és oxigént öszegázok eltűnének, onos súlyú víz erült ebből, hogy a víz elemi testét összetett arra is, hogy a nyban ég el magyban. Megállapította, 80 térfogatszázad és 20 térfogatnyi tartalmaz. nban csak kísérletezéseinek helyére másokra várt. szorgalmas és árkos élet után mint kétféle örökösére.

ELETES KESZTŐ

Eva
12-144

Prózsámai:

80, 90

EGESZSEGLŐZÁS.

A SZ szakszervezet a MAV Járóértés Művelő- és megyei KÖ. 2-én 16 óratól rendez a táp- és világi Jarmújavitó ában.

Oktober 12-én, 8 órakor a kollégiumán Sugár And-külpolitikus DOTE políti-rendezésében nem zártkörü.

NY. A püs-ÁV-állomáson 11 órakor egy gőzmozdonyt emlékeztetőül gőzmozdonyok 5 üzemeltető-ozdonyt átad-Közlekedési tes főigazga-

BRIGA-VETELKE- a vegyes- et szocialista ri szövetkezeszusa tiszte- vetélkedő rsenyben első szocialista Bri-

fejtek ébe!

zeptember 20-i nt kereszt- megfjete: kotása, He- A Népi-nem- us, Arany. könyvual- eness Barna- ossuth u. 45.; brecen. Kom- apis Elemér, B. út 99.; S- brecen. Füst- töth Csilla, szky u. 23.; né, Debre- Jos u. 29. L.; Pusztamonos- 87.; Hajzer gyatádi krt. X. Berettyó- 26.; Szabó- boszió, Vö- F III. 8.

MÉNY

Berettyóújf- an 7 óratól fadsereg út- t, a Szökő, a állint, a Vé- a Kodály Krúdy Gy- 5-én és 16- óráig a Kül- első major, a számítói vé- tükában. (X)

Debrecen- Felölő 400 forint -

Egy hét a világpolitikában

HÉTFŐ: Arfolyam-igazítás a nyugat-európai devizapiacokon: a márkát és a guldent fel-, a frankot és a lírát leértékelik — Brit tárgyalási javaslat az észak-írországi foglyok éhségstrájkjának befejezése után
KEDD: Szadat elnök merénylet áldozata lesz, a kairói parlament Mubarak alelnököt jelöli utódjává — Az amerikai képviselőház külügyi bizottsága ellenzi AWACS légi felderítő rendszerek szállítását Szaudí-Arábiának — Arafat pekingsi látogatása
SZERDA: Véget ér a lengyel Szolidaritás gdanski kongresszusa, amely ellenforradalmi jellegű határozatokat fogadnak el — Mitterrand-Schmidt találkozó — Vita Washingtonban az új fegyverkezési tervekről

CSÜTÖRTÖK: Prágában megnyílik a nők világkongresszusa — A francia külügyminiszter Varsóban — A salvadori forradalmi erők tárgyalásokat ajánlanak a kibontakozás érdekében — Nicaraguai tiltakozás az amerikai-hondurasi hadgyakorlatok ellen — Thatcher, brit kormányfő Pakisztánban
PÉNTEK: Eredményes tárgyalások után elutazik hazánkba az angol párt- és állami küldöttség — Befejeződik az ENSZ-közügyülés általános vitája — Madridban erősödik a bírálat a NATO-tagság tervével szemben
SZOMBAT: Nagyarányú béketüntetés a nyugatnémet fővárosban — Szadat elnök temetése Kairóban

A HÉT 3 KÉRDÉSE

Milyen fejlemények várhatók a Közél-Keleten a kairói merénylet nyomán?

Ezúttal ismét százezerrel többek lehetnek közvetlen tanúi a páratlan drámának: a képernyőkön szinte egyenes közvetítésben zajlott a Szadat elnök életét kioltó merénylet. Úgy tűnik, a lassítások, ismételt visszajátzások, kiemelt képek fényt deríthettek a részletekre is. Mutatták a valódit, de kérdés, hogy az igazat is, hiszen miközben a hírgyőngyökkel jelentések minden másodperccel elszámozolnak, egyre több kérdés születik. Kezdvé attól, hogyan mondták csődöt a biztonsági óvintézkedések, egészen addig, miként vonulhatott fel egy „maszk”-egység a díszszemlén. Vajon honnan szereztek pontos értesüléseket a menetrendről, és hogyan időzítették a díszemlény elé való érkezést azokra a pillanatokra, amikor mindenki felfelé nézett, az elhúzó szuperszonikus repülőgépekre. Egyelőre túl sok részletet fed homály...

A visszatekintés mellett azonban a világ valamiféle előrejelzést is vár: milyen lehet a szadati politika jövője Szadat nélkül? A parlament által kijelölt utód, Mubarak eddigi alelnök minden bizonnyal elfoglalja majd Szadat megüresedett helyét. A kommentárok egy behangosan megállapították: feltétlen híve volt a meggyilkolt elnök által járt útnak, s első nyilatkozataiban annak folytatása mellett szállt síkra. A papírforma szerint tehát nem várható változás az egyiptomi vonalvezetésben. Mégis tapasztalható bizonyos fenntartás, tartózkodás és várakozás.

Szadat távozása ugyanis olyan időben következett be, amikor a térségben és magában Egyiptomban sok minden mozgásban, formálódóban van. 1982 áprilisában az utolsó izraeli egységeknek is ki kell vonulniuk a Sinaifélszigetről, és még Szadat életében felvetődött a kérdés: vajon ezután Egyiptom továbbra is ragaszkodik-e a saját kényszerpályájukon is elakadt palesztin autonómia-tárgyalásokhoz, s nem próbálja-e meg feloldani elszigetelődését az arab világtól, legalábbis annak a köztársaságtól jobbra elhelyezkedő részétől? Annál inkább, mert nyolcpontos javaslatával Szaudí-Arábia első ízben tett kísérletet az átfogó rendezés előmozdítására, de olyan alapon, ami bizonyos módosításokkal az Egyesült Államoknak is tetsző lenne. (A saúdai javaslat eszközölhető volna arra, hogy Camp David kudarcra után új módon közelítsék meg a sokszor emle-

A héten tartotta első kongresszusát a tavasszal alakult brit Szociáldemokrata Párt. Képünkön: az egyik alapító tag, Roy Jenkins beszél a tanácskozáson

getett „pax americanát”, vagyis amerikai ihletésű béke-rendszer kiépítését a Közél-Keleten.) Közben Egyiptomban Szadat rendszere szemmel látható nehézségekkel küszködött. Az elnök ugyan arról beszélt, hogy „országunk nem lesz második Irán”, és „az egyiptomiak 99 százaléka mögötte sorakozik fel”. A nemrég történt márfel ezer letartóztatás, a legkülönbözőbb politikai erőkkel való összecsapás nem ezt látszott igazolni. Az új vezetés természetesen igyekszik „elhangyolagolni” a „mennységgé” tenni az ellenzék, helyi incidensek tüntette fel a felső-egyiptomi Aszjutban Szadat halála után kiróbbant zavargásokat, s nem erősítette meg kétszáz katonatiszt korábbi állítólagos letartóztatását.

Az egyiptomi „hogyan tovább” kérdésre ma még lehetetlen válaszolni, de annyi bizonyos, hogy nem ígérkezik egyszerű folyamatnak.

Mi a helyzet a Szaudí-Arábia által rendelt AWACS légi felderítő rendszerekkel?

A kairói események fényében még az eddiginél is bizonytalanabbá vált a Szaudí-Arábia által az Egyesült Államoktól megrendelt AWACS légi felderítő rendszerek sorsa. Az AWACS olyan Boeing-repülőgépekre szerelt különleges lokátor-rendszer, amellyel 5-600 kilométer sugarú körben minden katonai mozgást észlelni lehet. Washington egyrészt azért szorgalmazza a szállítást, mert az egy 8,5 milliárd dolláros bevétellel kecsegtető fegyverüzlet része lenne, másrészt így akarja kifejezésre juttatni a szoros szövetségi szálakat a sivatagi királysággal, amely kulcsszerepet játszik az olajpiacon, politikailag felértékelődött nyolcpontos közel-keleti rendezési javaslatával, s nő katonai fontossága is. Izrael viszont kifogásolja, mert az AWACS-ok képesek lennének az ő rovására is felderítéket végezni, s tart attól: elveszti az első helyet Washington közel-keleti barátainak sorában.

A Reagan-kormány támogatja a szállítást, a kongresszusban erős Izrael-lobby azonban ellenzi azt, s a képviselőház külügyi bizottságában is 28:8 arányban leszavazták a tervet. Igaz, a szenátus szava a döntő, ám a támogatók többsége ott is kérdéses. Voltak kompromisszumos előterjesztések, miszerint amerikai szakértők jelenlétével garantálják az AWACS-ok használatát, de ezeket két oldalról is kifogásolták: Izrael barátai nem látják kielégítőnek a biztonsági feltételeket, a saúdaiak viszont megsértődtek az „gyámko-

dás” miatt. (Ez persze azért nem zárja ki teljesen a megállapodást...) Most mindkét tábor Szadat esetére hivatkozik. Az üzlet ellenzői úgy érvelnek, hogy Szaudí-Arábiában sem lehet kizárni egy megrázkódtatást, változást, s akkor Izrael joggal érezhetné magát bizonytalanában. Mások viszont azt hangoztatják: a kairói merénylet után még nagyobb szükség van Szaudí-Arábiára, és néhai Szadat is erősen kívánta az AWACS-ok leszállítását a saúdaiaknak. A vita még folytatódik...

Miként áll Spanyolország esetleges NATO belépésének ügye?

A spanyol kormány a héten újabb intézkedéseket tett a parlamentben zajló vita meggyorsítására, szeretné mielőbb befejezett ténnyé tenni Madrid NATO-tagságát. A szocialisták és kommunisták viszont népszavazást sürgetnek e fontos kérdésben. A szocialisták vezére bejelentette, hogy amennyiben ez nem történne meg választási győzelemük esetén — s ez nem elképzelhetetlen a következő parlamenti időszakban —, kilépnének a katonai blokkból. Közben sokasodnak a tüntetések, a karhatalmi erők többször durván beavatkoztak.

A két katonai-politikai szövetség mai szerkezete és összetétele negyed századdal ezelőtt alakult ki. A történelmileg létrejött egység — ez kitűnt az európai biztonsággal kapcsolatos megbeszélések során is — stabilizáló tényező. Ezzel együtt a Varsói Szerződés több ízben javaslatot tett — természetesen ez csak a teljes kölcsönösség alapján képzelhető el — a tömbök feloszlására. A NATO ezt az indítványt elutasította, mire a szocialista országok kölcsönös „létszámpotot” ajánlottak, hogy megakadályozzák a két szövetség tagságának kiterjesztését.

Spanyolország hivatalos tömbönkívülisége ellenére eddig is vállalt bizonyos elkötelezettséget, például amerikai támaszpontokat területén. Am ezek bővülése, intézményessé válása, a NATO-tagságból eredő bel- és külpolitikai következmények mégis bonyolíthatják földrézünk helyzetét. Visszavetítik az amúgy sem magas sebességfokozatban levő tárgyalásokat, kedvezőtlenül befolyásolhatják az egyensúlyt.

Madrid egyébként szívesen látná a nemskóra folytatódó európai biztonsági és együttműködési értekezletnek is. Amikor a spanyol fővárosra esett a választás, egy semleges állam székhelyét jelölték ki, nem egy NATO-hatalomét...
Rétl Ervin

Aczél György Moszkvába utazott

Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese — Pjotr Gyemicsevszov, az SZKP KB Politikai Bizottsága póttagjának, a Szovjetunió kulturális miniszterének meghívására — szombaton Moszkvába utazott.

Megérkezésekor, a seremetyeói repülőtéren, vendéglátója, Pjotr Gyemicsev fogadta. Jelen volt Szürös Mátyás, hazánk moszkvai nagykövete. (MTI)

A szovjet autóipari miniszter látogatása

Méhes Lajos ipari miniszter meghívására látogatást tett hazánkban Viktor Poljakov, a Szovjetunió autóipari minisztere. A szovjet minisztert fogadta Marjai József miniszterelnök-helyettes, valamint Pullai Árpád közlekedés- és postaügyi miniszter. A látogatás során megismerkedett több magyar gépipari vállalat tevékenységével.

Eltemették Szadatot

Szombat délből Kairóban eltemették a négy nappal korábban merénylet áldozatává esett Anvar Szadat egyiptomi elnököt.

A katonai pompával végbement temetésen mintegy nyolcvan ország, illetve nemzetközi szervezetek küldöttsége vett részt, többet közülük államfők, miniszterelnökök vezettek. A rendkívül nagy létszámú biztonsgági erők által védett gyászmegemlékezés csak a hivatalosan meghívott vendégek vehettek részt, a tömeges spontán megnyilatkozásának nem hagytak teret a hatóságok.

Az egyiptomi államfőt a keddi merénylet színhelyének közelében temették el, szemben a tribünnel, ahonnan a katonai díszszemlélt nézte, és ahol a parádén részt vevő

egyik egység — hivatalos közlések szerint — négy katonája (pontosabban egy tiszt és három katonaruhába öltözött társa) lelőtte.

Szadat temetése, mint arról beszámoltunk, politikai érintkezésekre adott alkalmat a Kairóba érkezett delegációk között. Alexander Haig külügyminiszter, az amerikai delegáció vezetője, aki pénteken Hoszni Mubarak egyiptomi elnökjelölttel folytatott eszmecsere, szombaton Bejgin, izraeli miniszterelnökkel tárgyal. Ugyancsak szombaton megbeszélést folytat az egyiptomi-izraeli különbece ellenére Kairóval jó kapcsolatot ápoló három arab ország delegációinak vezetőivel: a szudáni és a szomáliai elnökkel, valamint Omán miniszterelnök-helyettesével. (MTI)

Kairóban rendkívüli biztonsági intézkedéseket tettek Szadat temetésére. Képünkön: az egyiptomi elnök koporsója a maadai katonai kórházból indult utolsó útjára (Telefoto — AP — MTI — KA)

Román közellátás

A román államtanács törvényerejű rendeletet adott ki a lakosság élelmiszerrel történő jobb ellátásának biztosítása érdekében. A rendelet célja, hogy megállítsa az egyes élelmiszerfélésekből tapasztalható felhalmozást és üzérkedést.

A törvényerejű rendelet szerint üzérkedési bűncselekményt követ el az, aki az állami vagy szövetkezeti kereskedelmi egységekből felhalmozás céljából az egyházi családok fogyasztás szükségletét meghaladó mennyiségben vásárol ételanyagot, cukrot, lisztet, kukoricalisztet, rizst, kávévet vagy más élelmiszert. Az ilyen bűncselekményt hat hónapnál előbb terjedő fogsággal büntetik. Hasonló büntetéssel sújtják azokat, akik kenyeret vagy más tésztaféleséget állati takarmány céljára használnak fel.

A Scintea szombati számában megjelent törvényerejű rendelet lehetőséget ad arra, hogy az a személy, akinek felhalmozott élelmiszer van a birtokában, a fölös mennyiségét három napon belül büntetlenül visszaszolgáltathassa a kereskedelemlennek. Akik ezt nem teszik meg, azoktól a felhalmozott élelmiszert elkobozzák.

A rendelet értelmében a néptanácsok kötelesek gondoskodni arról, hogy a kereskedelmi egységek csak azoknak adjanak cukrot és ételanyagot, akiknek a lakhelye az illető településen van, illetve ott működő gazdasági egységekben dolgoznak. A nagy településeken a néptanácsok üzérkedést megelőző ellenőrzéseket lehetnek ki, amelyek a köztük lakókat cukorral és ételanyaggal látják el a néptanácsok által megszabott mennyiségben. (MTI)

Befejeződött az általános vita az ENSZ közgyűlésén

Pénteken este New Yorkban véget ért a háromhetes általános politikai vita az ENSZ-közügyülés 36. ülészakán. Az általános vitában 145 tagállam képviselője fejtette ki véleményét a világhelyzetről és a legfontosabb témákról — közöttük hét állam-kormányfő, 125 külügyminiszter. Ismét Kittani, az ülésszak iraki elnöke záróbeszédében nyerve megköszöntötte a résztvevőket, hogy a jövőben talán „évi díjat” kellene kiírni a legrövidebb beszédért.

A háromhetes általános politikai vita vezérmotívuma az enyhülés és a leszerelés igénye volt. A felszólaló államférfiak túlnyomó többsége sikra szállt az enyhülési politika, a fegyverzetkorlátozások és leszerelési tárgyalások felújítása mellett. A vita alaphangját ismét a szocialista országok adták meg. Nagy érdeklődést keltett az új szovjet javaslat, hogy a közgyűlés fogadjon el nyilatkozatot a nukleáris katasztrófa elkerüléséről. Számos felszólaló elítélte az imperialista államok konfrontációs politikáját, a fegyverkezési hajszafokozását, amelyek között a neutronfegyver gyártásáról hozott amerikai döntést.

Az általános vita fő témáira jellemző volt az utolsóként felszólaló Unison Whiteman grenadai külügyminiszter beszéde. A kis karibi ország képviselője határozottan elutasította az újabb tömegpusztító fegyverek gyártását és a fegyverkezési hajszafokozását. Másfelől azzal vádolta az Egyesült Államokat, hogy gazdasági blokáddal és szabotázzsal áll akarja ázni Grenada forradalmi fejlődését, sőt katonai intervenciót terveit is fontolgatja. Előtte Witness Mangwende, Zimbabwe külügyminisztere beszédében a fajüldözést, a dél-afrikai Köztársaság tette felülőssé Afrika déli térségének csaknem minden feszültségét és fegyveres konfliktusait. Zimbabwe lehetőségei határain belül kötelességének tekintti a társadalmi igazságosságért, politikai függetlenségért és szuverenitásért harcoló dél-afrikai erők támogatását, mondta Mangwende, aki egyebekben bírálta a fejlett tőkés országokat a fejlődő világ gazdasági gondjairól, az új gazdasági világrend kialakulásának akadályozásáért. (MTI)

Laoszi küldöttség látogatása Magyarországon

Sone Khamvanevongsának, a Laoszi Népi Forradalmi Párt agitációs, propaganda- és oktatási bizottsága helyettes elnökének, tájékoztatói miniszterhelyettesének vezetésével október 5. és 10. közötti delegáció tartózkodott hazánkban. A küldöttség a Magyar Rádióban és a Televízióban, a Magyar Nemzet szerkesztőségében és a Minisztertanács Tájékoztatói Hivatalában tanulmányozta a magyar hírközlő szervek munkáját, az agitációs és propagandamunka rendszerét, a magyar-laoszi együttműködés lehetőségeit.

A delegációval megbeszélést folytatott Pálos Tamás, az MSZMP KB agitációs és propagandaosztályának helyettes vezetője az MSZMP ideológiai téren kifejtett tevékenységének időszerű kérdéseiről, s a tömegtájékoztatási eszközök pártirányításának tapasztalatairól. (MTI)

Cheyssson sajtóértekezlete Varsóban

Claude Cheyssson francia külügyminiszter pénteken Varsóban tartott sajtóértekezletet igen pozitívan értékelte a Lengyelország és Franciaország közötti kapcsolatok fejlődését.

A két ország eltérő társadalmi berendezkedése és különböző szövetséghez tartozása ellenére Lengyelország és Franciaország együttműködés köti össze, és számos nemzetközi kérdésben — például a közel-keleti problémákat, a madridi konferencia szerepét és a kelet-nyugati párbészed elengedhetlenségét illetően — hasonló álláspontot képviselnek.

A francia külügyminiszter kijelentette, hogy varsói látogatása idején különös figyelmet szentelnek a kétoldalú kapcsolatok fejlesztésének.

Franciaország ebben az évben már mintegy 900 millió dollár értékű segítséget nyújtott Lengyelországnak, s a kormányok megállapította különböző formákban — köztük élelmiszer-szállítások útján — tovább szándékozik folytatni ezt a segítséget. Bár kereskedelmi mérlegünk nem kiegyenlített, reméljük, hogy a jövőben megváltozik, például a lengyel szénexport növelésének köszönhetően — hangoztatta Cheyssson.

VÉLEMÉNY

Az 1013/1981. számú tározat értelmében minden az első között munkálatok. Egyelőre csupán három terület üzemszabotnál, valamint üzemben. Ezzel az indítvány igényt elgigített pesti győrszergyáriak negyvenötös a munkagázhoz nem fér kétség gyártásnak talán amely többé-kevésbé ártalmas.

Átállás

A munkaidő csökkenése volt a gyártóterületen 1-től azonban érint. Az általános beállítástól kerülhet sor. Az átállás számátalan intézkedésekkel meg kell kezdeni a munkaidő csökkentését, mondta Mangwende, aki egyebekben bírálta a fejlett tőkés országokat a fejlődő világ gazdasági gondjairól, az új gazdasági világrend kialakulásának akadályozásáért. (MTI)

Pünkösztől Károlyi, zetője így vélekedik: — Azok jártak jól, rom, illetve a szakaszkában dolgoznak. Gondok nélkül volt a bevezetése, hiszen az idejük valóban heti Nőtt a huszonnyolc adható szabad napja mindenképpen csak nappali munkában vannak az előkészítők, üzem-és művezetők, több időt töltenek el, össze százhuszonöt mindegyikük méltány napi munkaidőjük nem ide megszüntetésével, perccel — hanem a dolgozóit órákkal is megosztották. Szikszai Gyula főtit, miért nehéz megvalósítani a munkások problémáit, s hogy ért nem tért ki. Ok meg is negyvenkét órát eg

Megoldatlan

Nagy burgonyatermesztésnek van az idén Bihar gazdaságai, a legkedvezőbb időjárás köszönhetően minimális termésű és jó minőségű 85 ezer tonnányira, a termésből 45 ezer tonna jön le nagyüzemi tárolásból, a jórészt korszerű tárolóterületekbe tárolók egyikét, a Hódmezővásárhelyi Állami Gazdaság ponti üzemében levő dúsági Agráripári Értől bérli az állami

A tárolóba két Hajdú-Bihar és Szatmár termelőszövetkezesi állami gazdaságok ják folyamatosan a nyát. Az idei szedés től eddig 7800 tonna be, s ezekben a hajdúszatmári Vörös Lobogó és a újvárosi Vörös Csillag lóf. Végéhez közeledik betakarítás. Kaszás Gáspár üzem vezetője ta, hogy értékesíté foglalkoznak. Szállítási budapesti ZÖLDÉRT-pontja 6—700 mázsát) dapesti AFÉSZ-eknél dúsözöszlőn pedig s letük van. Az üzemi rübelül hatvan ember munkát a válogatás, a golás és a szállítás. válogatógépsor könn munkát, s napi száz burgonyát egy hollan mányú, fotocellás a segítségével csomagol három kilogrammos gokba.

Szajed Ali Khamenei hadseregparancsnok, az Iszlám Köztársaság Párt főtitkárja választották Irán új elnökévé

VAN AKINEK JÓ, ÉS VAN AKINEK NEM

Vélemények az ötnapos munkahét bevezetéséről

Az 1013/1981. számú minisztertanácsi határozat értelmében meggyékben a BIOGAL-ban az első között vezették be az ötnapos munkahetet. Egyelőre nem az egész gyárban, csupán három területen: a Kémia I. és II. üzemszolgálatnál, valamint a Kémia III. üzemen. Ezzel az intézkedéssel tizenöt esztendő igényt elégítettek ki, ugyanis a budapesti gyógyszerárakban már ennyi ideje negyvenórás a munkahét. Az igény jogosságához nem fér kétség, hiszen a gyógyszer-gyártásnak talán nincs is olyan területe, amely többé-kevésbé ne lenne az egészségre ártalmas.

Átállás gondokkal

A munkaidő csökkentése tehát várva várt esemény volt a gyárban. A rendelkezés október 1-től azonban még csak 462 dolgozót érint. Az általános bevezetésre 1982. januárjától kerülhet sor. Az ötnapos munkahét kezdetét számtalan intézkedés előzte meg. Különböző műszaki és gazdasági szerződési kérdéseket kellett megoldani, hogy az „átállás” zökkenőmentes legyen. A szervezést több dolgot is nehezített. Egyik volt például az, hogy a Volán igényei szerint be kellett vezetni a lépcsőzetes munkakezdetést. Ez önmagában még nem jelentett volna problémát, csak-hogy a „lépcső” a kikötés alapján nem lehet kisebb háromnegyed óránál. Ez a háromnegyed óra pedig több szempontból is rossz. A korábban érkező csoport ennyi időn keresztül nem tud kapcsolatot teremteni másokkal, fontos intézkedések végrehajtása csúszhat és még sorolhatnánk a hátrányokat. De mondják ezt el a Kémia II. és III. üzemen dolgozói, vezetői.

Pünköshty Károly, a Kémia III. főművezetője így vélekedik:

— Azok jártak jól, akik a folyamatos három, illetve a szakaszos két és három műszakban dolgoznak. Náluk egyértelműen gondok nélkül volt az ötnapos munkahét bevezetése, hiszen az ő munkájukat eltöltött idejük valóban heti negyven órára csökkent. Nőtt a huszonegy napos periódus után kiadható szabad napjaik száma is. Ők tehát mindenképpen csak nyertek. Ugyanakkor nappali műszakban dolgozók — ide tartoznak az előkészítők, a termelésirányítók, az üzem- és művezetők, a laboránsok — ezentúl több időt töltenek el a gyárban. Igaz, mindössze százhuszonkét dolgozóról van szó, de mindegyikük méltánytalannak tartja, hogy a napi munkaidejük nemcsak a fizetett ebédszünettel, hanem a szabad szombatokért le dolgozott órákkal is nő.

Szikszai Gyula főüzemi-helyettes sem érti, miért nehéz megoldani a műszakiak és a nappalos műszakos fizikai állományú dolgozók problémáját, s hogy a rendelet erre miért nem tért ki. Ők miért dolgoznak továbbra is negyvenkét órát egy hét alatt?

Megoldatlan közlekedés

— Talán arról van szó, — gondolkodik hangosan —, hogy a rendelet készítésekor a budapesti gyógyszerárakhoz igazodtak, s nem vették figyelembe (erre valószínű nem is volt lehetőség) a helyi sajátosságokat.

Ockenfusz Csaba, a Kémia III. technológusa, mint három gyermek apja mond véleményét:

— Kétségtelen, hogy a nappalos műszak dolgozóit az effektív munkaidő-csökkentés nem érinti. Nekem személy szerint a lépcsőzetes munkakezdetés külön gondot okoz, hiszen három gyermekemet kell reggelente elvinnem óvodába, bölcsődébe. Ez azt jelenti, hogy munkakezdetés előtt már másfél órával el kell indulnom otthonról. Ha hétre járok dolgozni, könnyű kiszámítani, mikor keltem a srácokat. Ráadásul héttől háromnegyed órán keresztül csak egy csoporttal tudok kapcsolatot teremteni. Ha háromnegyed nyolcra járok, akkor délután el lehet képzelnem, mikor szedem össze a gyerekeket.

— Érdekes, hogy a fizikaikról inkább elhiszik, hogy csökkentett munkaidőben is el tudják végezni a napi munkájukat — mondja Varga Jánosné technológus. — A műszakiakról viszont nem. Én csak januártól dolgozom az ötnapos munkahét szerint, de már előre félek. A munkahelyen töltött időm megnő, s mire hazáérek a gyerekekkel, már a boltok is bezárnak, napközben pedig semmit nem tudok elintézni. Marad a csütörtöki bevásárló nap. Úgy hiszem, korai volt még ezt a munkarendet elkészíteni.

A Kémia II. üzemen Páll János üzemvezetővel, Fodor Lászlóval, a műszakiak bizalmijával és Daróci Mártá párttitkár-helyettesével beszélgettünk:

— Még én is idegenkedem az egészről — mondja Daróci Márta —, hiszen a munkaidőm úgy megnő, hogy azt egy szabad hétvége nem pótolhatja. Ki tudja, hogy lesznek majd megoldva a szolgáltatások? S az egyéb elintézendőkre is kell gondolni.

Helyi sajátosságok

— A munkaidő csökkentésének tervezésekor felmérést készítettünk, kinek milyen munkaidőkezdés lenne megfelelő. Tizenegy embernél nagyon szoros 5:6-os arány alakult ki — kapcsolódik be a beszélgetésbe Fodor László. — Végül azt kaptuk, ami öt embernek jó... Azt is kiszámítottuk, hogy a rossz közlekedés miatt szinte napi tíz órát van távol otthonától az a debreceni lakos, aki Volán-buszon utazik a munkahelyére. A vidékiek pedig még ettől is többet.

— Amikor az új szervezést megbeszéljük, úgy volt, hogy a vonatok és a távolsági járatok is igazodnak hozzánk, de erről már nincs szó. Mi lesz akkor, ha a plusz szabadnapok miatt kevesebb ember dolgozik, s ők is késve érkeznek? Hogy tudjuk akkor a munkát megszervezni? — aggódik Páll János.

Korai volt? Elsiették? Még választ adni is korai. A BIOGAL-ban 462 embert érint az ötnapos munkahét. Ebből 364-en már a szerencsések közé tartoznak. Ők csak negyven órát dolgoznak hetente. Egyelőre tehát azok vannak többen, akiknek jó. Abban viszont csak reménykedhetünk, hogy a jövőben a helyi sajátosságoknak megfelelően megoldják a nappalos műszakos dolgozók gondjait is, utóvégre ők ugyanúgy a gyógyszeriparban dolgoznak, mint a folyamatos műszakban dolgozók, vagy a pesti gyógyszerárak munkásai, akiket már tizenöt éve megillet a heti negyvenórás munkaidő. **Iván Gizella**

Építési napló

Magasodnak a házak

Ha félreértés, figyelmetlenség miatt hibás bejegyzés kerül az építési naplóba, azt mielőbb illik pontosítani, az igazságnak megfelelően tenni. Be kell vallanunk, hogy a tócskerti lakótelep építéséről szóló naplónk előző fejezetébe hiba csúszott. A tervezők gondjairól, lehetőségeiről esett szó akkor, s az építész azt mondta: „A kivitelező vállalat technikusai, ha jó-nak látja, bármikor módosíthatja az eredeti tervet, nekem nincs hatásköröm, amellyel ezt megakadályozhatnám.”

Boruzs Bernát, a tócskerti építkezés felelős tervezője a valóságban bizony nem ezt mondta. A kivitelezőnek ugyanis nincs joga az önkényes változtatásra. Ha módosításra van szükség, akkor a beruházó képviselője dönt: mit tegyenek. Ha jónak látja, változtat az eredeti elképzelésen, kiigazítja a terveket még akkor is, ha a tervező nem ért egyet azal.

— A gyakorlatban persze legtöbbször meg tudunk egyezni — mondja Nemes Lajos, aki a kivitelező, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat fő-építész-vezetőjeként jelenleg egyszerűen irányítja az Újkert és Tócskerti építést. Most éppen egy konténer-irodában beszélgettünk, az István út és Micsurin utca között emelkedő épületek tövében.

— Január 9-én vittük át a területet, s első dolgunk a munkafeltételek megteremtése volt. Mosdó, öltöző kell a munkásoknak, hogy elfogadható körülmények között dolgozhassanak.

Később, amikor bejárjuk az építkezést, mutatja Nemes Lajos a mindent tudó konténereket. Autóval szállítható bádogdobozok, amelyekből iroda, étkező, „kazanház”, büfé, öltöző egyaránt összerakható. Megkockáztatom a kijelentést: talán az ipar egyetlen ágazatában sem javultak annyit a dolgozók munkakörülményei, mint az építőiparban.

Az egyik tízeleteres épület falára szerelt lift segítségével felkúszunk a magasba, ahonnan látni egész Debrecent.

— Ez, mind mi építettük — mutat Nemes Lajos a Fényes udvar, a Vénkert, az Újkert felé.

Tudom, hogy tízezrek találtak előző lakásuknál szebb otthonra a betonkockákban, de nem tagadhatom, nekem mégiscsak az jut eszembe: a szürke tömbök úgy merevednek a város házái, utcái közül, mint az élő testből a szilánkdarabok. A hasonlatnál maradva: tudjuk persze, hogy szilánkkal a testben — ha szerencsénk van, és nem részt nem érint az idegen anyag — egészen jól lehet élni.

Közelebbi vidékekre irányítjuk tekintetünket, s szemügyre vesszük az építkezés állását. Az egyik végén keskenyebb téglalap-hoz hasonlítható Tócskerti déli felén kezdődött a munka, az északi oldalon még folyik a szanálás, még emberek élnek a kertekben, a családi házakban. A második ütem építése is kezdődik hamarosan, talán már a következő évben.

Most azonban az új városnegyed délnyugati sarka emelkedik ki a földből, nap nap után magasabbra, hogy egyre több ház nyerje el a végző formáját. Áll már három tízeleteres pontház, egy alacsony, négyemeletes épületben éppen a festők dolgoznak, s alakulóban a tócskerti jellegzetességnek számító ívház is. Két háromszög alaprajzú lépcsőházzal és a középük épített lakásokkal kötik össze az egymásra merőlegesen álló tömböket — ez az ívház.

— Lassabban megy a szerelés. Amíg a kanyarban összerakunk egy szintet, a hagyományosból kettőt csinálunk meg.

— Ezek szerint szívesebben venné, ha nem lennének?

— Azt azért nem mondom. A tervezőnek amúgy is eléggé meg van kötve a keze, legalább a házak elhelyezésében, egymáshoz illesztésében kapjon szabadságot a kivitelező. Nekünk az volna jó, ha egyetlen sávházból állna a lakótelep, mert akkor gyorsan, gazdaságosan dolgozhatnánk. Ezzel persze nem akarom azt mondani, hogy örülnék, ha olyat kellene építeni. A lakótelep megjelenési formája azért legalább annyira esztétikai, mint gazdasági kérdés. Egyébként a mi vállalatunknak sem mindegy, hogy mit mondanak az általunk épített lakótelepről.

— Gyakran előfordul nálunk, hogy a nagy építkezések nehezen indulnak, kezdetben sok az elmaradás. Hogyan történt ez a Tócskertenben?

— Azt mondhatom, hogy a tervezett ütem szerint haladunk, s bízhatunk benne, hogy ez az év utolsó hetében is így lesz. Különböző is büszkék vagyunk arra, hogy sok év óta mindig betartjuk a negyedéves átadási tervet. Ha időben megkapjuk a teljesítéshez a gózt a hőerőműből — ez a Közmű- és Mélyépítő Vállalatunk múlik —, akkor márciusban költözhetnek az első lakók.

A Tócskertenben másfél szobástól három és fél szobáig minden lakástípus megtalálható lesz. A lakások felszereltsége a szokásos, a felhasznált anyagok gyakorlatilag változatlanok. Azért akad néhány eltérés a korábbiaktól.

— A pvc-padló ára utolérte a szőnyegpadlót, így az elképzeléseink szerint a tócskerti lakások zömében minden szobát szőnyegpadlóval burkolunk. A nyílászárók is jobb minőségűek lesznek, mint korábban voltak.

Sajnos, az előnyöket nem élvezheti mindenki egyformán. Hiszen a raktárban levő pvc-padlót vagy az ablakot nem lehet kidobni az árokarparra, s amíg a készlet el nem fogy, bizony a Tócskertenben is kerül műanyag padló a szobákba. Ha a szőnyegpadlóról lemaradó lakók igazságtalannak érzik ezt, nemigen vitakozhatunk velük.

Nemes Lajos 1974 óta dolgozik a debreceni lakótelep-építkezéseken. Illetékes-től kérdezem tehát:

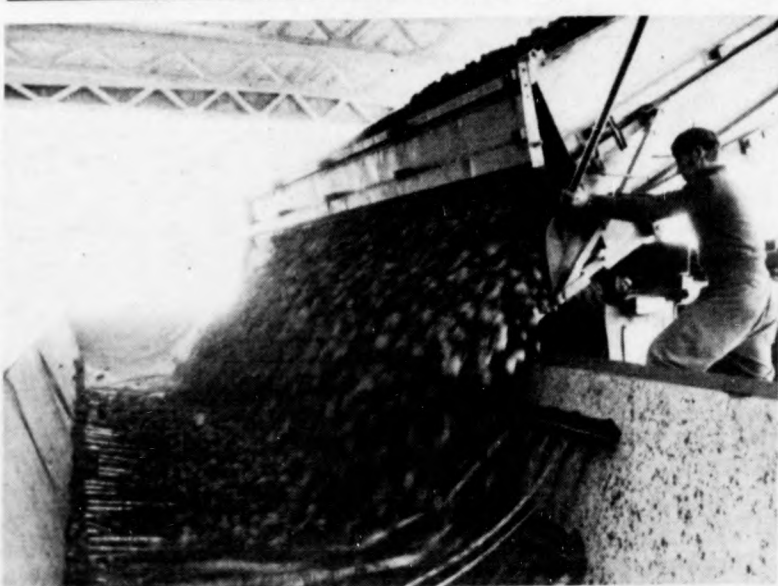
— Változott-e valami az építkezések körül az évek során?

— Sokat javult a vállalat szervezetsége, s ennek az előnyeit a lakóházépítésnél is érezzük. Csak egyetlen adatot mondom erre: 1974-ben egy lakásra 1200–1300 óra élőmunka jutott, most 850–900 óra körül tartunk.

A Tócskerti tehát épül, a lakások mellett emelkednek az iskola és az óvoda falai is. Ha minden jól halad, jövő tavasszal már megjelennek a lakótelepen az első honfoglalók.

Görömbölyi László

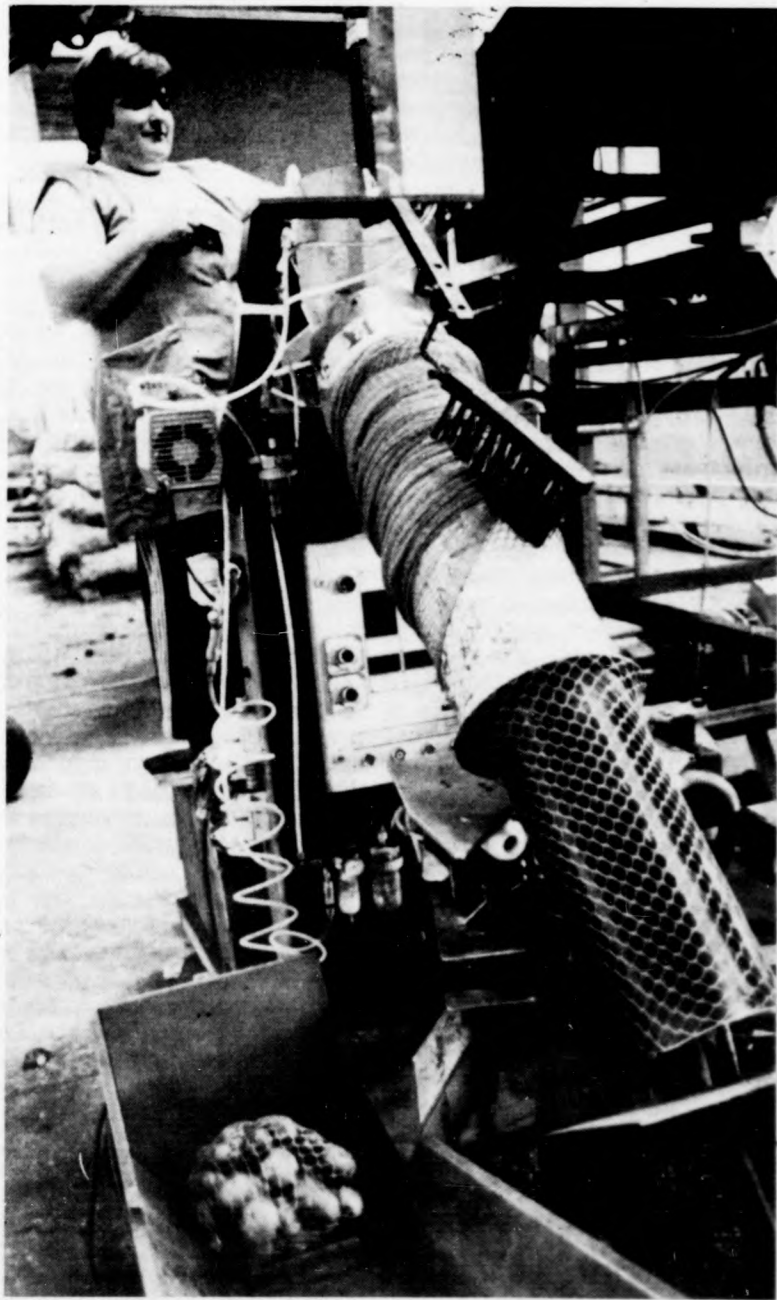
Megtelnek a burgonyatárolók

A HAGE korszerű burgonyatárolója Hajdúszoboszlón

Négy garatba ömölhet a burgonya a beérkező járművekről

Fotocellás automata készíti a három kilogrammos csomagokat

Szorít-e a cipő?

Gondok és remények cipőjavítás dolgában

A címben feltett kérdésre ki-ké saját tapasztalata szerint válaszolhat. Amennyiben valóban szorít az új cipő, bárkinek jogában áll cipészhez fordulni és tárgyaltatni rajta egy kicsit. Jogában igen, a kérdés csak az, módja is van-e rá.

A személyes tapasztalatok meglehetősen negatívnak tűnnek a megyében, sőt Debrecenben is. Hónapokba telik, amíg egy cipőt megjavítanak, mondják a túlszára is hajlamosak. Mások heketet emlegetnek, megint mások azt állítják, az úgynevezett gyorsjavító szalonnak sem szokás már, hogy várakozási idő alatt elvégezzék a szükséges munkálatokat. Valóság-e ezek a problémák? Mi a helyzet megyénkben a lábbelik javítása terén?

Kezdjük talán először a számokkal. Hajdú-Bihar megyében él több mint 550 ezer ember, akinek ha csak szemonként egy-egy pár megfelelő cipője, szandálja, csizmája van, az is több mint tízmillió pár, vagyis három millió darabnál (de nem ennyi van, hanem lényegesen több). Ismeretes, hogy az elmúlt években a cipők árát „rendezték”, aminek következtében általában nem olcsóbb, hanem drágább lett a lábbeli. Az igazsághoz hozzátartozik az is, hogy a minősége is jobb, több a természetes anyag, finom bőr. Mindkét tény azt indokolja, hogy ne dobjuk el az első kisebb hiba jelentkezőkor, hanem vigyük a cipészhez megjavítani.

Összesen százkilencvenhárman

És most kezdődik a probléma, nevezetesen, hogy van-e cipész.

Hajdú-Bihar megyében a cipőjavítást három szövetkezet dolgozói végzik. A megyeszékhelyen a Debreceni Általános Szolgáltató Ipari Szövetkezet, s egy-egy szolgáltató szövetkezet hajdúszoboszlói székhellyel a megye déli részén tizenegy, illetve hajdúböszörményi székhellyel észak felé található tizenkilenc helységben látja el a cipőjavítást. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a megye településeinek még felén sem működik cipőjavító részleg.

Ez a szakma azonban azok közé tartozik, amelyekben legnagyobb szerepet játszhattak a magán-kisiparosok. Ez év elején százötvenkilenc cipész rendelkezett iparrendéssel a megyében. Öt évvel ezelőtt a számuk száznyolcvankettő volt. S talán nem is az eddig tapasztalt csökkenés a legnagyobb probléma.

Pontos adatok nem állnak rendelkezésre ahhoz, hogy kiszámítsam, mennyi a megszűnt cipészek átlag életkora, de tény, hogy nagyon magas. A beretvői járásban működő harminc cipész közül mindössze ketten vannak ötvenévesnél fiatalabbak. A maximális elismerés megilleti azt a mestert, aki ötvenegy év óta javítja a komádi lakosok cipőit, de előbb vagy utóbb neki is fel kell állni a kaptafa mellől. De nem sokkal jobb a helyzet például Hajdúböszörményben sem, ahol tíz cipész van, s közülük hat már nyugdíj mellett dolgozik.

Az említett három ipari szövetkezetben összesen hetvennégy cipész foglalkozik javítással, az átlag életkoruk is közelebb jár már a nyugdíjkorhatárhoz, mint az iskolás évekhez.

A probléma tehát alapvetően ebből származik: kevés a cipész, ellátatlan területek vannak a megyében több helyen is, s ezen csak részben segít, hogy a szolgáltató szövetkezetek ahol lehet, felve-

vő helyet létesítsenek, s mint a tisztítandó ruhákat, viszik a javításra váró cipőket is a központba. Jó esetben egy hét múlva vissza is a tulajdonoshoz, csakhat egy gyerekcipő levált sarkát tekintve ez is meglehetősen hosszú idő.

A probléma másik összetevője ebből származik, hogy a cipőjavítás szezonális munka. Szeptember elején jártam Hajdúdorogon, ahol a böszörményi szövetkezet részlege működik egy rendkívül elhanyagolt helyiségben. A dolgozók nemcsak úgy nyilatkoztak, hogy percek alatt elvégzik a behozott munkát, hanem panaszkodtak is, nincs mit csinálni. S ebből kifolyólag természetesen kicsi a keresetük is.

Ahogy viszont beköszönt az ős, megkezdődik az iskola, s később előkerülnek a melegebb lábbelik, egymásnak adják a kilincset a javíttatni szándékozók. Nemcsak Dorogon, hanem mindenütt. Ilyenkor fordul elő, hogy valóban hónapra is rúgó heteket kell várni egy-egy kisebb munkára. (Ezen talán annyit segíthetnénk mi magunk is, ha májusban eszünkbe jutna a majdani tél, s akkor vinnénk sarkalattatni a csizmánkat.)

Lesz-e utánpótlás?

Az újságíró néha érik véletlen meglepetések. Hosszú pályán járva a pártbizottság titkártól érdeklődtem, van-e cipész a faluban, ő mondta, hogy kettő is, az egyiknek a tábláját a fűtőcárról is megvághatták. Oszintén bevallva, kicsit meglepődtem, amikor az elképzelt ősz hajú, hajlott hátú mester helyett egy fiatalembert találtam.

Som Zoltán a huszonhat évesével talán a megye legfiatalabb önálló cipésze, s humorérzékét dicséri, hogy pályaválasztásának történetét azzal kezdi: „nem voltam jó tanuló”, tehát elmentem suszterinasnak. Szövetkezetben tanult, aztán Debrecenben a cipőgyárban dolgozott, majd a katonaság után úgy döntött, megpróbálkozik az önálló iparoslással. Tavaly januárban váltotta ki az ipart, s bár még jelenleg szülei házában lakik családjával, a szomszéd portán növegtető ház mérete azt bizonyítja, nem bizonyult rossznak az üzlet. Nem is panaszkodik. Egy kis időbe telt, amíg a kuncsaftok tudomásul vették a jelenlétét, a megtakarított pénze is ráment a szükséges gépek beszerzésére, de most már van munká-

ja bőven, s ennek megfelelően keresete is. Igaz, minden olyan munkát elvállal, ami szakmájához közel áll, s a gépeivel elvégezhető, és ebben az évben még adókedvezményt is élvez.

Hozzá hasonlóan fiatal cipész azonban kevés van a megyében, s az utánpótlás sem tolong. A magán-kisiparosok többsége már nem is véselt fel tanult, mivel nyugdíjas és képzéssel csak főállású mester foglalkozhat. A szövetkezetekben évek teltek már el úgy, hogy egyetlen szakmunkástanuló sem volt. A cipőgyár képező-cipő-készítő szakmunkásokat,ők viszont éppen a javítást nem tanulják meg, így a szolgáltatás gondjain nem fognak segíteni. Kétségtelen tény, hogy tizenegy éves gyerekek számára nem lehet a legvonzóbb foglalkozás, a munka könnyebbégét, a kereseti lehetőséget pedig ők még kevésbé értékelik.

Ezért lehetne talán megoldás, ha a magán-kisiparosok a jelenleginél kedvezőbb feltételek mellett foglalkoztathatnának felnőtteket is. Most ugyanis az alkalmazott után magas az adó és az SZTK-járuléka, ezt nemigen vállalják. Pedig könnyen elképzelhető, hogy felnőtt fejjel többen látnának lehetőséget maguk számára a cipész szakmában, s ha három évig egy mester mellett dolgoznának, önálló ipart is válthattának. Azok számára látszana az előnyösnek, akik nehezebb fizikai munkát valamilyen okból kifolyólag már nem tudnak végezni.

Igazi reménykeltő hírrel azonban a DEÁSZ-nál szolgáltattak. Ebben az évben tíz éves tanuló van! Talány volt összesen négy tanuló, s korábban sok-sok éven át mutatásban sem akadt. Úgy számított, amennyiben negy-öt évig sikerül tartani a mostani létszámot, megoldódik az utánpótlás gond, s nyugdíjba mehetnek azok az idős dolgozók, akikre még nagyon nagy szükség van. (Félő azonban, hogy a jelenlegi demográfiai hullámhegy levonulása után, a kevesebb általános iskolát végzett gyerek közül ismét kevés fogja a cipész szakmát választani.) Ami az anyagiakat illeti, azt lehet mondani a cipész-ség nem jobb, nem rosszabb, mint más. A fizetés teljesítmény alapján alakul, Debrecenben a szövetkezetben 3000–3500 forint között mozog. Vidéken néhány helyen dolgoznak már az új átalánydíjas szerződéses formában a szövetkezetek „kihelyezett” részlegeként, az ő keresetük ugyancsak munkájuk mennyisége szerint alakul.

Csak nyolcvanöt százalék

A fejlődés lehetősége azonban nemcsak a létszám növekedésében rejlik. A cipőjavítás is nagymértékben gépesíthető. Debrecenben az elmúlt öt éves terv időszakában mintegy négy millió forintot fordítottak gépek beszerzésére. Szoboszlón folyamatban van a központi cipésműhely gépesítése, és sor kerül erre Hajdúböszörményben is, ha lesz megfelelő helyiség. A munka a gépek jóvoltából könnyebbé és sokkal gyorsabban elvégezhetővé válik. A gyorsjavítás megszerzését, illetve visszanyerhetőségét értelmét (Debrecenben a dolgozók anyagilag is érdekelték benne, hogy expresszmunkát vállaljanak és végezzenek, ennek ellenére akad még bőven panasz erre a szolgáltatási formára is.)

Ez van tehát megyénkben a cipőjavítás terén. Korábban kialakult egy olyan szemlélet és gyakorlat, hogy a cipőt, ha elromlik, el kell dobni, nem érdemes javítani, s mert más munkalehetőség bőven akadt, a cipőjavító szakma mostohagyerekké vált. Most egy kicsit nehéznek bizonyul a visszaállítás. Egyelőre nagyon meg kell becsülnünk azokat az idős

mestereket, akik még ma is hűek a kaptafához. És örülnünk kell a gépesítésben, szakmunkástanuló-képzésben megmutatókozó kezdeti eredményeknek.

Valami azonban még idekiváncsoklik. Miközben mondjuk és tudjuk, hogy a lábbelik életét minél inkább meg kell hosszabbítani, úgy tűnik, egyre kevesebbet javítatunk. 1975-ben a szövetkezetek bevétele lakosságipőjavításból hatmillió ötezer forint volt, tavaly csak négy-millió 906 ezer. Az idei év első felének forintban mérhető eredményét a tavalyi hasonló időszakkal egybevetve csak nyolcvanöt százalékosnak találhatjuk. A kérdést alaposabban elemezzük szerint elsősorban a munkaerőhiány, az abból eredő hosszú várakozási idő az oka a visszaesésnek. Inkább mégis eldobjuk a lukas talpú cipőt? Már pedig ilyen pocskolat nem engedhetünk meg magunknak. És azt sem szabad megengedni, hogy erre kényszerítsenek minket objektív, de biztos, hogy nem megváltoztathatatlan körülményekkel.

Nagy Zsuzsa

Vannak tartalékok

A vállalatok és a gyermeknevelés

A gyermeknevelés nem csupán a családok belső ügye. A legkisebb közösségek ezer szállal kapcsolódnak a társadalomhoz. Megyénkben 128 népi ellenőr 679 revizori nap ráfordításával vizsgálta: a gyermeknevelést szolgáló társadalmi juttatások miként segítik elő a gyermeknevelés terheinek arányos viselését; a központi állami és helyi szervek, a munkahelyek juttatásai, segítségformái a különböző rétegek körében hogyan érvényesülnek; milyen problémák merülnek fel, mik akadályozzák a kedvező hatásokat, illetve milyen szükségletek jelentkeznek — s végül a gyermekellátási cikkek gyártásának és forgalmazásának feltételei hogyan segítik elő a jogos igények kielégítését.

Ezúttal maradjunk az utóbbi kérdésnél — a többit már foglalkoztunk a Napló hasábjain. A vizsgálatról még csak annyit, hogy a népi ellenőrök elsősorban az 1978 és 1980 közötti időszakot vizsgálták, a helyszíni vizsgálat pedig idén tavasszal volt. A tapasztalatokat a Hajdú-Bihar megyei Népi Ellenőrzési Bizottság ülésén tárgyalták meg.

Csökkenő értékesítés

Az iparban hét gazdálkodó egységet vizsgáltak. E minisztériumi, tanácsi vállalatok és szövetkezetek gyermekeknek, iskolai tanulóknak is gyártanak termékeket. Az 1978., 1979. és 1980. év összehasonlításából kitűnt, hogy a gyermekellátási termékek gyártásából származó értékesítési árbevétel csökkent. De csökkent a vállalatoknál a termékek részaránya is. Az értékesítés nyereségszázaléka azonos szinten van az egyéb termékek belföldi értékesítésével, de messze lemarad — különösen a tókes — exporttól.

Termelésorientáló önálló piackutatási tevékenységről alig beszélhetünk. A gazdálkodó egységek eljutottak ugyan addig, hogy termékeiket kereskedelmi szakembereknek mutatják be először, de a korosztályok igényeinek kielégítéséhez felméréseket nem, vagy alig végeztek. Gyakorlatilag csak a modelligényeket mérik fel (Debreceni Ruhagyár, DEÁSZ, Biharkeresztési Fa- és Építőipari Szövetkezet, Alföldi Nyomda). Csupán a kereskedelmi igénybejelentésekre hagyatkozik a Debreceni Játékgyártó Szövetkezet, a Hajdú-Bihar megyei Faipari Vállalat és a Textilfeldolgozó Vállalat.

A belföldi termelés emelkedése mellett a gyermekellátási termékek értékesítése a textil-konfekció iparban és a bútortiparban csökkent, s csupán a játékiparban és a tankönyvnyomtatásban emelkedett. (A két utóbbi esetben az exportbővítés célokat szolgáló beruházási hitel adott lehetőséget a belföldi gyermekellátási termékek felújítására.)

A népi ellenőrök a csökkenő értékesítés jelentős okának találták az utóbbi évek életszínvonalában bekövetkezett változásokat.

A gyermekellátási termékek nyereségtartalma csak a Hajdú-Bihar megyei Faipari Vállalatnál és az Alföldi Nyomdánál emelkedett. A Biharkeresztési Fa- és Építőipari Szövetkezet gyermekbútor-értékesítésének nyereségszázalékát csak azzal tudja tartani, hogy a termékek resztitív képességét, leszállította. Mindezek mellett általában a termelők ár növekedése.

Növekvő árszínvonal

A gyermekellátási termékek értékesítésének részaránya a három év viszonylatában 11,7 százalékról 8,5 százalékra esett vissza, ami azt jelenti, hogy a vizsgált vállalatoknál az értékesítés növekedése ellenére az 1978. évi 222,3 millió forint 190,7 millió forintra csökkent.

Választék bővítő tendencia jóformán csak a Debreceni Ruhagyárban volt tapasztalható. Új termékekkel jelentkezett a DEÁSZ is a gyermekcipő-ellátásban. A választék és a termelés bővítésére a többi gazdálkodó egységnek is lenne lehetősége.

Termelési és választéki lépéshatrányt észlelték a népi ellenőrök a Biharkeresztési Fa- és Építőipari Szövetkezet gyermekbútor-

gyártásánál. Gátló körülmények észlelhetők a Debreceni Játékgyártó Szövetkezetnél is. A gyermekellátási termékek árszínvonalának növekedett, de csökkent a nyereségtartalom. Összességében nem rosszabb a nyereséghányad, mint az egyéb, belföldre gyártott termékekénél. Az export — főként a nem rubel elszámolású export — azonban lényegesen magasabb nyereséget jelent a termelőknek, mint a gyermekellátást szolgáló belföldi termékek.

És a kereskedelem?

A nagykereskedelm a megrendeléseket többnyire félévi előkészülettel — mintegy féléves — döntően szezonális — előretartással adja meg az iparban. Mennyiségi és választéktervüket tényszámokra, bázisadatokra, tapasztalatokra alapozzák. Az utóbbi időben a kiskereskedelmi igénybejelentés is figyelmet kap e számok kialakításánál.

Demográfiai elemzésen alapuló megrendelést csupán a Tiszántúli Cipőkereskedelmi Vállalat adott.

A népi ellenőrök tapasztalata: az ipar a megrendeléseket olyan időpontban igazolja vissza, amikor saját anyagellátását biztosnak látja az alapanyaggyártók részéről. A szerződés szerinti teljesítés azonban még így sem biztos! A nagykereskedelmi vállalatok évenként 3,5–4,5 millió forint meghitvesztés kötbért érvényesítenek az iparral szemben.

A nagykereskedelm is hiányosnak ítélik meg az ellátást — az orkán típusú alapanyaghiány következtében — gyermekoverralból, dzsekiből. A cipőkereskedelemben a 36-os és a 36-os méretűnél nagyobb ifjúsági méretek hiányosnak. A tornacipőkből színigény-kielégítési problémák vannak az iskolai előírások miatt. Gyermekharisnyából, zokniból, harisnyanadrágból az elmúlt években nem tudták az igényeket kielégíteni.

Ugyanakkor azt is meg kell jegyeznünk, hogy a gyermekellátási cikkek termelése nem szerződés köteles.

Minőségi hibák miatt a Cipőkereskedelmi Vállalat 1980-ban 4,1 millió forint kötbért érvényesített. A minőség javítására a nagykereskedelmi vállalatok az iparral mozgáboratóriumokat hoztak létre társulások alapján. Emellett szükségesnek látszik az ipari termékek szigorúbb belső ellenőrzése is.

A népi ellenőrök 26 kiskereskedelmi szakboltban is jártak. Megállapították: az ellátottság függ a település nagyságától, az üzlet vegyes- vagy szakkolt jellegétől. A megyei kiskereskedelmi vállalatok boltjai előnyösebb helyzetben vannak, mint a szövetkezeti kereskedelem.

Vidéken is jó tapasztalatokat szereztek a gyermekellátási szakboltokban és áruházakban. Aránytalanságok a gyermekcipőkre jellemzőek, a nagyobb cipők ára viszonylag magasabb.

A lakosság ismét a jobb minőségű, drágább gyermekcipőket keresi — a kevésbé divatos, olcsóbb termékek maradnak vissza a szezon után.

A bolti dolgozók nem érdekeltek kiemelten a gyermekellátási termékek forgalmazásában. A reklamációk terén javulás tapasztalható, még a gyermekcipők esetében is. A kifogás az utóbbi terméknél ugyan még mindig a legmagasabb — az egyéb termékekénél a reklamáció elhanyagolható mértékű. A bútortiparban a sérülés miatti reklamáció a konténeres, kamionos szállítás bevezetésével jelentősen csökkent.

Az oktatásnak vége, a diák sátor előtt apró in szakad a poráz, s márgyunk a színen. A pofeje vörös, szája zárva köpni, sem nyelni nem szájüregében habóruj Csemetėje boldog vársal figyeli, s jó szívvel ná apját a második kukorral. A férfi úgy rendezi vonásait, s melé, csak minél messzines zacsokban kiftett, robbanó csem. Még nem tudja, hogmerre lép, pattogó cúlát: e legújabb gyermekem kegyen hűs fobetört a vásárra is.

De megéri — ha cernhangú érvelést — éri, apu.

Az elárúsítónak képpen.

Vergődünk tovább anyagárus, mézeskalácmet műanyagárus, n hajlamokat dédelgető csempés székényi cseréppel. Persze a n egység ósdi, az eladó nyitott csomagtartóval kozik a személynépkocnak gyomrából keponyvára az univerzálisú árú. Új szín: a Csodálatos bundák, s kesztűk, nagy a tömör előtt. Tapogatjuk, getjük, forgatjuk a beket, a kikészített, hóféroket. Rókaucsma né rért, rókaállér több ényúlapska potom hétsIrhakesztűk, mellén tudja, mennyiért. Bundzenőtezerért. Ugyane

Mint préselt máshoz tap sárgra, csillog húsba mélyedő köb megjegyzéseket z Megyünk a v Mentünk tavó kirakodóvásáron. magyarázunk nek nép vagyunk — l valahol mindig ár És im, itt a v

V DE

Végenincs sátorutca pölyög emberáradat. D látott itt, azaz a Piac Ady szerkesztő úr, ma évvel ezelőtt! „A nag eredménye néhány sir reminszcencia a réj időkből...” Hogy miér szerint „különösen sok tott a vásárnak, hogy a őrség előzetesen b hűsz zsebmetszőt. Em vásár nem volt elég Hja, hűsz ember nag egy debreceni ősi n sárban.” Így történt-e sem: anekdotának m esetre jó.

Az első feladat: p kötni az ugrásra kész keket. A poráz term

Vegyem? Ne vegyem

sen a két szülői kar, s adat idegtépően bonyo közben magyarázni is.

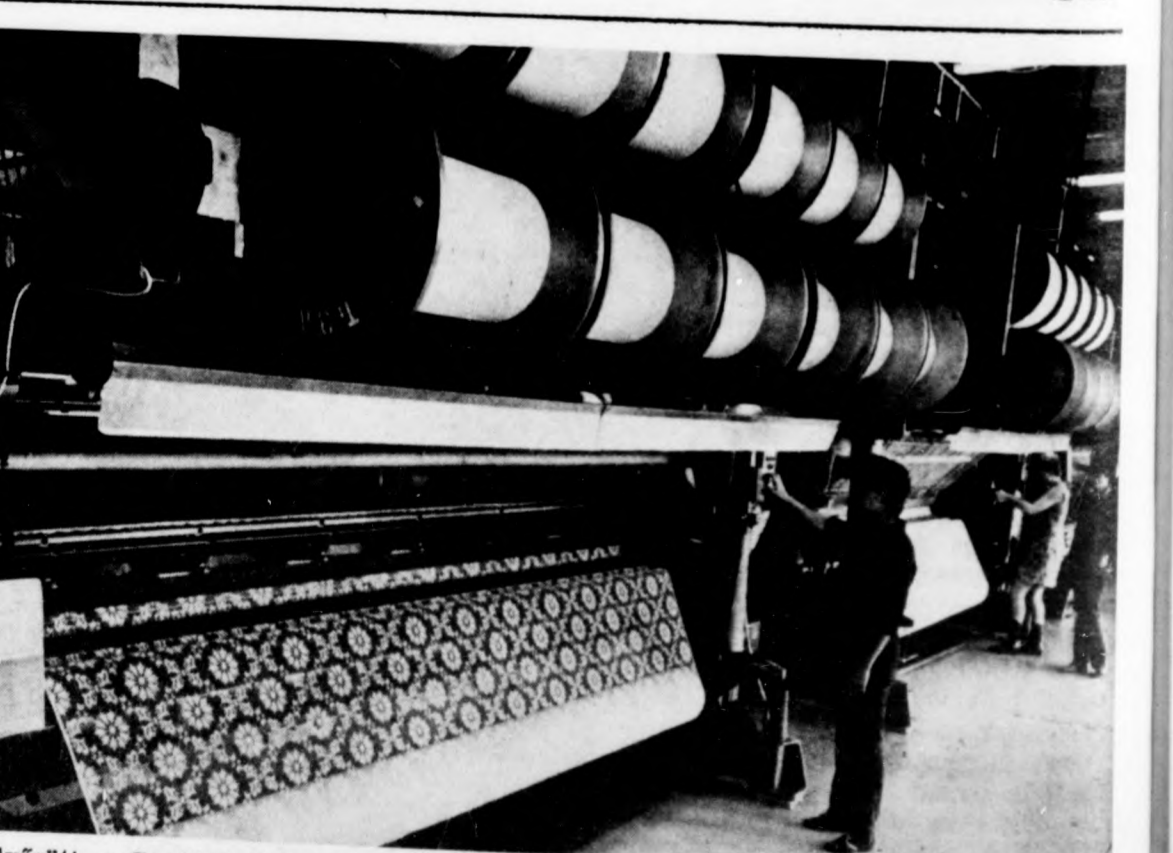
— Amit itt látsz, ód látod majd, és a cű mézeskalács, simlábó gerbaba s egyebek má kaphatók, nemcsak s sátrakban.

Az oktatásnak vége, a diák sátor előtt apró in szakad a poráz, s márgyunk a színen. A pofeje vörös, szája zárva köpni, sem nyelni nem szájüregében habóruj Csemetėje boldog vársal figyeli, s jó szívvel ná apját a második kukorral. A férfi úgy rendezi vonásait, s melé, csak minél messzines zacsokban kiftett, robbanó csem. Még nem tudja, hogmerre lép, pattogó cúlát: e legújabb gyermekem kegyen hűs fobetört a vásárra is.

De megéri — ha cernhangú érvelést — éri, apu.

Az elárúsítónak képpen.

Vergődünk tovább anyagárus, mézeskalácmet műanyagárus, n hajlamokat dédelgető csempés székényi cseréppel. Persze a n egység ósdi, az eladó nyitott csomagtartóval kozik a személynépkocnak gyomrából keponyvára az univerzálisú árú. Új szín: a Csodálatos bundák, s kesztűk, nagy a tömör előtt. Tapogatjuk, getjük, forgatjuk a beket, a kikészített, hóféroket. Rókaucsma né rért, rókaállér több ényúlapska potom hétsIrhakesztűk, mellén tudja, mennyiért. Bundzenőtezerért. Ugyane

Győrótt, a Gardénia Cipőfeldolgozógyárban az idén mintegy hétmillió négyzetméter függőnyt gyártanak. Termékeik ötven száza lékát exportálják (MTI-fotó — Tóth Gyula)

Mint préselt halak az enyhén fűszerezett olajban, állunk, szorosan egymáshoz tapadva, a villamos erősen fűszerezett levegőjét szíva, e sárga, csilingelő szardíniásdobozban. Állunk, dermedünk, kitarthatóan, hűsba mélyedő könyököket, lábujjakra taposó cipőket elfeledve, ilyen-olyan megjegyzéseket zsebvágyva.

Megyünk a vásárba.

Mentünk tavaly is, azelőtt is, ott voltunk minden tavaszi, s minden őszi kirakodóvásáron. Visszük, húzzuk, rángatjuk a gyerekeket is, mutogatunk, magyarázunk nekik, s olykor vásárolunk is néhány apróságot. Vásárba járó nép vagyunk — lettünk. Cserépvásár, szőttesvásár, kirakodóvásár: valamit, valahol mindig árulnak, kínálnak. És im, itt a vásár.

VÁSÁR NAP DEBRECENBEN

Végenincs sátorutca, hőmpolygó emberáradat. De mást látott itt, azaz a Piac utcán Ady szerkesztő úr, majd száz évvel ezelőtt! „A nagyvásár eredménye néhány siránkozó reminiscencia a régi jó időkben...” Hogy miért? Ady szerint „különösen sokat értett a vásárnak, hogy a rendőrség előzetesen befogott hús zsebmetszőt. Emiatt a vásár nem volt elég népes. Hja, hús ember nagy szó egy debreceni őszi nagyvásárban.” Így történt-e vagy sem: anekdotának minden esetre jó.

Az első feladat: pórásra kötni az ugrásra kész gyerekeket. A pórás természet-

méterrel odébb, s még tucatnyi helyen. De miben reménykedik ugyan ez a sok szűcs: vásárolni még egy embert sem láttam. Ki hord magánál tizenöt-húszezer forintot, ki az, aki itt akarja megvenni a kabátot, az életre szólóan tartós kisbundát? És egyáltalán: van itt valakinek pénze?

Ezt nem én kérdezem, ezt az egyik árus dörmögi a foga között: hihetetlen mennyiségű farmernadrág lengedezik a sátrában kifeszített köteleken. Én nem tudom, nekem nincs, s mert úgy látom, nem ezt a választ várná mord kérdésére, viszonylag sebesen odébb botorkálok.

„Csak a meggondolatlan ember adta meg a kimondott árat.” Így mondja a néprajz, s ha nincs az a hús zsebmetsző, talán a szerkesztő úr is így látta volna ott a Piac utcán, az őszi nagyvásárban.

Régi történetre fűlelek: — Egy rongydarabba volt belekötve a pénz. Eleinte nem tudtuk, mi lehet, rugdostuk a csomagot a porban. Amikor kibontottuk, láttuk, hogy ölnyi pénz van benne. Kicsik voltunk, számolni még nem tudtunk, odavittük az egészét egy cukorkaárushoz. Jól megnézt bennünket, aztán adott egy óriási zacskó cukrot. Elvette érte az egész pénzt. Később tudtuk meg, hogy valaki elvesztette egy tehén árát, azt váltottuk mi át cukorra.

Ily regényes dolgok ma már nem történnek, se tehén, se pénz: se bunda, se kucsma — se művészi falikép. Ez utóbbi készítője épp most rakodik ki a földre terített papírra. Már tétova mozdulatain látszik, hogy zavarja tulajdon, ideiglenes státusa: árulja a művészetét. Sötétbarna falemezre pasztellszínű cernaszálakból hullámozó, lüktető ábrákat kreált. Szépek, diszkréték, a két bazáros sátra között olyanok, mint az oázis a sivatagban. Csak hát igen, kicsit drágák: háromszázhusz forint darabjuk.

Lecövekelünk egy hatalmas, csecebecsékekkel teli sátor előtt. Gyűrűk, láncok, csatok, pisztolyok, sipoló ez-az: masztosz praclik kotozásnak köztüjük. Végül is valamiféle vásárfiat vennünk kell. Bőrösmat nem fogunk, ruhaneműt, méterárut, cserépes növényt most szintén nem. Hajdanában a gyerekek bugylibicskát, fűtyűlöt, cukorkát, mézeskalácsot, fából, hánccsból készült játékokat kaptak vásárfiaként, az asszonyoknak, kendőikkel, ékszerekkel, olvasóval, perccel, pogácsával kedveskedtek. Csemémim „mecsit” kérnek, ugráló defint és persze robbanó cukorkát (a fűtyűlöt el-fajzott otótát?). Csak a nők nem változnak: a lányok kéjesen turkálnak a gyűrűk, láncok, csatok halmaiban.

Pedig más is van itt. Fiatalkorú iparművészek cserépedényei, bőrláncai, csontdíszei. Apró asztalkák, csöpp sátrai szinte elvesznek a tömegben, arcukon többnyire olyanféle tartózkodás: nem

Enélkül nincs vásár

tehetünk róla, konkoly közé keveredett a tiszta búza. Alighanem igazuk van: más a népművészet, az iparművészet, mint a műanyag bababölcső, lyukas fejű babával. Más minőség, más érték a szépen faragott fatányér, a gondosan vert, fonott kötél, a kismesterek bőráruai, szőrméi, a népművészek szőttesei, cserpei: és más minőség, más érték az öntőformából származó potyogó kiscsibe, konytfésű, fénykeptartó, művirág. Más a pásztorkalap, a töröksíp, a bőrdob, a színes kerámiagyöngy, a gyékénykosár, mint a műanyag csecebecsék éremlyítő színeikkel, uniformizáltságukkal.

Nyilvánvaló: ez is kell, meg amaz is. Más kérdés, hogy a vásáron való részvétel arányt gondos szervező, előkészítő munkával kellett volna meghatározni. „Soha ennyi jelentkező, ennyi árus” — olvashattuk. Valóban hatalmas a kínálat. De talán soha ennyi bővül, ennyi érték-telen és még csak nem is olcsó kacat. Rémlik, mintha szó lett volna arról: külön vásárrészt kapnak a népművészek, iparművészek, kismesterek, s külön árulnak a bazárosok. Ugyan miféle elháríthatatlan akadályja volt annak, hogy két ember a vásáruca két végére álljon, s így szóljon: Hölgyeim és uraim, Önök mennek jobbfelé, az Ady Endre útra, Önök balfelé a Nagyerdei körútra. Ha így tesznek, még csak nem is üttörő a tett: hiszen már ama sokat emlegetett múltban sem csupán az állat- és az iparcikkárusok különültek el területileg egymástól, de a kirakodóvásáron belül is differenciálódtak. „Elkülönültek egymástól az egyes iparágak, és szinte külön kis vásárokat alkottak (cserépesek, csizmadíjak, takácsok stb.)” — ol-

vashatjuk egy vásártörténet-foglalkozó tanulmányban. Sőt, a nagy vásárkiváltságot élvező Debrecenben még utcavásárok is voltak: a mostani Csapó utcán guba- és szűrcsapók árultak, a Mester utcán az ott lakó és dolgozó emberek. A jelenkori vásárok nagy, összeterező hadműveletei sok-sok színtől fosztották már meg a nagyvásárok képét.

Megyünk, keresgélünk tovább. Csizmadia, azaz maszek cipész, himzőasszony, üvegfüző, asztalos. Fekete bőrcipők, bársonyfarmerek, nylon, jersey ruhák, mohair pulóverek, bukklé szoknyák, fateknők, gyékénykosár, makramé. Kétségtelen az árubőség.

Viszont sok minden nem kapható. Nincs például „medvebőr, farkasbőr, vadmacskabőr, galléros mente mály béléssel, nyesttel díszített süveg, bársonybőr és szorító ködmön”. Továbbá nem látok itt a vásárban „karmazsin és szattyanpapucst, kecskebőrösmat, asszonyrak való török munkát és szatytyánkacpát”. És persze sehol sincs „angliai posztóból készült dolmány, selyemmel bélelt mente, gombos köpönyeg, tatársüveg, béleletlen, bársonyszoknya, csipkével gazdagon meghányt, halhéjjal rakott, bársonyamukos atlac és torcellanos váll, elül bélelt női palást, tafotából és atlaczból csinált, galornal, aranycsipkével meghányt vállas mente”.

Sebaj. Vesszünk egy szép, barna mázas cserépbögrét, csontláncot, maroknyi edességet, gyűrűt és két doboz patront.

Ez itt már a vásár széle. Kőrhinta, lacikonyhák, sült hal, hurka-kolbász és sör, rengeteg sör. Valaki azt mondja, odébb az autópiacon se nagyon fogy az áru. A Mihály-napi állatvásár sem tartozott soha a legjobbba közé, mert ugyan ki vett tölire állatot, etetni, haszon nélkül — az autó is kezebb, ha nem pusztítja télen a hó, a fagy, a sár. A tavaszi vásár az igazi, a nagy bukszanyitogató.

Tavasszal újra itt leszünk, mert akárhogyan is van: vásárba járni jó. Lassan-lassan ott tartunk, hogy a vásárok ismét a közösségek nagy találkahelyivé válnak. A csigaházába húzódo ember megmártózik kicsit a tömegben, az adok-veszek szabad forgatagában, s génjeiben mintha felekedne az ősek természetes kalmárszelleme.

Nincs tovább: az utolsó sátor. Pihegő, izzadt, fáradt emberek nyomulnak seregestül a villamosmegálló felé. Mőgtűnk nemsokára felvonnulnak a köztisztasági vállalat gépesített egységei.

Cs. Nagy Ibolya

Vegyem? Ne vegyem?

sen a két szülői kar, s a feladatot idegtelepben bonnyolult. S közben magyarázni is kell: — Amit itt látsz, odébb is látod majd, ez a cukorka, mézeskalács, similabda, négerbaba s egyebek máshol is kaphatók, nemcsak az első sátrakban.

Az okításnak vége, a második sátor előtt apró incidens, szakad a pórás, s már ott vagyunk a színen. A papa áll, feje vörös, szája zárva, sem kopni, sem nyelni nem mer: szájujregében háború pusztít. Cseméteje boldog várakozással figyeli, s jó szívvvel kínál az apját a második adag cukorral. A férfi úgy-ahogy rendezel vonásait, s menekül, el, csak minél messzebb a színes zacskókban kifüggesztett, robbanó csemegétől. Még nem tudja, hogy bármerre lép, patgató cukorkát lát: e legújabb gyermekcsemegé kemény hús forintért betört a vásárra is.

— De megéri — hallom a cernahangú érvelést —, megéri, apu.

Az elárusítóknak mindenképpen.

Vergődünk tovább. Műanyagárus, mézeskalácsos, ismét műanyagárus, művészi hajlamokat dédelgető kályhacsemepék szekérről pingált cseréppel. Persze a mértékesség ősi, az eladó mögött nyitott csomagtartóval várakozik a személygépkocsi: annak gyomrából került a ponyvára az univerzális stílusú áru. Új szín: a szűcs. Csodálatos bundák, sapkák, kesztyűk, nagy a tömeg a sátor előtt. Tapogatjuk, nézegetjük, forgatjuk a bekecsket, a kikészített, hófehér bőrt, rókakacsma négyezerért, rókagallér több ezerért, nyúlcsapka potom hétszázért. Irhakesztyűk, mellények ki tudja, mennyiért. Bundák tízenötzezerért. Ugyanez két

Érdekes, mintha lelkiismeret-furdalásom támadna, hogy csak bámészkodom itt, s fil-léres dolgokat tömök gyerekeim markába, szájába. Lehet, hogy embertársaim is így vannak ezzel, mert nagyon illemtudóan viselkedik mindenki. A megjegyzéseket: drága, ronda, gicces, bővli, úgyis szétmegy, ereszt a színe, micsoda hülyeség — általában nem az elárusítóknak címzik, csak úgy belemondják a tömegbe.

Bezzeg a régi időkben!

Amikor a vásár még az emberek anyagi szükségletének legfőbb kielégítési forrása volt! Amikor a nagyvásárok napja iskolai szünet volt, hiszen ekkor szerették be a gyerekek téli, tavaszi ruhaneműt! Amikor az árusok „hangos szóval, nemegyszer versekkel kínálták árujukat”, s mindenre alkudni kellett!

Bundavásár, hajdanában

ELMONDOM

Mennyi üdítőt iszunk

Két jelenet jut mostanában minduntalan eszembe; és hiába hessegetem őket magamtól, már az esti krimi helyett is ezeket látom. Persze ez nem lenne probléma, hisz ezek is vannak olyan izgalmasak, mint a mostanában látható bűnügyi történetek, s ráadásul a derűt sem nélkülözik.

Az első jelenet baráti társaságban játszódott, a kezdetét a kora hajnali órákra teszem, amikor már valaki meglegelvéen a keményebb italokat, üdítőt kért. A háziasszony szódát ajánlott, de a kezdeményezés megbukott a férj ellenállásán, aki kijelentette, hogy az ő kezében már kétszer robbant fel a szifon, többet nem hajlandó kockáztatni. Így hozott be egy literes üdítőt, amit mindenki látható tetszéssel fogadott.

Az üvegen nem látszott semmi érzelme, mégis mintha valami kórnok fenyegetést láttam volna rajta, ahogyan az üres borospoharak fölé magasodott az asztal közepén. Meg is mondom, miért. Mint régi és rendszeres üdítőfogyasztó, volt alkalmam kitapasztalni, hogy a legrikább esetben lehet baj nélkül hozzáférni az üvegek — egyébként kitűnő — tartalmához. Nos, ezen a butélián is az látszott, hogy nem fogja egykönnyen megadni magát.

A megérzés hamarosan bizonyossá vált, mert mielőtt szólhattam volna, hogy csak óvatosan, valaki már hozzá is látott lecsavarni az üveg kupakját. A művelet annyira eredményt hozott, hogy az erőlködéstől kiguvadt a szeme, kicsit megrántotta a csuklóját, de a kupak maradt a helyén. Tettek kísérletet mások is, minden látható eredmény nélkül. Következett a „többet ész-szel” formula, ennek jegyében hozták be a háztartás legerősebb kését, s kezdték lefejtetni a zárórést. Ennél az akciónál már látszott némi hatás — nevezetesen lejött a kupak alsó része, de a nagyobb rész maradt szilárdan a helyén.

Sajnos a házigazda nem volt barkácsoló kedvű ember, így hiányoztak a háztartásból olyan alapvető eszközök, mint az ütvefűrő, a léghamlapács, vagy a dinamit, továbbra sem jutottunk tehát az üveg áhított tartalmához.

Az utolsó pillanatban aztán — ahogyan ez már lenni szokott — sikerült több részletben lecibálni az engedetlen kupakot. A másik eset kísértetiesen hasonlít az előzőre, azzal a különbséggel, hogy ekkor a nyers férfierőnek — hét-nyolc kolléga vett részt a munkálatokban — kellett megbirkóznia a kupakkal, mivel a palack a munkahelyükre keveredett be véletlenül, ahol még annyit szerszám sincs, mint egy átlagos háztartásban.

A fenti esetek — na meg saját tapasztalataim — indítottak arra, hogy megnézzem a legutóbbi belkereskedelmi statisztikában, hogy vajon mennyit fogyaszt hazánk szomszjas népe üdítőkből. Aztán letertem a kiadványt, hisz úgyis tudom a választ.

Pontosan annyit, amennyit sikerül felbontania.

T. Szűcs József

Jubileumi előadás:
október 12-én

TÍZÉVES AZ ALFÖLD IFJÚSÁGI SZÍNPAD

Jubileumhoz érkezett tehát az amatőr színjátszók e fiatal, öntevékeny művészeti együttese is. Eppen tíz éve, hogy a Pedagógus Művelődési Otthon klubjában negyven fiatal jelentkezett az akkor alakuló Alföld Színpad tagokat toborzó felhívására. Az együttes megalakult, jó közösséggé kovácsolódott, s ha tagjai cserélődtek is az évek során, a munka folyamatos maradt, az előadások stílusa csiszolódott, új törekvések és tehetségek frissítették föl időről időre a társulatot.

Gazdag az Alföld Ifjúsági Színpad jubileumi számvetése. Első produkciójukat *Remdet!* címmel 1972 márciusában mutatták be. Utána még több mint negyven darabot vittek színpadra. Az amatőr színjátszó mozgalom országos élvonalában jegyzett debreceni együttes eddig 330 alkalommal lépett a közönség elé. A tíz estendő alatt négyszer érdemesültek országos minősítésre, ennek egyszer ezüst, háromszor pedig arany fokozatot kaptak meg. 1977-ben elnyerték a kiváló együttes címet, a következő évben pedig a Nép művelési Intézet Nívódíját. Híruk ekkor már túljutott Debrecen és Hajdú-Bihar megye határain, hiszen az ország különböző városai-ban, számos fesztiválon vettek részt, majd szerepeltek Csehszlovákiában és az NDK-ban is. Országos nyilvánosságot a *Vadrózsák* című, a Kriza János széki népköltészeti gyűjteményéből készült műsor hozott számukra: a produkció előadását 1974-ben követte a rádió, majd — ugyanabban az esztendőben — a televízió is. A képernyőn ezenkívül még három produkció, a *Rontás*, az *Összeesküvés a jóra* és a közművelődésünk elé görbe tükröt állító *Négyszer fordul a hold* volt látható.

Fennállásának tizedik évfordulóját igényesen válogatott, a színjátszás sokféle lehetőségét tükröző darabok bemutatásával ünnepli az Alföld Ifjúsági Színpad. Jubileumi előadás gyanánt október 12-én, hétfőn este hét óráig a Kölcsey Művelődési Központ színháztermében *Színvázlatok* címmel Arthur Rimbaud verseiből és prózájából tíz tételből álló, folyamatos szerkezetű színpadi művet mutatnak be. „Az együttes ezzel a merész vállalkozással nemcsak a költőóriás jobb megismerését akarja szolgálni — írja a szerkesztő-rendező, Thuróczy György — hanem a szédítő mélységeket és magasságokat átszáguldozó életmű manák szóló üzenetét is megkísérli közvetíteni. A szerkesztés arra törekedett, hogy a tételek sorrendisége egyaránt utaljon életrajzi eseményekre és költészetének kibomlására.”

A jubileumi rendezvény-sorozat következő előadásának színhelye a balmazújvárosi Veres Péter Művelődési Központ. Ott október 19-én a *Vadrózsák* és a *Négyszer fordul a hold* kerül színpadra. Október 20-án O' Casey *Hajnali komédia* című vígjátékát, 25-én *Szép az élet Kardamomban* címmel Thorbjörn Egner meseregényének színpadi változatát, 26-án Harold Pinter drámáját, *Az ételliftet*, november 2-án Brecht műveiből összeállított műsort, november 28-án pedig Mrozek *Emigránsok* című darabját mutatja be az Alföld Ifjúsági Színpad a művelődési központ bábszínházában, illetve színháztermében. Jegyek (tíz főtörlesztéssel) ezekre az előadásokra az intézmény jegypénztárában válthatók.

Vendégei lesznek az ünnepi programozatnak. A tízéves evületes meghívására a művelődési központ bábszínházában, illetve országos helyiségekben négy színjátszó csoport lép fel. Október 14-én, szerdán este a debreceni és a nyíregyházi Színjátszó Stúdió egy-egy produkcióját, majd az Unió Mozgásszínjátszókat, október 19-én, hétfőn pedig az Alföldi Gyermekek Színpad előadását láthatjuk.

J. n. j.

Igények és lehetőségek

A megyei pályaválasztási
hetek elé...

A tanulóifjúság iskola- és pályaválasztásának előkészítése a nevelőmunka része. A tervszerű és tudatos nevelő- oktató munka elősegíti a felkészülést, a teljesítményképes tudás megszerzését, a személyiség kibontakoztatását, a reális önismeretet, a szakmák, foglalkozások, a lehetőségek, igények megismerését. A választást, a döntést befolyásolja a szülő, a környezet, motiválja a tanuló közvetlen tapasztalata, ismerete is.

Annak érdekében, hogy a tanulóifjúság felkészültségének, képességeinek, érdeklődésének és alkalmasságának, valamint a társadalmi szükségleteknek és lehetőségeknek figyelembevételével válasszon iskolát, pályát, ismét megrendezzük a megyei pályaválasztási hetet. Október 12-től december közepéig a nevelőintézmények, a munkahelyek, a társadalmi és tömegszervezetek közreműködésével sokszínű programmal kívánjuk a figyelmet elterelni az ifjúság pályaválasztásának ügyére. Az általános és középfokú intézményekben a tanulók, elsősorban a végzősök választásának, döntésének segítése érdekében a „nyitott kapuk napjai” adnak bő lehetőséget. A szakmunkásképzők, a szakközépiskolák tájékoztatói, bemutatói, kiállításai, tanműhely-látogatásai a tanulók, a szülők és a pedagógusok iskola- és szakmaszeretetének bővítését, megalapozottabbá tételét a választást. A középiskolai tanulók részére 12 felsőoktatási intézmény oktatói, hallgatói tartanak tájékoztatót, bemutatást.

A 127-es Szakmunkásképző Iskolában több üzem köz-

reműködésével a szakmaválasztási és munkavállalási lehetőségek ismertetésére kerül sor. Az iskolákban tanácsadói beszélgetések lesznek, ahol a szándékok megismerésével irányítótárat, reális orientálást kívánunk elérni, hogy minél kevesebb legyen az átállás, a korrekció.

Közel félszáz iskolában szülői tanácskozásokat szervezünk az együttes gondolkodás, az egységes szemlélet és értéktétel kialakítása érdekében. Az iskolai és munkahelyi pályaválasztási feladatok sikeresebb együttműködését üzemlátogatási-módszertani bemutatóval is segítjük. Ebben az időben rendezik meg az úttörőcsapatok a tudományos technikai szemlélet, melynek keretében a pályaválasztással kapcsolatos rendezvényekre is sor kerül. A tv és a rádió ifjúsági adásaival nyújt segítséget a pályaválasztás előtt álló fiataloknak. Október végén minden 8. osztályos tanuló kézbe kapja az intézet pályaválasztási, iskolaválasztási tájékoztatóját is.

Az intézetben az iskolából beutalt tanulók pedagógiai, pszichológiai és egészségügyi vizsgálata, tanácsadása és tájékoztatása továbbra is folyik. Szeretnénk, ha a megyei pályaválasztási hetek programjai eredményesen szolgálnák meg a tanulóifjúságának pályaválasztási, életre való felkészítését, nevelését. Társadalmi összefogással, közös felelősséggel és munkával segítsük gyermekeink jövőjét.

Dr. Sütő Sándor,
a Pályaválasztási Tanácsadó Intézet igazgatója

Filmnapló

A művészet elcsábíttatása

Édeskes operettmelódiával és éles megvilágítás közepette a színpad előterébe vonuló primadonna megjelenésével kezdődik Szabó István *Mephisto* című filmje, s hasonló beállítással, mégis merőben más szituációval fejeződik be: vakító reflektorfényrel szinte gúzsa köve egy színész botorkál az önmegsemmisítés árán kivívott hírnév birtokában egy hatalmas üres stadionban, miközben egy éles férfihang szüntelenül a nevét kiabálja. A formailag hasonló, tartalmilag merőben ellentétes beállítás keretként foglalja magába egy karrier történetét, alapvető erkölcsi problémákat feszegetve. Meddig mehet el az ember az alkalmazkodás, a megalkuvás területén, milyen határok középette fogadhatja el az adott körülményeket anélkül, hogy törvényszerűen bekövetkeznék nála a jellembeli torzulás — Klaus Mann regényének megfilmesítése ezekre a kérdésekre próbált válaszolni Szabó István, s mint utólag kiderült, a feltett kérdésekre magas művészi fokon adta meg a választ.

A maga összetettségében bármennyire is egyéni az 1930-as évek német színészenek, Gustaf Gründgensnek (filmbeli nevén Hendrik Höfgennek) a jelleme, alapvető tulajdonságában nagyon is mindennapi, nagyon is emberi vonások összpotolnak: hiszen tagadhatatlan tény, hogy munkánk során mindnyájan elismerésre, sikerre vagyunk, s teljesen természetes, hogy egy színész életében ez a vágy fokozott mértékben tör a felszínre. És nemcsak Hendrik Höfgennek, hanem szinte minden embernek több-kevesebb alkalommal meg kell aludnia, a körülményekhez alkalmazkodnia kell annak érdekében, hogy végül is az óhajtott sikert és elismerést elérje. Egyéni sorsot, egyéni pályafutást filmesített meg tehát Szabó István, de közben olyan lényeges erkölcsi kérdéseket boncolgatott, melyek filmjét időn és teret túl egyetemes jellegűvé teszik.

Hendrik Höfgen valóban nagyon összetett jellem, úgy is mondhatnánk, hogy kétértelmű személyiség, akit megnyugtató módon nem lehet sem a jó, sem a rossz emberek táborába besorolni. Mindazt, amit tett, saját igaza tudatában tette, először valóban hitte is, hogy igaz uton jár, majd — belső világának megingása idején — észérvekkel akarta lelkiismeretét megnyugtani. Politikai beállítottsága sem egyértelmű, hiszen kezdő színészként a „kulturboisevikok” közé sorolható, pályájának csúcán viszont a náci kultúrpolitika szószólója, Göring, azaz Rolf Hoppe kegyence lett. De amilyen távol áll egymástól a két ideológia, oly különböző egymástól jellem szempontjából a pályája kezdetén és a siker csúcán álló színész, még akkor is, ha egy és ugyanazon emberrel van szó. A politikai elveinek védelméért bátran kiálló fiatalember évekkel később, a siker birtokában és annak megvédé-

se érdekében még a nyílt sértést is szólanul tűri, és szerelme, barátja elvesztését is tudomásul veszi. Önmaga és megmaradt néhány barátja előtt magatartását azzal magyarázza, hogy mindezt a művészet érdekében teszi, és bár lassan kezd ő maga is kétkedni benne, környezetével igyekszik mégis elhitetni, hogy lehet a művészetet a politika fölé emelni. Erdekes, hogy míg ezzel a magatartással a figura mintája, Gustaf Gründgens kiváltotta sógora, Klaus Mann vad haragját (ez váltotta ki belőle a regény megírását is), addig Bertolt Brecht, a kompromisszum művészetének nagy ismerője továbbra sem vonta meg tőle megbecsülését, és Németországba való visszatérése után még azzal a gondolattal is foglalkozott, hogy együtt fog vele dolgozni, amikor Gründgens, a fasizta eszméktől való megtisztulása után megbízást kapott a Düsseldorfi Színház vezetésére.

Szabó István a figyelmet a színész belső vívódásaira irányítja, az udvari bolondéra, aki lelkét is feláldozza, hogy szerepelhessen. Kitűnően megírt figura Hendrik Höfgen alakja, mégis érezhetően a főszerepet játszó Klaus Maria Brandauer tehetségének, nem mindennapi színészi teljesítményének köszönhető az összetett jellem hiteles ábrázolása. Lépésről lépésre érezeti, hogyan torzul el erkölcsileg Höfgen, s milyen belső vívódások árán jut el odáig, hogy a nyilvánosan kapott pofont is szólanul eltűrje. Néhány jelenetben a Höfgen jellemző hiúságot állítja előtérbe. Amikor például Rolf Hoppe többszöri megjegyzése után („bámulatos, hogy milyen gyenge kézfogása van”) otthon a kézfogást gyakorolja, és távozáskor a lakásán rejtgetett zsidó származású öltöztetőjétől erős kézfogással búcsúzik.

Bár egyetlen figura áll Szabó István filmjének középpontjában, mégis egy egész történelmi korszakot elevenít meg benne a rendező. Látszólag figyelmen kívül hagyja a korabeli Németország társadalmi légkörének ábrázolását, kétségtelenül nem is gyakran tér ki rá, de amikor erre összpontosít, akkor emlékezetes képeket, jeleneteket állít elénk. Gondolok itt például arra a jelenetre, amikor a Mephistót játszó Höfgent a Birodalom vezéralakja, Rolf Hoppe a páholyba rendeli. A beszélgetést távolról szemlélő nézők néha áhítata a szolgálékűség mintaszerep bemutatása — szinte mozdulni sem mer senki, csak nézik, nézik a páholyban levőket csodálattal és félelemmel átitatva.

De ugyanilyen emlékezetes az a jelenet, amikor a Nemzetiszocialista Munkáspárt egyik híve fiatal, 10–15 éves gyerekek ideológiát képzését végzi. Fiatal, ártatlan arccal, tiszta tekintetű serdülők szajkóznak olyan eszméket, amelyek évekkel később világgéést eredményeztek.

Potsdam: A Sanscoussi (Kép: Dudics Valéria)

Expresszvonat Berlinbe II.

Alattunk a város

A szálláshelytől S-Bahnral két megálló a híres központ, az Alex, ahol egy hatalmas étkezdében fogyasztjuk el menünket naponta háromszor. A lányok még élénken emlékeznek a hazai kosztizésre, úgyhogy kezdetben tartózkodóan viselkednek. Többen — köztük a csoport vezetője — először szósznak nézi a sűrű levest, s a krumplira öntik, de hát végül is egy helyre kerülnek. Amúgy panaszunk nem lehet az ételre s a körülményekre.

A délután szabad. A szervezők végig megkímélnék attól, hogy szorosra zárt programokkal tegyék próbára te-

herbíró képességeinket, bár német vezetőnk segítségével önállóan is vállalkozhatnánk városnézésre. A csoport kisebb egységekre szakad, néhányan fejünkbe vesszük, hogy felmegyünk a tévétorony tetejére; legjobban mindjárt látjuk, hova kerülünk. A gyorslift gyomrunkba gombócot gyúrva száguld a 203 méteres magasság felé. Alattunk az Unter den Linden, amit a brandenburgi kapu szakít meg; mögötte egy másik város.

Tizenhat éves útitársaink korukat és híruket meghaladó élelkséggel hallgatják a rögtönzött történelemórárt, miközben lassan körbeforgó velünk a torony. Felülnek Kelet-Berlin hatalmas lakótelepei, múzeumai, újjáépített és romos templomai, a Spree a Lenin-szobor, a Karl-Marx-Allee és a többi széles sugárút. Most bírjuk a várost, éreznünk véljük méreteit, jellegzetességeit, lüktetését. Igen, ez az, ezért jöttünk, ami ezután következik, jószerivel részletkérdés. De vigyázzunk: innen fentről szalagok az utcák, dobozok az autók és az üzletek előtt sorban álló emberek sem többek hangyáknál.

Ideje alászállnunk, nehogy teljesen elvétsük az arányokat.

Berlinben úgy tartják, hogy augusztusban tetőződik a magyarok inváziója: derék honfitársaink ellepik az üzleteket. Pedig ma már alig van itt olyan áru, amit otthon ne találunk meg; igaz, viszont, hogy árban jelentős különbséggel. Kicsiny csoportunkat is megfertőzte a vásárlás ingere; mindenkinél van valamilyen határozott célja, és akad, aki egész listával érkezett. A beszerzés azonban jó vadászostónt és kitarást igényel: meglepően sok a hiánycikk és az árak rapszodikusan fordulnak elő. A csillogó-villogó Köztársasági Palotában a trafik vonza leginkább tekintetüket, s az ókori kincsekkel zsúfoló Pergamon múzeumban is azon jár talán az eszünk,

Sümei Anikó

Az Alexander-Platz

Turi Gábor

Háromszáz „hétköznapi” - három város harminc házában

(A közös művelődés néhány adata Pécsen, Szegeden és Debrecenben)

Mint minden intézmény, a művelődési otthon is minden év végén összegezi úgynevezett működési adatait: számvetésben felsorolja a kb. háromszáz munkanap során tartott előadásokat, a rendezett kiállításokat, a szervezett tanfolyamokat, a létrehozott és működtetett szakkörök, klubok, együttesek számát stb. E számos adatot tartalmazó évvégi (statisztikai) jelentés persze igencsak csonka és — hogy úgy mondjam — mozgásképtelen volna, ha nem egészítenék ki s nem elevenítik meg valamennyi adatát azok a számok, amelyek a különböző érdeklődési, korú és foglalkozási látogatókat mutatják ki. Az egyes évvégi jelentéseket városokként (járásoként), megyékként és országosan összegezik, s ezt az összegezés a Művelődési Minisztérium (hivatalos használatra) könyv alakban közzéteszi.

Az idén augusztusban megjelent 1980. évi statisztikai táblákban tallózva fölmerült: nem volna érdekelten egyszerűen összehasonlítható Debrecen ilyen számszerű eredményeit más városokéival. Az öt megyei város közül Pécsre és Szegedre esett

a választás, hogy (tanács) művelődési otthon-hálózatuk Debrecenével összeméressék a múlt évi eredmények szintjén, lévén Miskolc lakosainak száma a másik négy város népességéhez viszonyítva sokkalta több (Győrre meg jóval kevesebb), s a művelődési hálózat szerkezete, működtetése stb. is lényegi eltérést mutat. Történeti, gazdasági, népességösszetételei, földrajzi szempontból persze Pécs, Szeged és Debrecen is ugyancsak különböznek egymástól — az összevetés szempontjából azonban alapvető hasonlóságokat — sőt azonosságokat — vehetünk észre: Pécsnek 170, Szegednek 175, Debrecennek 195 ezer lakosa van; tízezer főre ugyanebben a sorrendben 0,6 és 0,8, illetve 0,5 művelődési intézmény (művelődési központ, ház, klub, könyvtár stb.) jut. Ez objektív adottságok tehát a három városban hasonlóak lévén, a vizsgálódásainkból kibukkanó különbségek feltétlenül hangsúlyosnak ígérkeznek, s viszont: ahol az objektív körülmények többé-kevésbé különböznek, ott a majd megmutatkozó hasonlóságok nyomnak a latban.

Ismeretterjesztés

	Pécs	Szeged	Debrecen
Ismeretterjesztő előadások	510	367	849
Ezekben részt vettek száma	26 700	14 500	33 800
Egy műv. otthonra jutó előadások száma*	43	37	85
Egy műv. otthonra jutó résztvevők száma	2 200	1 500	3 400
Tartott tanfolyamok száma	101	33	105
Ezekben részt vettek száma	2 047	1 300	3 203
Egy műv. otthonra jutó tanfolyamok száma	8	3	10
Egy műv. otthonra jutó tanfolyamtagok száma	171	130	320
Ismeretterjesztő rendezvények	135	318	513
Ezekben részt vettek száma	138 009	59 006	221 335
Egy műv. otthonra jutó ismeretterjesztő rendezvények száma	11	26	51
Egy műv. otthonra jutó ismeretterjesztő rendezvény-látogatók száma	11 500	4 917	22 133

Ismeretterjesztő rendezvényként tartja nyilván a statisztika — többek között az illetéktelen filmvetítéseket, a szervezett múzeum- és látogatást, az úgynevezett műszaki heteket, a megrendezett kiállításokat, a vetélkedőket stb. Nem akarván az olvasót még részletesebb adatok nagyobb halmával farsztani, az iménti adatok között összevonva szerepel a sokféle ismeretközlő forma, amelyek közül — mintegy az itt „láthatatlan” háttérből — hátrahagyott különösen méltánytalan volna említetlenül hagyni. Elsőként a debreceni Kölcsey Művelődési Központ — már hagyományosnak mondható — üzemi, vállalati „nap”-jait emeljük ki: 1980-ban három ilyen sokrétű-tartalmú, változatos formákban megvalósult bemutatót tekinthetett meg mintegy 16 000 érdeklődő. (Ez a rendezvényforma a másik két városban még nem honos.) — A látások, kiállítások alkalmait, s az általuk felkeltett érdeklődést is hangsúlyozandóan véljük: Debrecen eredményei itt (művelődési otthon-rendezték 89 kiállítás 178 ezren tekintettek meg) a számokban kifejezett „első hely” mellett azért is jelentősek, mert városunk kiállítótermekben igencsak szűkebben van elhelyezve. (Pécsen 54 kiállítás 138

ezer nézőt, Szegeden 56 tárlat 44 ezer látogatót részesített a meg- és felismerés élményében.) Utóljára, de nem utolsósorban: a művelődési otthonok számára rendszeresített statisztika (formai-szerkezeti okból) nem tükrözi e közművelődési tevékenység olyan, olykor meghatározó jelentőségű elemeit, mint például a megyénkben már sokévi tapasztalatot felhalmozott *Korunk Valósága* művelődési mozgalom, amely formájában ugyan vetélkedő, súlya és dinamizmusa azonban már régen kinőtte a különböző *kérdés-feleletek* gyakorlati megvalósításait. Pécs és Szeged esetleg ilyen adatsorok írója — az imént említett okból — nem ismeri; munkakapcsolatait, tapasztalatait azonban — lokálpatrióta elfogultságok nélkül is, sőt éppen ezek híján! — pregnáns eredményként érezték azt a mélységben-szélességben, térben és időben nagy társadalmi összefogást, amely e mozgalom számokban is kifejezhető útja és eredményei mögött magaslik. A debreceni Kölcsey Művelődési Központ munkásművelődési szakbizottsága útján vesz részt a számos állami és társadalmi szerv (SZMT, tanácsok, územek stb.) és közös akciójában: 1980-ban 1476 brigád 18 328 tagja vett részt a *Korunk Valóságában*, 137 üzemből.

Művelődési közösségek

A művelődési otthon-hálózat által közvetített, terjesztett és keletkezett értékek befogadásában és „újratermelésében” legintenzívebben az úgynevezett *kiscsoportok*

(szakkörök, művészeti körök s együttesek, klubok) vállalnak s vesznek részt. E tájékoztató számára tömörebb formába vontuk össze e közösségek adatait:

	Pécs	Szeged	Debrecen
Szakkörök (pl.: csillagászok, kertbarátok stb.) száma	13	8	12
Művészeti együttesek (pl.: ének- és zenekarok, színlátók, néptáncosok stb.) száma	59	38	46

	Pécs	Szeged	Debrecen
Klubok (ifj., agrár stb.)	22	35	29
Kiscsoportok összesen	84	81	87
E kiscsoportok tagjai: szakkörökben	209	222	516
Művészeti csoportokban	1 112	896	1 387
Klubokban	1 097	1 626	1 402
Közösségtagok összesen	2 418	2 744	3 305
Egy művelődési otthonra jutó közösségtagok száma	209	228	330

Hátravannak még az eddig említetlen művelődési otthoni programok adatai; azokat egybevonva, a kép ez:

	Pécs	Szeged	Debrecen
Irodalmi műsorok, hangversenyek, táncos rendezvények, gyermekszórakoztatás stb.	870	848	1 453
Ezekben részt vettek	189 225	181 999	483 705

Értékelés

A „Kölcsey” évente értékeli a megyei (tanács) fenntartású művelődési otthon-hálózat munkáját. Az értékelés módszerének leírásával — természetesen — nem volna illő s célszerű a széles körű olvasóköröset terhelni, ezért — hogy vizsgálódásunk alábbi, végső, s persze szükségképpen indexjellegű „pont”-eredménye mégis közérthető legyen — ez ugyancsak számokkal dolgozó, de céljában minőségmérő mődnak a lényegét itt is megfogalmazzuk: a különböző művelődési

otthon-rendezvényeket látó, a megyei (tanács) fenntartású művelődési otthon-hálózat munkáját. Az értékelés módszerének leírásával — természetesen — nem volna illő s célszerű a széles körű olvasóköröset terhelni, ezért — hogy vizsgálódásunk alábbi, végső, s persze szükségképpen indexjellegű „pont”-eredménye mégis közérthető legyen — ez ugyancsak számokkal dolgozó, de céljában minőségmérő mődnak a lényegét itt is megfogalmazzuk: a különböző művelődési

otthon-rendezvényeket látó, a megyei (tanács) fenntartású művelődési otthon-hálózat munkáját. Az értékelés módszerének leírásával — természetesen — nem volna illő s célszerű a széles körű olvasóköröset terhelni, ezért — hogy vizsgálódásunk alábbi, végső, s persze szükségképpen indexjellegű „pont”-eredménye mégis közérthető legyen — ez ugyancsak számokkal dolgozó, de céljában minőségmérő mődnak a lényegét itt is megfogalmazzuk: a különböző művelődési

	Pécs	Szeged	Debrecen
Előadások, rendezvények látogatói* (1-6) =	705 p	331 p	858 p
Tanfolyamok és kiscsoportok tagjai* 10 =	44 p	40 p	65 p
Összes (érték)pont	749 p	371 p	923 p
Egy műv. otthonra jutó p.	62 p	31 p	92 p
Ezer lakosra jutó p.	4 405 p	2 119 p	4 731 p

Természetesen sem e szerény tájékoztató, sem alapja, a részletesebb (a levezetéseket is tartalmazó) dolgozat, amelyet e sorok írója a Kölcsey Művelődési Központ s a művelődési otthon-hálózat számára készített — nem vállalkozott arra, hogy a három város kulturális életét, szintjét összemérje. (Az efféle összevetés szükségképpen szubjektív lenne, s — ezért is — más műfajok síkján volna csak elképzelhető.) A közművelődési munka bizonyos műhelyteljesítményeit pró-

báltuk összehasonlíthatni három megyei város adatai tükrében, érdeklődők és érdekeltek számára, adalékul a művelődési otthon-hálózat további munkaterveihez, feladatvállalásához.

Niklai Ádám

*Pécsen és Szegeden 12-12, Debrecenben 10 művelődési otthonról számoltunk: a Kölcsey Művelődési Központ, a csapókerületi művelődési ház, a téglaskerti és a Nagy-Sándor-telepi klubkönyvtárak, Nagymacs, Kismacs, Nagy-csere, Haláp, Dombostanya s az ondtói — szécsi körzet.

JORDÁN JOVKOV:

A fehér fecske

Még mielőtt megvédte az ismeretlen a kutyáktól, Mokbanina Petar már tudta, hogy nem véletlenül állított be hozzá a paraszt, hanem a szükség hajtja. Haragosan ráförmedt az ebekre, s végignézett látogatóján: az ismeretlen paraszt piros lélekmelegítő viselt, mint a Deli-Ormán vidékén élő szegények általában. A derék, nagydarab férfiőr leritt, hogy ágrólszakadt, születt szegény ember: az ingén folt hátán folt, s a nadrágját felemás darabokból ügyetlen öltésekkel tölta össze, s elnyúlt, ütött-kopott volt a túszója is. A meztelenség férfi hatalmas termetű volt, akárcsak egy heg, de Mokbanina jól látta, hogy azok közé a galambszívű emberek közé tartozik, akikről azt beszélik, hogy még a hangyának is utat engednek.

A paraszt köszönt, valami olyasfélért motyogott: „Hogy szolgál az egészséged?” — de gondterhelten tekintett rá, szót, hogy máshol jár az esze. Révetege bámult maga elé, s előre mutatott, azt akarta megmutatni, vajon Mandzsilari falu arafelé van-e, és mennyi az út odáig?

Mokbanina megadta a felvilágosítást, s közben az országúton egylovas kocsi pillantott meg. A paraszt hagyta ott, amíg betért hozzá. A kocsi egy asszonyt ült görnyedten, a kezét összekulcsolta a mellén. Fejkendőjét meg sem kötötte, mintha így könnyebben bírná a meleget. Nagy volt a hőség, az igaz, de Mokbanina tudta, hogy ha az asszonyok kioldják a fejkendőjüket, akkor a forróságon kívül valami más is győrti őket. A kocsiudvarban csergőbe bugolygolt fiatalabb nő feküdt, fejét egy fekete párnára hajtva. Mokbanina lányának nézte, bár félrefordított arcát nem látta.

— Beteget viztek? — kérdezte Mokbanina.

— A lányom beteg.

— A paraszt a mezőn legelő juhok felé nézett, rajtuk felejtette gondterhelten tekintetét, mintha nem is látná őket.

— Hát ez a mi nagy bajunk — folytatta.

— Nem vagy idevalósi. Honnan jössz?

— Nadezdából, Kanara mellől. Azelőtt Kucuk-Ahmednek mondták. Hamar árulok mindenütt, jó agyag az, arra mifelénk sokat találni, s az asszonyok örömmel megveszik a jó humát. Amikor pedig eljutok a tengerhez, veszek ott halat vagy szőlőt, vagy ami éppen akad. Hál' istennek, megélünk. Hiszen, ha ez a szerencsétlenség nem szakad ránk...

A paraszt leült a földre, előszedte kecskéből dohányszacskóját, s körülményesen cigarettasodrához fogott. Mokbanina melléje telepedett, s látta, hogyan reszketnek a férfi cigarettát sodró vastag s bütykös ujjai.

— Egy gyereket se tudunk felnevelni — panaszkolta. — Csak ő maradt meg egyedül — mutatott a kocsira. — három még kiskorában meghalt. Vigyáztunk rá, mint a szemünk világára. A szántól vontuk meg a falatot, hogy vásárolhassunk neki néha valamit, s csináltattunk ruhát is, ne fájjon neki, ha látja, a többi mit visel! Hát mostanig vigyáztunk rá. Isten kegyelmével. Aztán agyonütötték volna. Semmi baj, csak sorvadozik. Hallom — az anyjának beszél — az bántja, hogy a barátnői mind férjhez mentek, ő meg pártában maradt. „Ne gyötörd magad, lányom — vigasztaltam —, meglátod

ÉRTSÜNK SZÓT!

Baj van az ajatollahokkal vagy ajatollákkal?

Nekünk itt — szerencsére — csak e szónak és társainak helyesírásával, illetőleg kiejtésével; a magyar szóalakok rendszerébe való beilleszkedésével.

Mert mit hallunk, mit látunk, amióta ezek a kifejezések a napi hírek „jövöltábol” lépten-nyomon előkerülnek a rádióban, televízióban meg a sajtó hasábjain? A rádióban ezt hallhattuk (a dőlten sedetett részt a kiejtés szerint írva): „A kurd vezetők beadvánnyal fordultak *Komejini ajatollahhoz*”; „Ma van 17 éve, hogy *Komejini ajatollát a sah* száműzetésbe kényszerítette”; „Montasari és Khalkalli *ajatollak* gratuláltak Baniszadrnak az offenzíva megindításáért” stb. Ezek a példák azt mutatják, hogy a kiejtésben az *ajatollah* szót úgy toldalékoljuk, ahogyan a magyar *fa, fát, fák, fája* alakokat szokás. De vajon helyes-e ez így? Ez a kiejtés mód teljesen figyelmen kívül hagyja, hogy az *ajatollah* szó a -h végűek csoportjába tartozik, de nem a néma -h végűekébe, hanem a *sah* típusba.

A napisajtó legtöbbször valóban így írja a szót: *ajatollahot, ajatollahok, ajatollahja*; „Az iszlám ellenék védelembe vette az iráni forradalmat s Szadat által gyűlölt vezetőjét, Khomeini *ajatollahot*”; „Ez az ellenállás kezdettől fogva megnyilvánult a konzervatív *nagyajatollahok* részéről”; „Nem utolsósorban a konzervatív *nagyajatollahoknak* köszönhető, hogy megrekedtek a társadalmi reformok” stb. Hasonló toldalékolás figyelhető meg a felsőfokú végzettségű papot jelentő *mullah* szó esetében is: *mullahot, mullahok* stb. Világos, hogy ezekben a *sah, sahot, sahhah* mintáját követjük, ahogyan a helyesírási szabályzat is tartalmazza e szó esetét.

Olvashatunk azonban eltérő írásmókat is! A Magyarország című hetilap egyik cikkében például ezeket: „Az *ajatollah* természetes lojalitása a klérushoz fűzi”; „Az *ajatollah* beismerte, hogy sok *mullah* gyűlöli”. Titok maradt, hogy az újságíró vagy fordító az angolból fordított cikk fentjeit miért így magyarította, és hogyan olvasná ki. Ilyen helyzetben az -*ah* betűcsoport ugyanilyen hangzatossága magyar ember számára eléggé nyelvtörő próbálkozás lenne. Nem követhetjük a néma -*h*-ra végződő magyar szavak megfelelő alakját sem, mert az így hangzik: *csehet, dühöt, juhót*. Német nyelvi mintákra esetleg a *h* betű magánhangzó nyújtó hatásával küszöbölhetünk ki a nehézséget, és olvashatnánk így: *mulált, ajatollált*. Csak hogy ezek nem németes kifejezések! A helyesírási szabályzat *saht, padisahot, Allahot* formákat ír elő, eszerint kell tehát ejtenünk is.

Vagy mégse? Nézem az idegen szavak és kifejezések vas-közisótárát, és a *mullah* szónál azt látom: *lásd: molla*. Ott pedig vaglyagosan ezt a két alakot látom: *molla, mollah*, a már említett jelentésben. Úgy látszik a szerkesztők a régi írássok és kiejtések közt nem akartak rangkülönbséget tenni, sőt, fő változatnak a *h* nélküli alakot tekintették. Az így magyarosított szó azonban elszakad a vele egy töről fakadóktól. Kérdés, jó lesz-e ez így.

De még mindig nincs vége a zavarnak. Mert íme, a legújabb akadémiai kiadvány, az idén megjelent „Keleti nevek magyar helyesírása” meglepetéssel szolgál; az általa előírt helyes írásmód ez: *ajatollah*. Hosszú *á*-val és *szövégi* *h*-val. A *sah* változat mellé megadja a *sáh* formát is (az *Allah* és a *mullah* hiányzik a rövid szójegyzékből). A toldalékolásokról ebben a kötetben semmi sincsen. Ezek után újságíró legyen talpán, aki fogalmazás közben megtalálja a kifogástalan formákat!

Ha nem tudnánk, hogy mindezeket a helyesírási és értelmező szótárakat ugyanaz a kiadó jelenteti meg, ugyanazoknak a főbizottságoknak a jóváhagyásával, azt hinném: nem tudja a balkéz, mit csinál a jobb.

Sebestyén Árpád

MADÁR JÁNOS

ÁRNYÉKO

Csönd van,
csillagtól fénylő
éjszaka:
nem mozdul a lélek
Félek.
Árnyak lopóznak
udvarunkra:
gyászban
a fal —
mintha készülné,
magasod
ravatal.

RÉTI MÁTYÁS RAJZA

volt-e vagy valóság! Az lábán. Elhervadt, mint a mellé fájlalja: „Ott, megnyomta — mondja — Ejnye, de furcsa! — Mokbanina. — Hát most! Talán doktorhoz? — Eh, a doktorok! Mit torok? ... Hányal járt elviszem... hm... hogy csak... En ugyan nem, de hát tudod, milyen a ha egyszer valamit a fejte is, meg annyira fiatal Megremegett s elmémm Ok nélkül húzogatta hol meg a szakállát; már válkózott, s az állán erős rosta ütött ki. Mokbanina is megértette, hogy mit bajról és bánatról tanúsk — Egy este — folytattam — a mieink a révtől! Ott beszéltek valamit az dom is én, hogy mit, jók voltak, talán csak tréfiák De Sztocenia, az ángyomban átfutott hozzánk, bejára, mindig mindent tud kiabált már a kapunál. van, neked is meg a Most minden rendbe jöttént?” — kértem. „A révza a Sziderov gyerekek, Penju, azzal, hogy M megjelent... megjelent e ke. Olyan fehér, mint a aztán?” — „Tudod-e — a mit jelent a fehér fecske egyszerű, ha megjelenik aki meglátja, rögtön kigy nyavalyából! Guncso — r dulj, siess, ne halogasd! kát!” — „Jaj, talán segít! a lányom, meg az anyja det. És így jutottunk el — De vajon igaz-e? — Mokbanina. — Hol lehet a Mandzsilariiban! — Fehér? — Hóhéher!

ANYÁM

Arcodat nézem —
szemedet látom.Szemedet nézem —
könnyedet látom.Könnyedet nézem —
könnyemet látom.

ÁRNYÉKOK

Csönd van,
csillagtól fénylő
éjszaka:
nem mozdul a lélek.
Félek.
Árnyak lopóznak
udvarunkra:
gyászban
a fal —
mintha készülné,
magasodna
ravatal.EMLÉKEK
FALUVÉGÉNSuhogó ingek
dicsérik
Anyám elázott
ujjait.Ruhákkal int
a szél.
Rázza az ősz
— mély sóhaj —
a szegények
rongyait.

RÉTI MÁTYÁS RAJZAI

A szabadság jegyei

1916-ban az egyik pesti he-
tilap, az *Érdekes Újság* jel-
igés pályázatot hirdetett
szépprózai művekre. A pályá-
zatra beküldte *Lia* című kis-
regényét egy fiatal író, *Déry*
Tibor is. A lap mögött a Lég-
rády testvérek ismert kiadó-
cége állt (azaz a *Pesti Hírlap*
konzern), a pályázatot tehát
Bónyi Adorján, a Pesti Hír-
lap ifjú tárcaírója nyerte
meg. Két pályamű kapott dí-
cséretet, egy *Nagy Dániel* ne-
vű erdélyi íróé és *Déry Tibor*-
éé.

A Lia miatt

A bíráló bizottság tagjai
között ott volt *Osvát Ernő*, a
Nyugat tehetségeket felkaro-
ló, minden új értékre fogé-
kony szerkesztője is. Az ered-
mény kihirdetése után üzent
*Déry*ért: látogassa meg a fo-
lyóirat szerkesztőségében. A
látogatás és beszélgetés ered-
ményeként a kisregény meg-
jelent a *Nyugat* 1917. február
1-i és 15-i számában két foly-
tatásban. Ez volt *Déry Tibor*
első nyomtatásban megjelent
munkája.Az első publikálás után
nyomban lezajlott az író első
irodalmi pere is. Az ügyész-
ség ugyanis pert indított a
kisregény szerzője ellen sze-
méremsértés vádjával. A per
annak rendje és módja sze-
rint le is zajlott, s noha mai
olvasatunkban a kisregény
igazán szolid olvasmányak
tűnik, akkor mást diktált a
közizlés és a közérkölc. Az
író a *Lia* miatt 1200 korona
pénzbüntetésre ítélték. Ezt
sem neki kellett kifizetnie, a
Nyugat a büntetést átvállalta.A Tanácsköztársaság alatt s
után a fiatal író sajátos helye-
zetbe került. A kommunén ide-
jén beválasztották az írói di-
rektoriumba, s huszonöt éven-
esen ő volt annak legfiatalabb
tagja. Nagy szerepet nem ját-
szolt, jelentős cikkeket nem
írt, sem irodalmi, sem politi-
kai funkciója nem volt, nem
exponálta magát. „Szalon-
kommunista” volt, írja az *Ité-
let* nincsenben, majd így foly-
tatja: „a kommun bükása
mégis kétségbe ejtett.” Bizo-
nyára a fizikai élménynek is
volt ebben szerepe (a politi-
kai-tudati mellett), hiszenegy fehérterror-különítmény
elfogta, vallatta. Arról azon-
ban csak huszonöt év múlva,
1945-ben szerzett tudomást,
hogy 1919-ben rákerült a bel-
ügyminisztérium feketelistá-
jára is mint megbízhatatlan
magánhivatalnok.Az ábránd vesztett el a for-
radalommal, a társadalmi-
gondolati illúzió. Magánter-
meszetű gondok is nyomoz-
tották ekkor. Az emigráció-
választotta hát ő is, mint any-
nyian abban a korban fiatalés idősebb magyar írók. A
huszas évek közepén tért ha-
za csak Magyarországra, de a
szépen indult írói pályája ide-
haza igen nehezen folytatód-
ott. Kisebbségi verses- s prózai
kötetek után 1933-tól kezdve
1945-ig egyetlen saját kötete
sem jelent meg nyomtatás-
ban.Ennek ellenére dolgozott:
írt, fordított. 1938-ban a ki-
adó megbízta azzal, hogy for-
dítsa le *André Gide: Retour*
l' U.R.S.S. című könyvét,
amely megjelenése után nagy
nemzetközi visszhangot vál-
tott ki. A fasiszta Olaszor-
szágban a könyvet mint anti-
kommunista kiadványt sza-
badon forgalmazták, Párizs-
ban a szovjetbarátok tá-
madták, s bírálta az itthoni
emigrációban élő haladó ma-
gyar irodalmi-politikai köz-
vélemény is. (Valóban nem
fest túlságosan rózsaszínű ké-
pet az akkori szovjet viszo-
nyokról.)büntetése megakadályozta
mindent megteszünk, amit
tudunk...” Ennek ellenére
nincs tudomásunk arról, hogy
az akciók sikerrel jártak vol-
na. *Déry* a büntetést kitöl-
tötte.Szélid-ironikus hangon szá-
mol be *Déry Tibor* az Itélet
nincs oldalain harmadik ösz-
szeütöközéséről a hatalommal.
1944-ben, három nappal a
Szálasi-puccs után egy reg-
gel egy nyilas razzia elfogta
épp akkor, amikor hamis pa-
pirokat akart vinni a nővére-
nek. Az incidens lényegében
két napig tartott. Közben
megjárta az V. kerületi nyi-
las központot, annak pincé-
jét, az Újlaki téglagyárat.
San-salvadori „papírja” volt,
amit azonban nem ismertek
el a nyilasok, szétépték. Ez
az időszak azonban még nem
a Duna-parti kivégzések ide-
je volt. Talán ezzel is ma-
gyarázható, hogy *Dérynek* —
noha többször elmulasztotta
az alkalmas lehetőséget —
végül is sikerült megszöknie
örzötől, a cipősarokba rejtett
hamis okmányokkal egye-
temben. Csak az illegális
mozgalom egyik sejtje számá-
ra összegyűjtött pénztől sza-
badították meg.Az utolsó, az igazi nagy
per azonban már kívül esik
vizsgálódásaink időpontjának
határán. Említsük meg azon-
ban a történeti hűség kedvé-
ért: *Déry Tibor* 1957-ben a
konzolidációt akadályozó te-
vékenységéért kilencévi bör-
tönbüntetésre ítélték. Három
év után amnesztiát kapott, s
végéreményben éppen sza-
badulása után foglalta el
régóta megérdemelt vezető
helyét a magyar irodalom-
ban. A perek csak epizódok
életében, de tanulságaikkal,
tapasztalataikkal talán hoz-
zájárultak annak a történel-
mi-szemléleti-etikai bölcses-
ségnek kialakításához, ami
Déry emberi és írói sajátja

(Folytatjuk)

Bényei József

A gyűjtőfogházban

Magyarországon azonban
még *Gide* polgári szemléletű
kritikája is szovjetbarátnak
bizonyult. A könyv megjele-
nése után vádat emeltek a
fordító *Déry Tibor* ellen saj-
tó útján elkövetett államel-
lenes izgatás címén. El is
ítélték kéthónapi fogházbü-
ntetésre, amit 1938. december-
től 1939. februárjáig töltött le
a budapesti gyűjtőfogházban.A börtönt igen nehezen vi-
selte. Emlékek a gyűjtőfog-
házról című börtönaplójá-
ban beszámol arról, mennyi-
re kínozták az első hetekben
az éhség (aztán „önlelemező”
lett, azaz pénzt hozott
magának kosztot), s mennyi-
re szenvedett súlyos klausz-
rofóbiája miatt. Elkeseredet-
ten fohászkodik naplójában a
szabadsághoz: „Itt, a négy
fal között bevallhatom, hogy
egész életemet rád építettem,
mindenemet feláldoztam ér-
ted, s neked köszönhetem
minden sikertelenségemet,
minden vereségemet, de min-den boldogságomat is. Te tet-
ted engem olykor keményre,
aki széteső és puha vagyok,
te tanítottál meg a szánalom-
ra, te fordítottad aromat a
szegények és elesettek felé, és
ha van valami nemesség
munkámban, a sok szenny és
kétértelműség között valami
ragyogás az életemben, ne-
ked köszönhetem. Szabadság,
a te jegyedet akarom viselni,
amíg élek.”Déry perbefogása és elíté-
lése megmozdította a magyar
és külföldi írói társadalmat.
Tudunk arról, hogy *André*
Gide levélben tiltakozott a le-
tartóztatás ellen. Tudunk ar-
ról, hogy *Illyés Gyulának* va-
lamilyen akció szervezésébe
kezdtek. *Illyés* így ír erről
egy levélben *Dérynek* a fog-
házba: „Öcséd majd elmond-
ja, mi történt ügyedben. Re-
mélem, azóta már valamivel
jobb a helyzeted. En mindent
megpróbálok a magam részé-
ről.” Majd később: „A ke-
gyelmi kérvényt, illetve a

DUSA LAJOS:

DÍSZVENDÉG*

Békés békás tavunkra lép
vörösréz vendégünk, a Hold.
Nézik felt, hatalmas fejét
zölden a brekkencs hódolók.S míg szívárog a trágyalé
üdvözlő ami elvegyül.
Csalánkoszorút fon a part
a tükör szegélyén körül.Arany, vagy szemét? — egyre megy:
a Holdtól minden vérvörös,
s érdemjel lesz a pléhváros,
a bokrok árnyéka között.Vörös Hold bólint, elvonul,
s míg felbőffent a sár-iszap
bűz leng tovább, — nincs változás.
Csillag csobban és sörkupak.* E verset f. évi szeptember 20-i számunkban közöltük, a szó-
vegre azonban — technikai okokból — néhány értelemzavaró
hiba került. Dusa Lajos kívánságára itt közöljük az eredetileg
általa beküldött kézirat szerinti szöveget.

RÉTI MÁTYÁS RAJZA

volt-e vagy valóság! Azóta alig áll a
lábán. Elhervadt, mint a letépett virág.
A mellét fájlalja: „Ott, ahol a kigyó
megnyomta — mondja —, ott fáj!”— Ejnye, de furcsa! — álmélkodott
Mokanina. — Hát most hová viszed?
Talán doktorhoz?— Eh, a doktorok! Mit érnek a dok-
torok?... Hányónál jártunk már! Most
elviszem... hm... hogy is mondjam
csak... En ugyan nem hiszek benne,
de hát tudod, milyen az asszonyép,
ha egyszer valamit a fejébe vesz. S te-
g is, meg annyira fiatal még...Megremegett s elnémult. Nézelődött.
Ok nélkül húzogatta hol a bajuszát,
hol meg a szakállát; már régen borot-
vákozott, s az állán erősen öszülő bo-
rosta ütött ki. Mokanina szavak nélkül
is megértette, hogy minden ősz szál
bajról és bánatról tanúskodik.— Egy este — folytatta az ismeret-
len — a mieink a révtől jöttek haza.
Ott beszéltek valamit az emberek, tu-
dom is én, hogy mit, jókedvű emberek
voltak, talán csak tréfálkoztak velünk.
De *Sztoenica*, az ángyom, azon nyom-
ban átfutott hozzánk, be nem áll a szá-
ja, mindig mindent tud! „Guncso!” —
kiabált már a kapunál. — Szerencséd
van, neked is meg a lányodnak is!
Most minden rendbe jön!” — „Mi tör-
tént?” — kértem. — „A révtől jöttek ha-
za a *Sziderov* gyerekek, *Nikola* meg
Penju, azzal, hogy *Mandzsilariban*
megjelent... megjelent egy fehér fec-
ke. Olyan fehér, mint a hó!” — „Hát
aztán?” — „Tudod-e — azt mondja —,
mit jelent a fehér fecske? Száz évben
egyszer, ha megjelenik valahol, s az,
aki meglátja, rögtön kigyógyul minden
nyavalyából! Guncso — mondja —, in-
dulj, siess, ne halogasd! Vidd el *Non-
kát!* — „Jaj, talán segít!” — zokogott
a lányom, meg az anyja is sírni kez-
dett. És így jutottunk el ide...— De vajon igaz-e? — kiáltott fel
Mokanina. — Hol lehet az a fecske?— Mondtam, hogy itt jelent meg.
Mandzsilariban!
— Fehér?
— Hófehér!Mokanina csodálkozva nézett körül,
aztán az országútra tekintett. Minden
áldott nap erre a legelőre hajtották ki a
nyáját, de csak most vette észre, hogy a
telefonhuzalokon mennyi fecske ül.
De ilyenkor megszokott látvány ez:
közel az Úr Színeváltásának ünnepe,
s illyentájt már összegyűlnek, össze-
reglenek a golyák meg a fecskék is,
útra készen. Oly sok volt a fecske, s
olyan sűrűn ültek egymás mellett, hogy
a huzal megereszkedett alattuk, s le-
gőgött, mint egy rózsafüzér. Se szeri,
se számuk, de mind fekete.— Hát ezért jöttem ide is — mon-
ta a paraszt. bátrabban, megkönnyeb-
bülten. — Mondom magamban, meg-
kérdezlek téged is, talán láttad a fehér
fecskét, talán hallottál róla valamit...
— Nem hallottam, jó ember, semmit
sem hallottam. Fehér fecske? Hírét
sem hallottam, s nem is láttam soha
egyet sem...Aztán hirtelen észbe kapott, hogy
szavai talán végleg kétségbeejtik eze-
ket az embereket, s hozzáfűzte:— De lehet, hogy ilyen is akad. Van
fehér bivaly, fehér egér, meg fehér
hólló is. Akkor talán fehér fecske is
akad. Biztosan van, ha hallottál ró-
la...
— Ki tudja? — jajdult fel a paraszt.
— Ami engem illet, nem hiszek én
benne, de hát tudod, milyenek az asz-
szonyok...Felcsehelődött. A meghatódott *Mo-
kanina* felállt, hogy elkísérje s meg-
nézze a leányt. A sok szerencsétlenség-
től megtört, sápadt asszony már mesz-
sziról figyelte a férjét, amint az or-
szágút felé közeledtek, mintha a férfi
arcáról akarná kitalálni, mit tudott
meg. A leány még mindig oldalt fo-
rdulva, a telefonhuzalon ülő fecskéket
figyelte.— Ez az ember azt mondja, közel a
falu — szólt a paraszt.Amikor meghallotta az apja hang-
ját, a leány megfordult. Lesoványodott
alakja egészen elveszett a takaró alatt,
alig lehetett kivenni a körvonalait, ar-
ca viaszfehér, s csak a szeme ragyo-gott, nevetett még fiatalosan. Felvált-
va nézte az apját meg Mokaninát.— Nonka, ez az ember látta a fecs-
két — szólt a paraszt, Mokaninára te-
kintve. — Abban a faluban látta. Gye-
rünk, meg mi is megláthatjuk!— Bácsi! Meglátjuk-e vajon? — kér-
dezte a leány, s a szeme felcsillant.Mokanina szíve összeszorult, a torkát
fojtogatta valami, s a szeme könnybe
lábadt: — Meglátjátok, lányom, hogye lát-
nátok! — felelte, hangosan. — En is
láttam, ti is meglátjátok! Tulajdon
szememmel láttam, egész fehér, hófe-
hér fecske! Te is meglátod majd! Ad-
ja Isten, hogy láthasd, lányom, s meg-
gyógyulj!... Fialat vagy még. Meglá-
tod majd, mondom, hogy meglátod még
a fehér fecskét... és meggyógyulsz...Az anya becsukta a szemét, és sírva
fakadt. A magas, széles vállú paraszt
köhintett egyet, kézbe kapta a gyeplőt,
s megindult a kocsis mellett, a lovát
vezetve.— Erőt, egészséget! — kiáltott utá-
nak Mokanina. — Közel a falu! Köve-
séték mindenütt a huzalokat, a huzalo-
kat!Aztán sokáig álldogált az ország-
úton, s a kocsis után bámult. Nézte a
fekete fejkendős anyát, a kocsierek-
ben fekvő leányt s a görnyedten lép-
kedő, magas parasztot, aki a lovát ve-
zette. S nézte a felettük, a telefon-
póznák között repkedő fecskéket, amint
újra meg újra visszatérnek, és rászál-
nak a huzalokra.Mokanina elgondolkozva ment visz-
sza a juhokhoz, és újra hozzálátott a
bocskorkészítéshez — nyers lóborból
fonta.„Fehér fecske” — gondolta. — Va-
jon létezik-e?De valami összeszorította a szívét, és
nyomta a lelkét. Az ár megállt a kezé-
ben, s az égre nézve felkiáltott:— Istenem, istenem! De tenger sok
szervenéd van ezen a földön! — S új-
ra a távolodó kocsis után nézett.

Karig Sára fordítása

A kuvik ártatlan!

Amikor Feri bácsi az óra végén megkérdezte, van-e valakinek mondanivalója, az utolsó padból Jóska jelentkezett:

— Tegnap estefelé egy kuvikot láttam a kéményünkön — mesélte.

— Még elég világos volt, jól lehetett látni. Én tudom, hogy a baglyok mind hasznos, védett madarak, de a nagymamán szörnyen megijedt, és azt mondta, hogy a halálmadár ült a kéményünkön. Azt szeretném megkérdezni, miért hívják ezt a kis baglyot halálmadárnak?

Feri bácsi elmosolyodott, de azután komoly hangon szólalt meg:

— Igazad van Jóska, a kuvik hasznos egér- és bogárpusztító és az ég világos semmi köze az elmúláshoz. Annak pedig, hogy hogyan ragadt rá ez a nem éppen hízelgő elnevezés, igen egyszerű magyarázata van.

Feri bácsi az órájára nézett, és amikor látta, hogy még öt perc van hátra a kicsengésig, folytatta:

— A kuvik nem vándorol, egész évben nálunk van, és tavasztól őszig elsősorban különböző nagyobb bogarakkal, lepkekkel él. Azt pedig biztosan ti is észrevettétek már, hogy ezek az állatok mennyire vonzódnak a fényforráshoz, egész éjszaka ott keringenek az ivárlámpák körül vagy éppen a világos ablak előtt. Régen, amikor villany, különösen faluhelyen, még nem igen volt és az emberek petróleumlámpákkal világítottak, késő este csak azokban az ablakokban maradt fény, ahol nagybeteg feküdt, aki mellett egész éjjel égett a lámpa. A kuvik pedig már a fénytől odacsalogtatott rovarok után érkezett az ablak

közébe. Ha azután kuvikolt is ott néhányat, a beteg pedig véletlenül éppen azon az éjszakán hunyta le a szemét örökre, senki sem moshatta le többi szegény kis baglyóról, hogy ő volt a közelgő halál előhírnöke.

— Pedig csak a lepkékre lesett az ablak előtt! — kottyantotta közbe Jóska.

— Úgy van — bólogatott Feri bácsi —, de sajnos a babonás embereknek ez is elég volt. Nagyon sok kuvikot el is pusztítottak akkoriban, és mint „halálmadár”-nak gyakori üldözésben volt része.

A folyosón megszólalt az óra végét jelző csengő. A gyerekek csomagolni kezdtek. Papírcsörgéssel, csoszogással, zsongással telt meg az osztály.

— Talán meglepszik nálunk — sította Jóska a szomszédjának. — A kertünk sarkában van egy öreg, odvas díofa, az biztosan teteszeni fog neki. A nagymamának meg elmondom majd, amit Feri bácsitól hallottam — folytatta —, és akkor talán már ő sem fog haragudni a kuvikokra.

(Sch)

R A G
B O G

I A
R A

BETÜDOMINÓ

Ha a dominóköveket megfelelő sorrendbe rakjátok egymás mellé, egy Kossuth-díjas magyar költő nevét kapjátok eredményül. Ki a költő?

Megfejtés: Garai Gábor

VERBŐCZY ANTAL:

Füstölő

mióta kicsi vagyok
Apu csak a konyhában
füstölget egyedül,
de ha nagy leszek
kimegyek hozzá cigarettázi
vagy rágyújthat ő is
a szobában

BODNÁR ISTVÁN:

Ősz

Puffan a körte
dogg a darázs
pislog a torkos
rózseparázs
Futkos a puttony
ring a határ
must aranyától
cseng a pohár
Kéjke lehervad
foltos az ég
zöld fa ruháján
rozsdá-nyakék

GYEREK KÖNYVESPOLCA

Szenecske szerencséje

Lakatos Menyhért cigány író mesét szőtt a gyerekeknek. Könyvét, Az öreg fazék titkát a Móra Ferenc Könyvkiadó jelentette meg. Az író, aki maga is sokat szenvedett származása miatt, mesekönyve hőseül Szenecske választotta. Szenecske iskolás cigányfiú, aki nagyanyjával él egy kunyhóban inséges körülmények között. Társai kihasználják az apró termetű, vézna, érzékeny lelkű gyerek kiszolgáltatottságát.

Szenecske egyszer, hogy osztálytársai durva játékatól megmentsen egy kőbor kutyát, parittyamadzagért megvásárolja tőlük és hazaviszi.

— Szent isten — csapja össze a tenyerét Szenecske nagymamája —, csak nem egy kutyát hoztál a házhoz! Mit adunk neki enni, fekete gyöngyöm, tudod, hogy nekünk is szinte alig akad valami kis harapnivaló.

— Tudom, mama — simogatta meg Szenecske a kiskutyát —, de a tanító néni nekünk mindig azt szokta mondani, hogy nincs olyan kicsi a világon, amit ketté ne lehetne osztani.

Igy hát rövidesen meg egy éhes szájjal, egy kőbor macskával szaporítja Szenecske a családot. Együtt éldegélnek tovább, mígnem egy napon váratlan szerencse éri őket. Hogy mi? Ezt tudhatják meg a gyerekek Az öreg fazék titka című könyvből, melynek illusztrációit Keresztes Dóra készítette.

„Miért nem jöttök értem?”

Általános iskolásoknak ajánlhatjuk A zsákos ember című könyvet. A Móra Ferenc Könyvkiadó gondozásában megjelent művet Vidor Miklós szerkesztette, s a kötet ismert írók, költők gyermekeknek szóló írásait közli. Tordón Ákostól megtudjuk, hogy mégsem kell félni attól a zsákos embertől, Gyurkovics Tibortól, hogy Felelni tudni kell!, Kiss Dénes a Táltos időről, Bakó Agnes a Féltekenység-ről ír. Faragó György főhőseiből, az elvált szülők intézetbe került kisfiából fakad fel a sóhaj: „Miért nem jöttök értem?”

„Éhségstrájkjának” történetéről így számol be: „Négy napja vagyok az intézetben, de csak tegnap ettem először, a húsgombóc-levesből kanalaztam egy keveset. Rá akartam ijeszteni anyámékra. Ha megtudják,

hogy lesóványodtam, hanyatt-homlok rohanok hozzá. Tamás bácsi, a csoportvezetőnk számárnak nevezett, amikor rájött, hogy miért tolong félre a tányéromat. Azt mondta, ha az elvált szülőket úgy lehetne összehozni, ahogy azt én kigondoltam, akkor legalább harmincezer gyerek kezdené el a koplalást. Ugyanis évente ennyi házasságot bontanak fel Magyarországon.”

De Faragó György írásánál vidámabb, felhőtlenebb, nevetgető történeteket is olvashatnak a gyerekek. A zsákos ember című kötetben, amelyet Kondor Lajos rajzai díszítenek.

Cinegék, csuszkák, seregélyek

„Ugyan mit kívánna a mai ember a jó tündértől, ha elébe toppanna egy erdei ösvényen? Hogy maradjon meg ez a madárdalos erdő, hogy benne minden tavaszon szólaljon meg a kakuk, csattogjon a fülemüle, vidáman rikkantson a sárgarigó, és bűgjanak a vadgalambok. Hogy békésen futkározhassanak a mókusok, az öreg fák ágain, s hogy egyáltalán maradjanak vén, odvas fák, amikbe harkály vájhatja odúját, s ahova később újabb és újabb albrőlők költözhetnek majd be: cinegék, csuszkák, seregélyek, légykapók vagy rozsdafarkúak.”

Schmidt Egon és Bécsy László e megkapó sorokkal ajánlják olvasásra Ezer égen ezer fészék című könyvüket, amely a Móra Ferenc Könyvkiadó gondozásában jelent meg. A szép kivitelű, értékes könyv nagy feladatot vállal magára, amikor az erdők, mezők, vizek, mezőgazdasági tájak védett állatait, madarait mutatja be.

Fogyatkozik körülöttünk a madár- és állatvilág. Kevesebb a rigó, a poszáta, a pacirta, a gyík és a béka. Bécsy László, a kitűnő madárfotós az utolsó pillanatok örökítője meg a pusztulóban levő világot — Schmidt Egon szövegét kétszáznál több fotó illusztrálja.

A könyv — bár az ára nem az iskolások zsebpénzéhez méretezett — nagy élményt nyújt, igen hasznos társa lehetne minden természetkedvelő gyerekeknek. Azok a szülők pedig, akiknek ez ideig nem sikerült megszerettetni lányukkal, fiukkal az erdők, mezők lakóit, erre a könyvre ne sajnálják a pénzt, mert törekvésükben segíteni fog.

Fazekas Valéria

MEZEY KATALIN:

A farkas meg a nyúl

Egyszer a farkas gondolt egyet, hogy kimegy a káposztaföldre, fog egy nyulat az ott torkoskodók közül, és hazaviszi a fiainak vacsorára. Úgy is tett.

A káposztaföldön észrevétlen megközelített egy tapcsifülest, majd hirtelen elétoppanva rákiáltott:

— Add meg magad nyuszi, mert úgyis véged van! Hazaviszlek a fiainak vacsorára.

A nyuszi nagyon meglepődött, de mikor rájött, hogy hiába is próbálna menekülni, azt mondta a farkasnak:

— Kedves barátom! Igazad van, a menekülésre semmi reményem. De ha már a fiadat említetted, hadd kérlek meg egy apró szíveségre.

A farkasnak egy csöppet sem tetszett a nyuszi beszéde, de nem akart egészen faragatlannak mutatkozni, ezért kibökte:

— Nos? Halljuk, miről lenne szó?

A nyuszi hátravetette, majd újra felemelte a fülét és azt mondta:

— Semmiség az egész, szóba se hoztam volna, ha nem épp te említetted a fiadat. Szívesen elmegegyek hozzádok vacsoránál, csak előbb segíts nekem, hogy az én gyerekeim se maradjanak élelem nélkül még utoljára.

A farkas elégedetlenül morgott, mert még mindig nem tudta, hova is akar kilyukadni a nyúl.

— Tehát, csak arra kérlek, segíts nekem hazagurítani ezt a káposztafejet. Csak épp begurítjuk a házamba, aztán mehetünk is hozzád.

— No jó. Remélem nem laksz messze, — mondta a farkas, és nekiveselkedett a jókora káposztafejnek, aminek a rácsalásával eddig a nyúl foglalatostkodott.

A nyúl úgy tett, mintha ő is górgónt, de aztán látva, hogy a farkasnak ez sokkal könnyebben és gyorsabban megy, épp csak sétált az oldalán, és mutatta az utat hazafelé. Egész jókedve lett, hisz még sosem esett meg vele, hogy ilyen komoly segít-

séggel szállította volna haza az elemzősiát.

Ki hinné, hogy nem a farkas az igazi úr?

Milyen markos, milyen talpas szolgát tart a nyúl!

Menet közben jutott eszébe ez a nóta, és dúdolgatni kezdte magában, persze nem hangosan, de ő azért így is hallotta, a farkas pedig nem.

Kisvártatva hazaértek. A nyuszi háza kis mélyedés szélén az agyagos partjába volt bevájva. Mikor hát a mélyedéshez érték, a nyúl azt a táncost adta a farkasnak, hogy most ha épp csak elengedi, begurul a káposzta magától is a házba.

— Akkor aztán akár mehetünk is.

A farkas tehát becélozta, aztán elengedte a káposztát. Az pedig egyenesen odagörgött a nyuszi ajtajába.

De a nyúl házában csak akkora ajtaja volt, mint egy sárgadinnye, ez a káposztafej pedig kitett volna egy jól megtermett görögdinnyét is. Így hát nem tudott az ajtón begurulni, épp megállt előtte.

— Eh — mondta bosszusan a farkas —, tudtam, hogy semmi értelme az egésznek. Nem megy be. Hiába cipeltem ideig.

— Ó, ne mérgelődj, kedves barátom. Majd mindjárt bebújok és kitágítom egy kicsit a házam ajtaját. Benn igazán bőséges a hely, csak épp a bejárta szűk, hogy ne fújjon be annyira a szél — magyarázta a nyuszi és már benn is volt a házában.

Tulajdonképpen beérhette volna ennyivel is, hiszen már biztos lehetett abban, hogy nem őt eszik meg ma este vacsorára a kis farkasok, de ismét eszébe jutott az előbbi dalocská, és ettől kaján jókedve lett a nyuszinak.

— Egy pillanat, barátom — kiáltott ki —, már ásom is a

szélét. Egy perc és beguríthatod. — És valóban hozzáfogott, hogy körmőcskéivel szélesebbre vájja háza kapuját. Közben, hogy jobban menjen a munka, megint dúdolgatni kezdett, de most már hangosabban, hiszen úgysem hallhatta meg a farkas odakintől.

Ki hinné, hogy nem a farkas az úr?

Milyen markos, milyen talpas szolgát tart a nyúl!

Arra azonban vigyázott, hogy épp csak akkora lyukat vágjon, amibe beszorul a káposzta, hogy aztán se ki, se be. Mikor kész volt a munká-va kikiabált:

— No, most próbáld meg barátom, aztán ha most se jó még, továbbkotrom.

A farkas tehát nekiveselkedett a káposztának, és félig begurította.

— Nagyszerű, nagyszerű — ujjongott a nyúl. — Na, nyomd meg egy kicsit. A java már sikerült.

De a káposztát nem lehetett beljebb préselni, akár-hogy erőlködött a farkas, elakadt félúton.

— No, ha nem megy tovább, akkor majd visszagurítom, aztán szélesebbre ásom a lyukat.

— No, lökd már ki — morgott a farkas. — Sötétedik, éhesek a fiaim. Elvacakoljuk itt az egész estét.

— Nem, nem. A viláért se kiabált jökekvően a nyúl. Aztán mérgesen ráripakodott a farkasra:

— Ejnye, hát persze, hogy hiába erőlködöm én, ha te közben folyton szorítod befelé. Menj odébb, hadd gurítom ki végre ezt a nyomorult káposztát.

— Hozzá se nyúltam eddig — mentegetődzött a farkas, de azért odább állt, és várta, hogy megmozduljon végre a nagy káposztafej.

De az nem mozdult. Csak a nyuszi nyögécselését, sóhajtozását lehetett hallani odabentről.

— Na, mi az? Nem megy? — kérdezte végül a farkas.

— Piszokul beszorítottad, barátom. Itt már csak egy seggit. K kiell rágnunk a káposzta közepét, aztán úgy kiszabadulok, és mehetünk hozzád. Te kezd el odakint, én meg hozom a fiaimat, és rágnuk idebent. Meglásd, hamar összeérünk.

De erre már kiabálni kezdett csúnyán a farkas. Még hogy ő káposztát rágnon!

— Ha nem, hát nem! — mondta a nyúl. — De így tovább tart. Hamarabb megelenne, ha te is rágnád.

A nyuszi házat jókedű hersegés verte föl, a kicsinyek is előmászak vackukból, és csodálkoztak, hogy is nőhetett a házukban ekkora káposzta?

A farkas pedig egyre türelmetlenebbül ült az esteli harmaton. Nem is képzelte. Bár elejétől volt valami gyanús az egészben.

— No, hol tartotok? — morgott be, miközben már azon gondolkodott, itthagyja ezt a bolond nyulat, hisz egyre sötétebb lesz.

— Nagyon jól haladunk, várj csak, mindjárt kinn vagyok.

— Eh — gondolta magában a farkas —, jobb lesz elsompolyogni innét. Azok meg csak rácsaljanak odabenn. Míg ezt a káposztát kirágják, fog ő magának három nyulat is, különbet, mint ez volt.

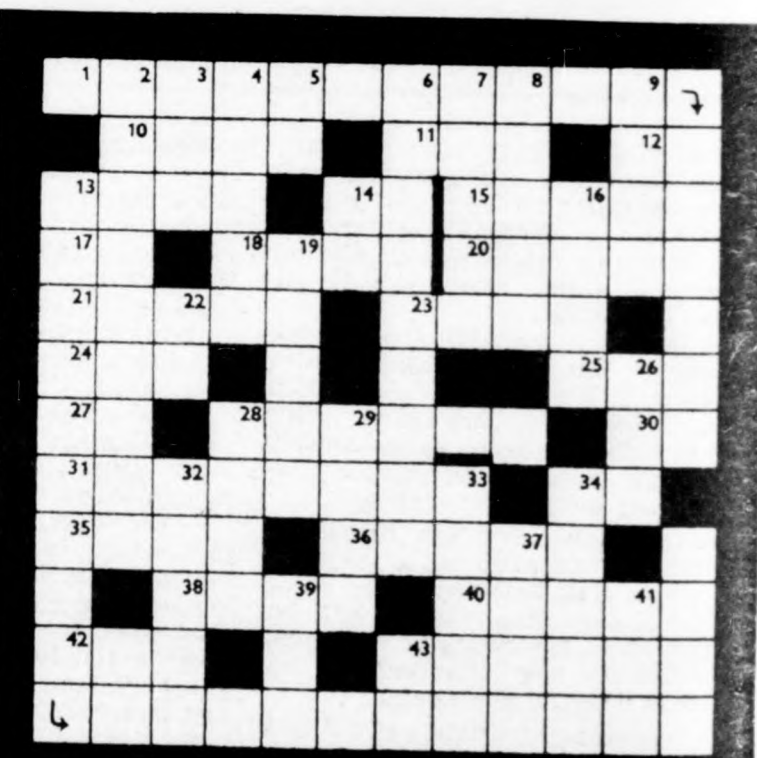
Igy hát mikor legközelebb kikiabált a nyúl — de most már a kemencepadkáról, ahol kilykeivel a tele hasát melengette —

— Várj csak, várj csak farkas koma! Jövök mindjárt! — nem válaszolt neki senki odakintől. Ezen aztán nagyot kacagott, és féldalomba merült, jóllakott fiainak élénkelte telet torokból a kis dal, amit a mai délután talált ki:

Ki hinné, hogy nem a farkas az igazi úr?

Milyen markos, milyen talpas szolgát tart a nyúl!

Keresztrejtvény

Vízszintes: 1. Közmondás, ami a takarékoságra int. 10. Leány, becenév. 11. Dal, franciául. 12. Indulatszól. 13. Tera betű keverve. 14. Egymás után következő két betű. 15. Ókori pénz- és súlyegység. 17. Z. Ó. 18. Óriz betűi keverve. 20. Fényes, németül. (ford.) 21. Ebből készült az első magyar pénz. 23. Mitikus brit király neve. (ford.) 24. Létezés, rövidebben. 25. A méhek otthona. 27. Előd. 28. Gógós. 30. Névelő. 31. Engedetlen, makacs. 34. Egymás után következő két betű. 35. Orr, németül. (ford.) 36. Erzsékszerve. 38. Hamis. 40. Irka... 42. Bánt. 43. Földtulajdon.

Beküldendő: A vízszintes 1., 15., 21., függőleges 6., 13.

Függőleges: 2. Az ilyen keresztet terem bőven. 3. Keresztes ital. 4. Mártírhalált halt író, irodalomtörténész vezetője. (ford.) 5. Mutatószó.

6. Kezdetben az arany- és ezüstérmét helyettesítette. Ma már nélkülözhetetlen a pénzforgalomban. 7. Fiú becenév. 8. Kisfaludy Károly történelmi tragédiája. 9. Határonkénti súlyegység. 10. Ókori pénz- és súlyegység. 11. Fényes, németül. 12. Mész, németül. 13. Gondolat. 22. Ver. 26. A Rajna melklyőlyója. 28. A világ legnagyobb népességű állama. 29. Últess. 32. A kőolaj görög neve. 33. ... se lánya. 34. Tegeződs. 37. A hangszor első hangja. (ford.) 39. Férfinev. 41. Időszak. 43. B. N.

Megfejtéseket a szerkesztőségbe kérjük október 25-ig beküldeni. A helyes megfejtők között 20 darab töltőtől sorsolunk ki.

Hall

Az ifjú színész megkérdi a riportert — Szereti ön peare-t?

— Nézze fiatal hangzik a bizonyítás —, nem hinnék ezek a bizalmas dögára tartozásnak, de gyon ragaszkodik annyit elmondhat régi tisztelőm, de csak plátói érv van szó.

Malesio soha nem ügyelt a tiszteletre. Amikor érezte, hogy vég, hívta a feleséget, és azt mondta: — Hát ez jellemző a színpadon — amerre csak mindenütt hamuzo...

— Nyugtalan vagyok, Zuhog az eső, leségem épp most esernyő nélkül.

— Ne izgulj barátom, zonyosan behűződ vatar elől valamely be.

— Eppen ettől... Végéhez közeledik a vacsora. Adalép a völegényhgyon udvariasan... di:

— Hozhatok ön csésze jó erős kávét? — Hová gondolt éjjel le sem tudna a szemem!

Egy borbélyhoz lép be és sürgősen kozni akar. Mivel tele van, végül is a borbély ajánlatát tanuló gyerekekkel tassa meg magát, elhelyezkedik a odaforul a fűhöz:

— Tudna adni ne borotvát? — Minek az u csodálkozik rá a fűszen én fogom borotvát? — Védekezni a esetre, ha meg talál ni.

— Van panaszok — kérdezi a vendé teremben. — Sajnos, már betelt, tessék talán héten eljönni...

DIMITAR DUBL

Sú

Gondoljanak, aminek, beszéljenek, aminek, de a súlyos események megrágnak a jelentősége. Ezt tudom.

Amikor megszámoltam már türelmetlenül, hogy rátegyenek a re, és amikor a szülőlté, hogy három hatszázötven gramm gyök, azaz ötven gramm, mint a szomgomban fekvő bömomben összeszó az öklömet, és a kezdem. A továbbban az ötven gramm dőrepet játszott az éle — több „emberség mindenből jobbat a környezetemnél.

— Mint gyerek, szívtartóan növekedtem, valami csinyt tettem, holmi, és a kariz kezdték mutogatni íjedtem meg. Némán tem őket a zöld mérelegéhez. Megmóntunk. Csodálattokra nehezebbnek bizony és így kitűnt, hogy súlycsoportban

Hallottuk valahol

Az ifjú színészjelöltet megkérdi a riporter:
 — Szereti ön Shakespeare-t?
 — Nézze fiatal ember — hangzik a bizonytalan válasza —, nem hinném, hogy ezek a bizalmas dolgok magára tartoznának, de ha nagyon ragaszkodik hozzá, annyit elmondhatok, hogy régi tisztelóm, de köztünk csak platói érzelmekről van szó.
 ...
 Malesio soha életében nem ügylet a tisztaságra. Amikor érezte, hogy közel a vég, hívta a feleségét és így szólt hozzá:
 — Maria, ha meghalok, kérlek, hamvasztass el...
 — Hát ez jellemző rád — vág vissza bosszúsán a feleség — amerre csak mész, mindenütt hamuszol!
 ...
 Nyugtalan vagyok, Enrique. Zuhog az eső és a feleségem épp most ment el, esernyő nélkül.
 — Ne izgulj barátom, bizonyosan behúzódik a zivatar elől valamelyik üzletbe.
 — Eppen ettől rettegek.
 ...
 Végéhez közeledik az esküvői vacsora. A pincér odalép a vőlegényhez és nagyon udvariasan megkérdi:
 — Hozhatok önnek egy csésze jó erős kávé?
 — Hová gondol? Egész éjjel le sem tudnám hunyini a szemem!
 ...
 Egy borbélyhoz öregúr lép be és sürgősen borotválkozni akar. Mivel az üzlet tele van, végül is elfogadja a borbély ajánlatát, hogy a tanuló gyerekkel borotvál-tassa meg magát. Amikor elhelyezkedik a székekben odafordul a fiúhoz:
 — Tudna adni nekem egy borotvát?
 — Minek az uram — csodálkozik rá a fiú —, hiszen én fogom borotválni!
 — Védekezni arra az esetre, ha meg találna vág-ni.
 ...
 — Van panaszkönyvük?
 — Kérdezi a vendég az ét-teremben.
 — Sajnos, már egészen betelt, tessék talán a jövő héten eljönni...

GANCSO KRAEV :

Családi perpatvar

Még világos volt, amikor az elsőosztályos Icko hazaért az iskolából, és a gyerek úgy odavágta a táskáját, mintha már az érettségén is túl lenne. Az anyja megcsókolta, leültette vacsorázni, aztán bement a hallba. Igen, a mama és a papa a televíziót nézik, amíg neki, Ickónak, meg kell enni két túrósbatut és egy üveg aludttejet. Utána még valami akadémézet is. A szokásos esti tortúra. És a hallban nem szabad enni...
 Amíg Icko a konyhában töltötte a száműzetését, a mama és a papa a televíziót nézték. A képernyőn fölött egy miniruhás leányzó, ott várakozott egy szökőkút mellett, és kis idő múlva egy hosszuhajú fiú közelített felé. Már-már kezét fogták, amikor elsötétült a képernyő, mintegy szándékosan a találkozás pillanatában. A papa fölugrott, megnyomta az egyik gombot, de a kép nem volt sehol.
 — Látod, most elrontot-tad! — vádaskodott az asz-szony. — Már mondtam ne-ke-d, ne nyúlj ahhoz, amihez nem értesz. A legérdekesebb részélni rontottad el.
 — Te is csak egyvalami-az héz értesz! — mérgelődött a papa. — En veszek egy jó, hibátlan készüléket, te hoz-zányúlsz azzal a suta kezede-del, és elrontod. Másoknál a férfiak kezelik a televíziót, és az hiba nélkül működik hó-napokon át. Hát most nézzed a filmet, ha nincs más dol-god.
 — A televízió működött is, de te nem értesz hozzá, és oda nyúltál, ahova nem kel-lett volna. Más férfiak érte-nek a készülékekhez, de te... Tudhatnád, hogy az a gomb nem a képbeállító, hanem a fényszabályozó, érted! Most nézd képzeletben a televízió-dat. Legkevesebb két hét, amíg megcsinálják. De az a televízió, amit te veszel, csak ennyi ideig működik. Más férfiak, ha megvesz valamit, kipróbálja, kiválasztja, nem szórja ki a pénzt az ablakon. De a mi mosógépünk zörög, a porszívónk sem működik, magam verem ki a gangon a port, a ventilátor pedig ott áll az ablakban az árnyék-ban, mint valami füleit lógá-tó szamar.
 — Egy olyan háziasszony-nak, mint te, betonacélból kéne minden gépet csinálni, de tán még azt is elrontanád. Nem tudsz bánni velük, nincs hozzá eszed. Tudhatnád, hogy ez nem rokka, hanem gép, ismeretet, technikai érzéket kí-ván. Névnapodra is egy aranyórát kaptál, de te azt is elhagytad.
 — Mivel nekem nem tét-szett, és vettem egy másikat. Látod, mennyit szenvedek ve-led. Oh istenem, meddig le-het ezt tűrni. A televízió ja-vítása csak pénzkérdés. De te magad is lehetetlen alak vagy — sirta el magát a mama.
 Ebben a pillanatban, még majszolva, bejött Icko, és mogorva képet vágott.
 — Már megint ez a perpat-var! Nem illik.
 — Fiacskám, elromlott a televízió. Az apád...
 Icko egy pillanatra elcsodálkozott, majd a csillár kap-csolójához lépett, megnyom-ta, és megszólalt:
 — Nincs villany.
 A szülők ünnepélyes ábrá-zattal egymásra néztek, majd könyörgő tekintettel fordul-tak a csillár felé.
 — Nincs villany.
 A szülők ünnepélyes ábrá-zattal egymásra néztek, majd könyörgő tekintettel fordul-tak a csillár felé.

— Mivel nekem nem tét-szett, és vettem egy másikat. Látod, mennyit szenvedek ve-led. Oh istenem, meddig le-het ezt tűrni. A televízió ja-vítása csak pénzkérdés. De te magad is lehetetlen alak vagy — sirta el magát a mama.
 Ebben a pillanatban, még majszolva, bejött Icko, és mogorva képet vágott.
 — Már megint ez a perpat-var! Nem illik.
 — Fiacskám, elromlott a televízió. Az apád...
 Icko egy pillanatra elcsodálkozott, majd a csillár kap-csolójához lépett, megnyom-ta, és megszólalt:
 — Nincs villany.
 A szülők ünnepélyes ábrá-zattal egymásra néztek, majd könyörgő tekintettel fordul-tak a csillár felé.

Migray Emőd fordítása

BODÓ JÁNOS:
 Embertípusok
 AVAGY
 EZ IS EMBER,
 AZ IS EMBER

A kíváncsi...

A konzervatív...

Az egoista...

A hallgató...

A félnék...

A bürokrata...

Sherlock Holmes és a titokzatos kerékpáros

Öreg barátom, Sherlock Holmes ingaórája éppen tizenegy óra ötvenöt percet mutatott. O maga teljes oda-adással vizsgálgatott egy cé-dulát, melyet régi szabású háziköntöse zsebéből húzott elő. Mellette fektüdti vén he-gedűje a vonóval. Barátom szemmel láthatóan elégedett volt megállapításaival, mert boldog mosoly jelent meg ar-cán. Nekifogott megtömní hosszú szárú pipáját török és Virginia dohányból készült híres kerekével, majd kékes, illatozó füstfelhőket eregetve felém, remegő hangon meg-szólt:
 — A hölgy sötét ruhában, erősen zihálva érkezik majd meg, orcája igen-igen piros lesz. Kalapot és rövid kabát-tot fog viselni, kezében pe-dig egy táskát tart. A teát két cukorral issza. Egy má-sodpercen belül betoppan.
 — De hát kicsoda? — kér-deztem kissé meglepődve.
 — A hölgy — felelte Sher-lock Holmes, miközben pipa-szárával az ajtó felé bökött, amely ebben a pillanatban lassan kinyílt.
 A hölgy ott állt a küszö-bön. Sötétszürke félkabát volt rajta, szaporán vette a lélegzetét, arca erősen kipi-rult. Széles, a kalapjához szí-nben illő táskát szorított magához. Meghökkenésem-ben már-már fölkiáltottam, de mielőtt megszólalhattam volna, Holmes megjegyezte:
 — Watson! Mintha hűle-dezni látnám! Pedig nincs ebben semmi különös. Teg-nap kaptam ezt a Charing Crossnál föladott levelet, mely lakonikus tömörséggel értesít arról, hogy ma, pont-ban tizenkét órakor látoga-tóm érkezik. Az írásmód gyors elemzésével megállapí-tottam, hogy a sorok írója minden kétséget kizáróan nő, sőt mi több, rigolyás, rögesz-més személy. Ezzel magya-rázható pontos érkezése. Lát-hatja, az óra éppen tizenket-tőt mutat. A további követ-keztetésekhez elegendő volt jól kinyitnom a fületem.
 — Az igazat megvallva, Sherlock, én semmit sem...
 — Hát éppen ez az! — ki-áltott föl Holmes, aki szem-mel láthatóan élvezte a hely-zetet. — Nem is hallhatott semmit! Ha nem tévedek, már mondtam önnek, hogy ezt a levelet Charing Cross-nál adták föl. Ez jóval mesz-szebb van annál, semhogy gyalog lehessen megtenni az utat idáig. És ráadásul rend-kívül megbízható járműre volt szüksége ennek a sze-mélynek, tekintettel már-már beteges pontosságmaniájára. Mindezen tények egyértel-műen alátámasztják, hogy a hölgy kerékpáron érkezett, ezen a köztudottan halk jár-művön. A levélpapír minősé-gének beható vizsgálata arra engedett következtetni, hogy a látogató rendkívüli módon ad az eleganciára. Semmi vé-letlenszerű nincs tehát ab-ban, hogy sötét színű kabá-tot visel.
 Na mármost, bizonyára tudja, hogy ha egy 0,8 ló-erős kerékpár sfk terepen 35 km/h sebességgel halad, ak-kor emelkedőn fölfelé ennél valamivel lassabban. Mivel pedig Charing Crosstól me-redek kaptatón vezet ide az út, a hölgynek igencsak kel-

lett tekernie ahhoz, hogy ide-jében megérkezzék. Erthető hát, hogy lihegve, kipirultan jelent meg az ajtóban. Ami pedig kabátjának hosszát, va-lamint kalapját és táskáját illeti, mi sem könnyebb vá-laszt adni e három kérdésre, kedves jó Watsonom. Egy hosszú felöltő zavarta volna a kerékpározásban, ennyit a kabátból. A Times ma reggeli száma esőt jósolt, ennyit a kalapról. Nincs a világon olyan asszony, aki táska nél-kül indulna el, ennyit a tásk-káról.
 — De hát Holmes! Bár a meglepetéstől szőhoz sem tu-dok jutni, azért engedj meg, hogy megkérdézzem...
 — Tudom, Watsonom, ne is folytasd! — szakított fél-be barátom, miközben újabb és újabb füstfelhőkbe bur-kolózott. — A két cukorra gondolsz a teában, nemde-bár? Hát ide hallgass! Erről semmit sem mondok. Jogom-ban áll eltitkolni néhány fo-gásomat. Mástkülönb hol lenne a sport, nem igaz?
 Ekkor egy mély lélegzet-vétel után Miss Fromapit le-tette táskáját, kalapját és ka-bátját egy székre, majd nek-iállított leszedni a reggeli maradványait.
 — Jaj, szegény öreg Hol-mes úr! Kutya legyen, ha egy árva szót is értek ebből az egész levélhistoriából, meg a rigolya-kerékpár nyavalyá-ból! — morogta. — Már ott tartunk, hogy meg sem ismer, pedig több mint húsz-éve vagyok az ön házvezető-nője. Ha lihegek, az azért van, mert ez az istenverte lépcső átkozottul meredek. Ez az állítólagos levél meg nem más, mint a hentes teg-napelőtt küldött számlája. Az öltözékemről pedig csak annyit, hogy húsz éve ugyan-ebben a ruhában járok ide. És ami azt a masinát illeti, isten őrizen tőle, hogy az én koromban és helyzetem-ben... — fejezte be Miss Fromapit, miközben még egyet simított tollseprűjével barátom karosszékén.
 Barátom nem felelt. Le-le-csukódó szemmel ismét kezé-be vette a vonót, mely bána-tos nyűszörgéssel járt le s föl a hegedű húrjain. Arcán a duzzogó gyermek fintora je-lent meg, aztán látszott raj-ta, hogy már nem is hall minket.

Franciából fordította:
 Grabócz Gábor

DIMITAR DUBLEV :

Súlyos egyéniség

Gondoljanak, amit akar-nak, beszéljenek, amit akar-nak, de a súlyos egyénisé-geknek megvan a maguk jelentősége. Ezt magamról tudom.
 Amikor megszülettem, már türelmetlenül vártam, hogy rátegyenek a mérleg-re, és amikor a születésnő közölte, hogy három kiló és hatszázötven gramm va-gyok, azaz ötven grammal több, mint a szomszédá-gomban fekvő bébi, örö-mömben összeszorítottam az öklömet, és kiabálni kezdtem. A továbbiakban ez az ötven gramm döntő sze-repet játszott az életemben — több „emberséget” és mindenből jobbat akartam a környezetemnél. Ha ké-szt a kiszolgáltatás, üvölteni kezdtem.
 Mint gyerek, szívósan és kitartóan növekedtem. Ha valami csinyt tettem, és a kortársaim el akartak pá-holni, és a karizmaikat kezdtek mutogatni — nem ijedtem meg. Némán elvit-tem őket a zöldségesbolt mérlegéhez. Megmértekez-tünk. Csodálatukra mindig nehezebbnek bizonyultam, és így kiűnt, hogy én más súlycsoportban vagyok.
 Megdöbbenve vonták meg a vállukat, és békén hagytak. Én meg befordultam az első utcába, és észrevétlenül, ügyesen a zseembe rejtett kövekkel kezdtem dobálni a házakat.
 Már a gyermekkoromban nyilvánvaló lett az éleslátá-som. Hamar rájöttem, hogy így alapozom meg az élete-met. Mindent végigküzdöt-tem. Ambár az iskolai ér-demjegyeim nem voltak túl fényesek, de mindig rend-bejöttek, amikor kipótlód-tak azokkal a teli demizso-nokkal, amelyeket apám utasítására este a tanárain lakására vittem.
 Nehezebb volt a helyzet, amikor munkába álltam. Jelölt az sok volt, de szak-képzettségem szerinti, jól fizető állás — kevés. Ekkor egy távoli rokonom lépett közbe, aki súlyosságomat a szavával növelte meg a megfelelő tudományos terü-leten. Másnap volt megfele-lő állásom.
 Az évek számával a ta-pasztalataim is növekedtek. A mérleg nyelve mindig fe-tlém billent. A súlyomhoz most már egy kocsis járul, valamint egy csodálatos kapcsolat — egy sógor, akit

Migray Emőd fordítása

homlok rohan- csoportvezetőnk rájött, hogy at. Azt mondta, netne összehoz- m, akkor leg- zdenél a kop- nyi házasságot n.”
 vidámbb, fele- teket is olvas- os ember című ajos rajzai di-
 szkák,
 k
 nai ember a jó egy erdei ősg ez a madár minden tavaszon tógjon a füle- sárgarigó, és y békésen fut- öreg fák ágain, k vén, odvas odúját, s aho- rlikó költözhet- k, seregélyek, k.”
 szló e megka- ra Ezer ágán amely a Móra sában jelent s könyv nagy kor az erdők, tájak védett
 adár- és állat- ita, a pacsrta, zló, a kitűnő ban örökitette ot — Schmidt b fotó illusz-
 n az iskolások nagy élményt hetne minden, k. Azok a szű- sikerült meg- az erdők, me- sajnálják a gíteni fog.
 ekas Valéria
 9
 12
 26
 30
 41
 arany- és lyettesítette. hetetlen a 7. Fiú be- dy Károly ja. 9. Hatá- Goethe in- carékoságra 4. Vigyázó. 19. Gondo- Rajna mel- világ legna- állama. 29. aj 30. Tege- sorsor első Férfinév. 8. N.
 A vízszintes egyes 6, 13.
 szerkesztő- 25-ig ves megfe- ab töltőtol-

**Akiről terel
neveztek el
Debrecenben**

Árpád

A Csapó utca és a Szabadság útja között fekvő Árpád teret valamikor Szarvas Piacnak, Csicsogónak hívták. A mai templom helyén domb emelkedett, s tetején a Csicsogó csárda várta a szomszédokat. A Homok utca felől tájon mérsárszék kinnálta a juhúst környékbeli vevőknek. A mostani templom előtti helyen kútágas ágaskodott, előtte hatalmas vályúval. Csordakútnak használták. Nappal a dombon volt az embervásár. Munkára váró emberek ácsorogtak itt. A taligások, akiknek a Csicsogó fő állomáshelye volt, neveztek ezt a helyet Koplónak és Töksornak is. Ejjel sok verekedés, csendzavárolmulatozás verte fel a tájat.

Később a csárdát bezárták, egy rendőr ellenőr, majd cigányok tanyáztak benne. Helyén épült fel Vecsey Imre és neje: Bruckner Karola alapítványából (1873. szept. 14.) a Toásó Pál budapesti műépítész által tervezett református templom, melyet 1913 tavaszán avattak fel.

A tér végül is honalapító Árpád (?-907) nevét vette fel, aki Anonymus és a Zágrábi Krónika szerint Álmóst követte a fejedelemségben. Bölcs, megfontolt, vitéz ember volt, s népe számára elfoglalta a Kárpát-medencét (896-900), de már 882-ben frank-német szövetségesként járt ezen a területen. A honfoglaláshoz a döntő lökést a besenyők etelközi támadása adta 895-ben. Konstantinostól tudjuk, de Regino prúmi apát is írja, hogy a magyarok hódítása a 9. sz. végén, s a 10. sz. első éveiben a Maros és a Tisza völgyére, a Duna-Tisza

egy területére terjedt ki. A 10. sz. első felében Árpád felszámolta a szláv Braszlav herceg Balaton-melléki frank hűbéres tartományát majd az egész Dunántúl magyar kézre került. A nyugati határ biztosítása után Árpád a dunántúli síkságon ültetett szőlőt. Szálláshelyét Fehérvárnak hívták, mely később királyi törvénylátó és temetkezési hely lett. Káprázatos vakmerőséggel rohantak le Árpádék Észak-Itáliát is, s elfoglalták Velencét, ez volt nyitánya a magyarok későbbi európai hadjáratainak. 900-ban végispusztították a bajok földjét is.

„Miatán Árpád megszállította az új haza határait és véglegessé tette a letelepedést, ezek után — ahogy Anonymus írja — Urunk születésének 907-ik esztendejében elköltözött e világból, kit is tisztességesen temettek el egy kis patak fölött, mely koméderben folyik alá Attila király városába...”

A honfoglaló magyar társadalom ösközösségi nemzeti társadalom volt, de már a felbomlás szakaszában. A magyarság letelepedése után a bomlási folyamat meggyorsult. Árpád honfoglalásának jelentősége nem a területek meghódítása, az itt talált népek legyőzése volt, hanem az, hogy a magyar és az itt talált népeknek hatalmas alkotó munkájával a föld termőterületét, s e népek hazáját vált.

Árpád halála után legifjabb fia, Solt örökölte a fejedelemséget. Mivel még gyermek volt, a méltóságok a központi hatalom kárára igyekeztek a fejedelmi hatalomtól függeni. Bizánci krónikák adatai szerint a 10. sz. derekán már Bulcsú volt a magyarországi politika legfőbb irányítója. Az Árpád által kialakított nagyfejedelmi hatalom közel állt a szétválásához. Árpád művének összeomlását később a Géza által teremtett egység, amelyzet akadályozta meg, amikor a latin kereszténység felvételével a nyugati mintájú respublica christianához csatlakozott.

Dr. Nyakas László

SZABADIDŐ * SZABADIDŐ * SZABADIDŐ

AZ ORVOS TANÁCSA

A védőoltásokról

Az egészségügyi helyzettel foglalkozó írásokban gyakran olvashatjuk, hogy a fertőző betegségek többsége jóval kevesebb megbetegedést okoz, mint néhány évtizeddel vagy akár néhány évvel ezelőtt, és az általuk okozott halálozások száma is igen nagy mértékben csökkent.

A fertőző betegségek elleni küzdelem eredményeinek jó része a védőoltásoknak köszönhető!

Régi megfigyelés, hogy sok fertőző betegség átvétele — igen enyhe vagy tünetmentes formában is — rövidebb-hosszabb időre (esetleg egész életre) szóló védettséget biztosít ugyanazzal a betegséggel szemben. A múlt század végén — az első bakteriológiai felfedezéseket követően — már felismerték, hogy az emberi szervezet mesterséges úton is védetté (immúnissá) lehet tenni. Az első felfedezések nyomán megindult a kutatómunka a fertőző betegségek leküzdésének és fajlagos megelőzésének kidolgozására. Ez a munka — amely napjainkban tovább folytatódik — eredményezte azt, hogy védőoltások segítségével számos, régebben nagy járványokat okozó betegséget sikerült csaknem teljesen megfékezni.

A mesterségesen létrehozott védettséget kétféle lehet: passzív és aktív.

Passzív immunizáláskor más szervezetben termelt kész ellenanyagot visznek be immunsavó formájában a megvédendő szervezetbe. A kész ellenanyag bevitelével a szervezet azonnal védetté válik, ez azonban csak rövid

ideig (2-6 hét) tart. Akkor használják, amikor azonnali védettségre van szükség, tehetősebb magja termelje ki ellenanyagait. Passzív immunizálásra állati vagy emberi vérsavköszímet használunk. Utóbbi csoportba tartozik a gamma-globulin is, amelyet elsősorban a járványos májgyulladásban szenvedő beteg környezetében élő személyek védelmére használnak.

Aktív immunizáláskor a természetes immunizálódás mintájára igyekszünk a szervezetet védetté tenni. Élő gyengített, vagy elölt kórokozót, vagy kórokozók kivonatanyagát, ill. termékeit — amelyeknek megbetegítő hatásuk már nincs — tartalmazó oltóanyagot viszünk be a szervezetbe, és ezzel a szervezetet megfelelő ellenanyag-termelésre, védettség kialakítására készítjük. Ilyen módon hosszabb ideig tartó védettséget lehet a szervezet számára biztosítani. A különböző fertőző betegségek ellen védőoltással elérhető védettség tartama azonban nem egyforma. Pl. a gyermekbénulás, vagy a kanyaró elleni védőoltás hatása igen hosszú ideig, feltehetően évtizedekig vagy egész életen át tart, az influenza elleni védőoltás pedig csak közel fél évig.

Az oltásokra vonatkozó kutatások eredményeként sikerült elérni, hogy egyetlen oltással egyidejűleg több betegség ellen tegyük védetté a szervezetet. Ezek az ún. kombinált oltóanyagok több betegség elleni oltóanyagot tartalmaznak, ilyen pl. a ha-

zánkban is alkalmazott diftéria-pertussis-tetanusz (diperte) oltóanyag.

Hazánkban széles körben alkalmazzuk a védőoltásokat fertőző betegségek megelőzésére. Jelentős részük meghatározott életkorhoz kötött kötelező, tehát az adott életkor betöltésekor mindenkit, akinél nincs oltási ellenjavallat — védőoltásban kell részesíteni.

Jelenleg életkorhoz kötött kötelező a védőoltás tuberkulózis, diftéria, szamarköhögés, tetanusz, járványos gyermekbénulás és kanyaró ellen.

A védőoltásokkal elért eredmények kiválóak.

Az eredmények biztosításához szükséges azonban, hogy az oltásra kötelezettek az előírt időpontban meg is kapják az oltást. Azok, akik nem részesültek oltásban, védtelenek maradnak, s ha számuk nagy, körükben járványok is kialakulhatnak. Ezért nagyon fontos, hogy minden szülő elvigye gyermekét a védőoltásokra akkor, amikor arra felhívást kap.

Vannak olyan oltások is, amelyek nem életkorhoz kötött kötelezőek, hanem amelyeket megbetegedési veszély esetén kell adni. Ilyenek pl. a tifusos beteg környezetében vagy a veszélyesre gyanús állat okozta marás esetén kötelező oltások.

A megbetegedési veszély csökkentése a célja azoknak az oltásoknak is, amelyekben a külföldre utazó magyar állampolgárokat részesítik, ha olyan országba utaznak, ahol pl. himlő, kolera vagy sárgaláz veszélyezteti őket. Ugyancsak a megbetegedési veszély csökkentését célozzák a bizonyos foglalkozásokhoz kötött végzett oltások is.

A védőoltások másik részének elsődleges célja olyan személyek védelme, akiknek állapotát egy-egy betegség különösen károsan befolyásolná. Ilyen jellegű pl. az influenza elleni védőoltás, amelynek fő feladata a szívbeteg és más idült betegségekben szenvedők védelme. Ezt követi azoknak a foglalkozási csoportoknak a védelme, amelyeknek a munkából való kiesése egy influenza-járvány idején a közösségre különösen nagy hátránnyal jár. Ezeket az oltásokat önkéntes jelentkezés alapján végzik el.

KERESZTREJTVE

PENICILLIN

Száz éve, 1881-ben született Skóciában Alexander Fleming. Biokémiai kutatásai során — 1922-ben — felfedezte a könnyben és a nyálban található baktériumpusztító hatását (vízszintes 53.) nevű fehérjét.

Később egy (függőleges 22.) tanulmányozott, amit penicillinnek nevezett el. Megállapította róla, hogy (vízszintes 1.) és (függőleges 15.) hatásos gyógyszere. A penicillin milliók életét mentette meg. Fleming 1945-ben kapott Nobel-díjat.

A sarokkockák betűi: A, K, B, A.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100					

VÍZSZINTES: 1. (Beküldendő.) 15. Egenyletesen sima. 16. Strázsája. 17. Jegyzet. 18. Azon a helyen. 19. Három olaszul (TRE). 14. Fázis. 20. Kuckó. 21. Névelés dalmú. 23. Férfinév. 24. ÁÁÁ. 26. Hullajt. 28. Ponty nagyságú hal. 29. Férfinév. 31. Tan betűi. 32. Kaszáló. 34. Értelmesen. 37. Hirtelen meghúzó. 39. Új mértékrendszer. 40. Névelés énekesmadárka. 43. Skálázó szócso. 44. Mohón eszik. 46. SZG. 47. Kopasz. 48. Kutyák. 49. Úgynek. 51. Dug. 52. Harapdál. 53. (Beküldendő.) 55. Alma... (főváros). 56. Az egyik évszak mássalhangzó. 57. Mesterkelt tartás. 58. Erődítmény. 60. Állatalkás. 61. Létezett. 62. ..., hal, békaporonty. 64. Veszprém folyója. 66. Szín. 68. Sokba kerül. 70. Megszólitás. 72. Mint a 16. számú sor. 73. Aggódott értem. 75. Hézag. 76. Margarin márká.

FÜGGŐLEGES: 2. Gyermekük. 3. Elektrokardiográfia rév. 4. Forró. 5. Korszak. 6. Fordított kerek szám. 7. Virág. 8. Patakocska. 9. Főléhullajt. 10. Rövid nyári nadrág. 11. Női név. 12. Játékvezetői Testület. 13. ma. 16. Strázsája. 17. Jegyzet. 18. Azon a helyen. 19. Három olaszul (TRE). 14. Fázis. 20. Kuckó. 21. Névelés dalmú. 23. Férfinév. 24. ÁÁÁ. 26. Hullajt. 28. Ponty nagyságú hal. 29. Férfinév. 31. Tan betűi. 32. Kaszáló. 34. Értelmesen. 37. Hirtelen meghúzó. 39. Új mértékrendszer. 40. Névelés énekesmadárka. 43. Skálázó szócso. 44. Mohón eszik. 46. SZG. 47. Kopasz. 48. Kutyák. 49. Úgynek. 51. Dug. 52. Harapdál. 53. (Beküldendő.) 55. Alma... (főváros). 56. Az egyik évszak mássalhangzó. 57. Mesterkelt tartás. 58. Erődítmény. 60. Állatalkás. 61. Létezett. 62. ..., hal, békaporonty. 64. Veszprém folyója. 66. Szín. 68. Sokba kerül. 70. Megszólitás. 72. Mint a 16. számú sor. 73. Aggódott értem. 75. Hézag. 76. Margarin márká.

G. Gy.

BÉLYEGGYŪJTÓKNEK

REFORMÁTUS KOLLÉGIUM

Október 3-án 450 éves fennállását ünnepli a pápai református kollégium. A jubileum alkalmából a Magyar Posta 2 forint névértékű bélyeget bocsát ki. Az új címet a kollégium épületének homlokzatát ábrázolja. Mellette látható a kollégium régi harangja, amely a növendékeket a tanórára szólította. A deákok sorában olyanok szerepeltek mint Jókai és Petőfi, akik 1841-ben itt ismerkedtek meg egymással. A harang felett lombsodók a tudás

ÉLELMEZÉSI VILÁGNAP

A világon több mint 400 millió ember nem jut elegendő táplálékhoz. Az ENSZ élelmiszer- és mezőgazdasági szervezete (rövidítésével FAO) október 16-án élelmiszer világnappal jelölte ki. Szeretnék az emberek tudatába vésni, hogy az éhezés csak a mezőgazdasági termelés színvonalának emelésevel szűnhet meg. Ez a gondolatot az ENSZ felhívására számos ország postája bélyeggel is népszerűsíti. A Magyar Posta október 16-án adja ki 2 forint névértékű emlékbélyegét, amely a FAO emblémáját ábrázolja. Az emblémából búza-

szár nyúlik ki, amelyet különböző bőrszínű kezek óvnak. Az új címet Dudás László grafikusművész tervezte a Pénzjegynyomda készíti 2 274 000 példányban. A vágott ívek felső ívszögében szerepelnek az emlékbélyeg len sorozatának címei.

A FAO Budapestten tartott konferenciája tiszteletére 1970-ben bélyeg jelenik meg. Ez id. Szabó István szobrászt mutatja be, amely a kenyeret vigyázva szelő anya és az életet jelentő kenyeret leső gyermekek drámai megjelenítése.

ÚJDONSÁGOK

A könyvtárosok világszervezete Lipsében tartotta konferenciáját. Ebből az alkalomból az NDK postája az ottani könyvtárak kincseiből három bélyeget mutat be.

A Balkán térség országai közös bélyegkiállítását tartottak Izisztambulban, amelyet a rendező ország Kemal Atatürk születésének centenáriumi ünnepségei közé sorolt. Ezért a kiállítás blokk az államférfira emlékeztet a nők egyenjogúságát népszerűsítő és a Balkán-szövetség tiszteletére megjelent bélyeg reprodukciójával.

A hazai filmtörténetet blokkon idézik fel a svédok. Az öt bélyeg magában foglaló blokk többek között Gréta Garbo alakítását, valamint az Intermezzo c. film jelenetét mutatja be.

A városok tervezésénél a lakóházak mellett fontos a zöldövezet biztosítása és a zavartalan energiaellátás — ezt olvashatjuk le San Marino 3 értékű sorozatáról.

Belgium a 25 évvel ezelőtti, Bois du Cazier-ben történt súlyos bányászerezetsétségre emlékezik.

Különleges témával jelentkezik Pitcairn Island. Az Ausztrália közelében fekvő szigetállam 70 centes címeté a postal célokra már alkalmatlan bélyegek megsemmisítéséről számol be. A módszer is érdekes, a felesleges címeteket egy bádogbordóban égetik el.

AUTÓSOK-MOTOROSOK

A hűtőrendszer hibái

Az autómotor túlmelegedése üzemképtelenséget és igen gyakran komoly motorkárosodást idéz elő (túlmelegedésnek az üzemi hőmérséklet — 85-95 C-fok — túllépését tekintjük). Amíg hűvös időben a kisebb-nagyobb hibából származó fokozott hőterheléssel a hűtőrendszer még megbirkózik, addig a kánikulában már csak a kifogástalan állapotú motor működik zavartalanul. A hűtőrendszer hibák sokszor egészen egyszerűk: laza a vízszivattyú hajtó ékszíj, bogártetemektől eltömődött a hűtőrács, vagy kevés a hűtőfolyadék. Ezek elhárítása egyik gépkocsitípusnál sem okoz különösebb nehézséget. Am komolyabb zavarok is előfordulhatnak a hűtőrendszer működésében. Ilyen például a hűtőfolyadék áramlását a hűtőközpontban szabályozó termostát hibája, mely alkatrész általában a hengerfejtető hűtőalkatrész felső kamrájával összekötött gumicsőben van elhelyezve. A termostát elromlása egyaránt okozhatja a hűtőrendszer túlzott, vagy elégtelen túlmelegedését. A hűtőfolyadék felforrását a menetközben állandóan lezáró termostát okozza. A hibás termostátot — kellő óvatossággal, a motor leállításával — a felső vízcsőből rendszerint egyszerű módon kiszerezhetjük és újat tehetünk a helyébe (a Lada gépkocsinál ez a művelet csak a csatlakozó csőidom komplett cseréjével oldható meg).

A folyadékűtésű autómotorokat a vízkölerakódás elkerülésére csupán fagyálló folyadékkal vagy desztillált vízzel szabad közvetlenül feltölteni (nem desztillált vízzel való feltöltés esetén külön vegyszeres adalékot kell hozzáadni). Rendszerint a régebbi járatú kocsinál a hűtőrendszer vízkövesedése is okozhat elégtelen hűtést, a lerakódások következtében ugyanis a hűtőbordák keresztmetszete csökken, a vízkő akadályozza a folyadék cirkulációját, a hűtőfolyadék hő-

átadását. A jelenséget a vízkő savas közeggel való feloldásával lehet csak megszüntetni, amit szervizzel ajánlatos elvégeztetni.

Nem tartozik a ritkaságok közé a gyújtási rendszer egyes hibái miatt fellépő túlmelegedés sem. A beégett vagy túl kis hézagú működő megcsukló és a pontatlanul beállított alapelőgyújtás (főként utógyújtás) a leggyakoribb ok, de ajánlatos az előgyújtást szabályozó mechanizmus (röppúly, vákuum) működését is ellenőrizni, ha a hűtőrendszer tisztítása nem vezet eredményre. Itt említenéd meg, hogy mágneses ki-bekapcsolású ventilátor is előidézője lehet a túlhűtésnek vagy a víz felforrásának. A hiba a ventilátorhoz vezető kábelek oxidációja vagy magának a szerkezetnek az elromlása következtében fordulhat elő. A műszaki okokon kívül vezetési hiba is okozhatja a túlmelegedést. A „lusta” vezető, aki nem szívesen kapcsol, hibátlan motor esetén is számolhat ezzel (a hegyi utakon és a városi forgalomban elsősorban). Egyébként nem árt tudni, hogy a túlmelegedésnél a fűtés bekapcsolása póthűtést jelent. A túlhevült motort ne állítsuk le azonnal, hanem hagyjuk néhány percig üresjáratban futni.

Komolyabb hibának számít, hogy a hűtőrendszer túlzott felforradása a hengerfej erőteljes deformálódását okozhatja, aminek következtében a speciális tömítés átéghet. Hogy e módon a víztér a robbanótér kapcsolatba kerül, az abból látható, ha a hűtőbeöntő fedelének levételkor szökőkútszerű kilövellések jelentkeznek, amelyek a fordulatszám növelésével arányosan sokasodnak. A sérült hengerfejű motorral nem szabad nagyobb távolságot megtenni, szakmúhelybe kell szállítani.

B. I.

OTL TANÁCSOK

Sajnos így van: itt ősz! Hűvösebb lesz a tél. Ejszaka már betér a tócsák vize, rátehetőkre a dér, és besodók az ablak. Megrövidül a napnyorgóbb a reggel és a délután. Szorgos szorul az ember, ha son akarja a munkát. Feltámadnak az emberek. A déli órák melegek, de az éjszakai bevicserog a nyitott és okosabbá, céltudó kell tenni a szellőztetés a falak, a ház meleg megtartását, mert hosszú gondok egyik sabbika az otthon fele a télre. Ennek az se, hogy nyáron me falak, a bútorok, minden, ami a lakásban. Összel minden vissza hagyja, mert a szalma nem lakáshűtés. Dé

BÚTOR HÁZIL

A fészekrakó fiataloknak vagy a már rendelkezéssel rendelkező családoknak aránt probléma, hogy hon belső teret miképpen nosítsák a lehető legkisebb, a legkisebb anyagi ráfordítással. bútorüzleteket járva igen ritkán találkoznak a legújabb trend gáló apróságokkal. Rajzaikon egy igen egyszerű (tanulomunkánál) barkácsolónak is jut polcot mutatunk. Több azonos méretű darab összeállításával csak könyvszekrényt,

Üzlet a gyárban

A Debreceni Ruhagyár ebédlőjében október 13-án és 14-én árubemutatót és vásárt rendez a Hajdú-Bihar megyei Elelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat 195. számú vénkert áruház. Az új termékeket bemutató, más cikkeket engedélyes áron árusító gyári boltban a FÜSZERT, a Hajdú-Bihar megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalat, a Debreceni

Konzervgyár és a Hajdú-Bihar megyei Tejipari Vállalat termékei kerülnek forgalomba. A rendezők mintegy 150 ezer forint értékű bevételre számítanak. De itt és most nem a forgalom a lényeg, hanem a konzerv-, a hús-, a tejtermék-bemutató, s az, hogy erre a két napra házhöz megy az üzlet, könnyebb lesz a bevásárlás. Nyitás 13-án délelőtt 10 órakor.

Versmondó szakmunkástanulók

A napokban bonyolítják le a szakmunkástanulók országos vers- és prózamondó versenyének munkahelyi döntőit. A Szakszervezetek Megyei Tanácsa központi könyvtárának Hajdú-Bihar-szerte működő könyvtáraklubjai pénteken tartották meg házi döntőjüket Debrecenben, az SZMT központi könyvtárban. Az első helyen Ivánko-

vics Ilona, az Irinyi János Elelmiszer-ipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet tanulója, a második helyen Bőröcz János, a 109. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet tanulója, a harmadik helyen Gyöngyösi Attila, a 127. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet tanulója végzett, a huszonegy résztvevőből ők három folytathatják a versenyt a területi döntőn.

Az állami gondozott gyerekek helyzete

A Hazafiás Népfőnt Hajdú-Bihar megyei Bizottsága mellett működő nő- és rétegpolitikai munkabizottság, valamint a pedagógiai munkabizottság együttes tanácskozást tartott szombat délelőtt. A munkabizottságok elsőként Tóth Lászlónak, a pedagógiai munkabizottság tagjának előterjesztésében áttekintették a gyermekek állami gondozásba vételének okairól, körülményeiről, valamint a társadalmi életbe való beilleszkedésük tapasztalatairól szóló jelentést. Ezt követően a városi, községi nőbizottsági titkárok munkájának általános tapasztalatairól Gál Andrásné, a nőpolitikai munkacsoport vezetője tájékoztatta a résztvevőket. Az ülésen jelen volt Lehr Józsefné, a Hazafiás Népfőnt Országos Tanácsának nőpolitikai munkatársa.

Tanuljunk együtt közlekedni

A megyei közlekedésbiztonsági Tanács a közreműködő szervekkel az 1981-82-es oktatási évben ismételten megrendezi az Iskolák a közlekedés biztonságáért mozgalom részeként a Tanuljunk együtt közlekedni! családi vetélkedőt. A vetélkedő első fordulójának tesztkérdései a Hajdú-bihari Napló október 20-i számának közlekedési mellékletében jelennek meg.

Kérjük a városi és járási művelődésügyi osztályokat, az általános iskolai oktatási intézményeket, KRESZ-szakreferenseket, valamint a kedves szülőket, hogy a gyerekek figyelmét szíveskedjenek felhívni a melléklet megjelenésének időpontjára, velük együtt segítsék elő a mozgalmat minél eredményesebb végrehajtását.

Megyei tanács V. B. művelődésügyi osztálya MKBT-titkársága

Magyar-csehszlovák bélyegkiállítás

Magyar-csehszlovák bélyegkiállítás nyílt szombaton Békéscsabán a vasutas művelődési házban. Az október 18-ig látható gazdag összeállítás áttekintést ad mind a hazai, mind a csehszlovák bélyegkiadás történetéről, illetve a két ország legértékesebb bélyeggyűjteményeiről. A kiállításon a gyűjteményeket, az összehasonlítást megkönnyítésképpen a Nemzetközi Bélyeggyűjtő Szövetség által bevezetett, az egyes gyűjtési ágak szerinti csoportosításban mutatják be.

A magyar-csehszlovák bélyegkiállítás szép válogatás látható a bélyeg előtti idők viaszpecsételés, valamint a postaiállomás nevével felbélyegzett leveleiből. A magyar és csehszlovák bélyegeken kívül a Szovjetunió, az NDK és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság bélyegkülönlegességeiből is jó néhányat bemutatnak, egy magyarországi gyűjtő pedig a Lenin életét és eszméinek terjedését bélyegen bemutató gyűjteményét tárja közönség elé. (MTI)

A KONCERT ELMARAD. Az október 12-én, hétfőn 18 órai kezdettel a debreceni sportszarnokban meghirdetett koncert elmarad. A jegyek visszaválthatók.

Az asztalosok munka közebe (Fotó: Kösze György)

SAKMAI VETÉLKEDŐ AZ ÉPÍTŐKNÉL

A városi ifjúmunkáscsoportok rendezvényeként október 10-én, szombaton Ki minek meszt? vetélkedőt szerveztek a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalatnál. Az asztalos-, festő- és kőműveszakmában vetélkedő „házi” csapatok mellett részt vettek a

debreceni építőipari szervezettek és a nyíregyházi társ-vállalatok háromfős brigádjai is. A rövid elméleti vetélkedőt követően az asztalosok beépített szekrényt készítettek, a festők lakásokat tapéztak, a kőművesek falat

Mikrofon a buszon

Kellemes emlékem a nyárról: a buszvezető Siófok és Balatonföldvár között „végigközvetítette” az utat. Mint egy sportriporter, lelkesedett. Mindig mondta, éppen hol járunk, hogy a következő megállóban kinél érdemes leszállni, hogy aki ananász palacsintát akar, az menjen még egyet, és hogy most vigyázzanak, mert zökkenő következik. Jópofa volt, kedves és humoros. Látszott, hogy magga is jól szórakozik. És az utasok is szerették.

Balaton-partra

való ez a szöveg, nem tagadom. Talán sokakat bosszantana ugyanez — a hétköznapi forgalomban. Ilyen formában nincs is rá szükség.

De egyáltalán a mikrofon használatára — talán mégis. Kicsit hiányoltuk is ezt korábban a buszainkon. Sosem árt, ha valamilyen kontaktus alakul ki a buszsofőr és utas között. Az is valami, ha pusztán a megállókat neveit mondják. Még akkor is, ha kicsit monoton, már-már elidegenedett hangon.

Az pedig igazán

megmelengeti az ember szívét, ha megérzi: a volán mögött nem egy munkáját mechanikusan végző sofőr, hanem egy ember ül.

Mint ahogy nagyon jólesett hallani valamelyik reggel a debreceni 31-es busz gépkocsivezetőjét. Miután bevárt egy lassan lépegető idős néni a fel szállásnál, a hangszemből biztatta: „Tessék bátran jönni, nagymama!” És még hozzátette: „Kérek egy ülőhelyet a néniemnek!”

Adá

TAKARÉKOSÁGI HÓTÁSA. E sorozatban Papp Gábor művészettörténész elemzi Grünewald az Istenheimi oltár című művét október 12-én 19 órától a DOTE elméleti tömbjében nagy előadójában.

REMEKMŰVEK VALLATÁSA. E sorozatban Papp Gábor művészettörténész elemzi Grünewald az Istenheimi oltár című művét október 12-én 19 órától a DOTE elméleti tömbjében nagy előadójában.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV

Filmmuzeum hétfő 1/5, 1/7, 1/9: Pasolini DEKAMERON (olasz, 18).

ÉS MEGINT DÜBBE JÜVÜNK (olasz). Apolló ma 4, 6, 8, Horváth A. ma 1/4, 1/6, Vig ma 1/12.

A KÉK GALLER (amerikai, 16). Apolló hétfő 3/2, 6, 8, Vig ma 1/10.

A KÖLCSÖNKÉRT GYUFA (szovjet- finn). Apolló ma 3/2, hétfő 4, Vig hétfő 1/10.

MEPHISTO I-II. (magyar- NSZK). Apolló ma, hétfő 1/10, Meteor ma 1/6, hétfő 1/3, 1/6, Vig ma 1/2, 6, hétfő 6.

A SZÓKE INDIÁN (NDK). Híradó hétfő 1/10.

AZ ELSŐ KISÉRTÉS (spanyol). Meteor ma 3.

CSINOM PALKO (magyar). Meteor mese ma 10, 3, 1/6.

A DAL UGYANAZ MARAD (angol). Vig hétfő 1/12, 1/2, 3/4.

ÉKSZERABLÁS FENYES NAPPA (szovjet). Híradó ma 1/10, 3/8.

FOLYTASSA, COWBOY! (angol). Híradó hétfő 3/4.

A GEJZIRVÖLGY TITKA (szovjet). Vig mese hétfő 3/4, 6.

HINTÓN JARÓ SZERLEM (magyar). Híradó ma 1/12, 1/2, 3/4, 3/6.

KÉT ARANYÁSÓ (NDK). Kinnika hétfő 5.

KOJAK BUDAPESTEN (magyar). Híradó hétfő 1/12, 1/2, 3/4, 3/6.

36 év — 36 film rendezvényesorozat: LEGENDA A VONATON (magyar). Művész ma 5, hétfő 1/6.

NAGY SZÁKMÁNY (francia). Vig ma 3/4.

MAJMKOL BOLYGOJA (USA). Kinnika ma 5, Horváth A. hétfő 1/7.

SZANDAKAN 8. (japán, 18). Művész ma 3, 1/2, hétfő 5.

TAPPANCOK, MANCSOK, ÁLLKAPCSOK (USA). Meteor mese hétfő 3, 1/6, Vig mese ma 3/2, 1/4, 6.

PÁRBESZÉD I-II. (magyar). Művész hétfő 1/8.

SZÍNHÁZ

Művelődési központ Ma 7-ór: Ördögök — Csokonaibéret

Hungária Kamaraszínház Ma 10-ór: A medikus — Horváth A. ifj. béret

7-ór: A medikus — Szentpétery-béret

TV

OKTÓBER 11., VASÁRNAP BUDAPEST (1. műsor)

7.58 Műsorismertetés, 8.00 Idősebbek is elkezdhetik... Tévétorna, 8.05 Mindenki iskolája, 9.00 Óvodások filmműsora, 9.20 Egészségünkért, 9.25 A banda ellen, Angol filmsorozat gyerekeknek, 5. rész, 9.45 Tenisz-suli, 4. rész, 10.00 Hírek, 10.05 A vörösnakkenő, NDK film, VIII. rész: Az élet rebbenése (ism.), 14.12 Műsorismertetés, 14.15 Chagall, Francia film, 14.40 Reklám, 14.45 Műsorainkat ajánljuk, 15.10 Reklám, 15.15 A tavasz 17 pillanata, Szovjet tévéfilmsorozat XII/4. rész (felújítás), 16.35 Lehet egy kérdés több? Vetélkedőműsor, 17.05 Reklám, 17.10 Dózsá—MEDICOR OSC bajnok! viládbamérkőzés, 18.25 Reklám, 18.35 A Közönségszolgálat tájékoztatója, 18.40 Idősebbek is elkezdhetik... Tévétorna, 18.45 Esti

mese, 19.00 A Hét, 20.00 Hírek, sport hírek, 20.15 Shakespeare összes művei a BBC felolgozásában. Hamlet, 23.50 Hírek.

BUDAPEST (2. műsor) 16.54 Műsorismertetés, 16.55 Emília Zoia, avagy az emberi felismeret, Francia tévéfilmsorozat IV/2. rész: Vádatlom! 19.00 A Hét, 20.00 Hírek, sport hírek, 20.15 Zenés ajándékosztás, Intervjú-átvétel az NDK-ból, 21.00—22.30 Esküvő vasárnap, Amerikai tévéfilm.

POZSONY (1. műsor) 8.15 Hírek, 8.20 Gyerekek műsora, 10.45 Amerikai film, 11.45 A heten történt, 12.15 Folklor-műsor, 12.55 Hírek, 13.10 Autocross EB és lövészny követvétele, 16.30 Tehetségek, 17.05 Cseh film, 18.30 Szórakoztató műsor, 19.10 Esti mese, 19.30 Hangverseny, 21.35 Sport híradó, 22.50 Labdarúgó-szűzfoglaló, 22.50 Arsfilm 1981, 23.50 Hírek.

POZSONY (2. műsor) 16.10 Hírek, 16.25 Faltalok műsora, 17.10 Zenés szórakoztató műsor, 18.10 Dokumentumfilm, 18.40 Műsorajánlat, 19.00 Utazó kamera, 19.30 Pedagógusok műsora, 20.00 Von Wuthenow (ism.), 21.35 Hírek, 21.50 Riportfilm, 22.25 Tévékomédia.

BUKAREST 8.35 A 15 éves kapitány című gyermekfilmsorozat (1. rész), 9.00 A falu életéből, 12.05 Valahány album, 16.15 A szerencsés zalog története, Befejelés a pionírvetélkedő, 18.00 Tv-híradó, 18.20 Népdalok, 19.40 A tiltott bolygón, 21.20 Tv-híradó.

A NYÍREGYHÁZI RÁDIÓ MŰSORA 8.30 Hírek, Időjárás, Lap-szemle, Évfordulónaptár, 8.45 Thália Nyíregyházán, Színesz-

1981. október 11., vasárnap
Brigitta napja
A Nap kél 5.57 — nyugszik 17.04 órakor

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Négysszázötven évvel ezelőtt, 1531-ben, 47 éves korában halt meg Ulrich Zwingli, neves svájci vallásreformator.

Az 1520-as évek elején Zürichben indította meg a lutheri eszmék továbbfejlesztésén alapuló reformációját. Humanista képzettsége és platonikus filozófiai tanulmányai Lutheránussal sokkal szabadabb gondolkozóvá tették, de társadalmilag 6 sem tudott felülemelkedni a polgári osztályverdeken. A vallási ellentét és társadalmi-gazdasági érdekellentézek következtében kirobbant polgárháborúban életét vesztette, de eszméi még hosszú ideig hatottak.

Az új vallás híveivel szegődött Magyarországra is életveszélyes vállalkozás volt. Az eredetileg 1524. évi pesti országgyűlésen elfogadott, s azután a következő esztendőben, 1525. májusában tartott rákosi országgyűlésen megújított vallásügyi cikkely tartalmazta a szigorú rendelkezést: „Az összes lutheránusok kirtásának az országból és akárhol találtak, nemcsak egyházi, hanem világi személyektől is szabadon megfogassanak és megérettessenek”. A hírhedt „lutherani comburánus” rendelkezések az indoka elsősorban nem is annyira a reformáció elleni elfogultságban keresendő, mint inkább a királyi udvarnál levő németek iránti gyűlöletben, másfelől a török elleni küzdelemhez a pápai segély megnyerésére irányuló törekvésben.

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS: Időnként erős felhősödés, szórvaosan kisebb eső, zápor. Előbb a Dunántúlon erős északnyugati, északi, később országszerte időnként élnék déli, délnyugati szél. Legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap általában 15 és 20 fok között.

KERTBARÁTOKNAK. Az új télalma-fajtákról Szabó Tibor tudományos kutató tart előadást október 12-én, hétfőn 17 órától a Kölcsy Művelődési Központ Hatvani termében.

TUDOMÁNYOS ERMEKRŐL tart előadást ma, vasárnap délelőtt 10 órakor dr. Beck Mihály egyetemi tanár a debreceni vasutas könyvtárklubban. (Petőfi tér)

GRAFIKAI TECHNIKÁK-KAL. A Medgyessy Ferenc képzőművész-kör grafikai szekciójára várja a grafikai technikák iránt érdeklődő fiatalokat. Jelentkezni hétfőn és pénteken lehet 17 órától a kör Vörös Hadsereg útja 45—47. szám alatti helyiségében. Tanár Szabó László grafikusművész.

AZ ÜGYELETES HÍRSZERKESZTŐ

Tatár Éva
Telefon: 12-144

LOTTO-TÁJÉKOZTATÓ. A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság közlése szerint a 41. játékhéten öttalalatos szelvény nem volt. Négytalalatos szelvény 37 fogadónak volt, nyerevényük egyenként 207 935 forint, három találatú 4360 fogadónak volt, nyerevényük egyenként 882 forint, a kéttalalatos szelvények száma 148 382 darab, ezekre egyenként 30 forintot fizelnek.

VILÁGÉLELMEZÉS. Október 13-án 18 órakor az Agrártudományi Egyetem színháztermében dr. Ozorai István, az ENSZ Mezőgazdasági és Élelmezési Szervezet (FAO) magyar nemzeti bizottságának főtájkára tart előadást A világelelmezés helyzete és távlatai címmel. A színházterem előterében kiállítás látható a FAO tevékenységéről.

ALMOSD. Ma, vasárnap 12 órakor Bocskai István emlékművének koszorúzását rendezik meg az álmosdi csata évfordulója alkalmából. A koszorúzás a múzeumi és műemléki hónap rendezvényehez kapcsolódik. Koszorúzó dr. Szamosújvári Sándor tanár. Mucsi Mihály kopácsmester helyreállított műhelye mátfől tekinthető meg Álmosdon a Rákóczi u. 2. szám alatt.

ÉNEK—ZENE—TÁNC. A csehszlovák Néphadsereg 180 tagú központi művészegyüttese október 14-én, szerdán 18 órakor a Kölcsy Művelődési Központ színháztermében mutatja be műsorát. Díjtalan belépők igényelhetők az információ és közönségszolgálati irodáknál.

Ideiglenes forgalomkorlátozás

A VASVILL Kereskedelmi Vállalat Vevők vagyunk kiállításának zavartalan lebonyolítása érdekében Debrecen város területén az alábbi ideiglenes forgalomkorlátozás lesz.

Október 12-én 18 órától 13-án 16 óráig minden jármű forgalmát és várakozását megtiltják az Arany Bika előtti szervízút és parkolóhelyen. Oda csak a külön engedéllyel rendelkező járművek hajthatnak be.

KÖZLEMÉNY

Autóalkatrész-üzletemet megnyitottam 1981. október 9-én. Reggel 8 óráig 18 óráig várom kedves vásárlóimat. Húse Sándor, Budai Nagy Antal u. 182. Megközelíthető Sámsoni út felől. (x)

a költészet a TAKARÉKOSÁGI HÓTÁSA

A takarékosági hónap nyitására október 12-én tartották meg a Debreceni Köztársasági Bizottságban.

Dr. Szabó Imre, a Bihar megyei Tanács nyitotta meg az ünnemen megjelent József, az MSZMP Bihar megyei Bizottságának, s ott voltak a Debreceni Köztársasági Bizottság, a városi és járási szervek vezetői. Ünnepi beszédet tartottak a Debreceni Köztársasági Bizottság, a városi és járási szervek vezetői. Ünnepi beszédet tartottak a Debreceni Köztársasági Bizottság, a városi és járási szervek vezetői.

— Ezekben a napokban, néhány nap múlva, a világ valamennyi országában megemlékeznek a takarékoságról, méltatják ennek a tulajdonságát, és új kezdeményezéseket tesznek annak érdekében, hogy újabb és újabb emberek tudjanak hódítani ennek a nemnek.

— E takarékosági hónapunk reméljük, segítséget ad ahhoz, hogy mind többünk sá a takarékoság szűségét.

— Aki takarékosan él, kiegészül a csillagok között, és a csillagok között él. Erre a takarékoságra a dalunkban.

— Az OTP vezérigazgatója természetesen szót a takarékoság jelentőségéről, az utóbbi években betöltött fogadta. Mint mondták, hazánk több mint 150 milliárd lakosság betétállománya ideiglenes betétállományaival várható betétállományaival a tízmilliárd forint, ami igen jelentős mennyiség lesz. A betétállomány növekedése lehetővé teszi a lakosság nyújtását a lakosságnak.

Dr. Szirmai Jenő közölte, hogy a lakosságkal mutatja be Hajdú-Bihar megye fejlődését, különösen az építéssel, melynek kiemelkedő példái: megépült az ország legnagyobb betétállománya, több mint 6,2 milliárd forint a betétállomány.

Nagyüzem

Három megye, Szabolcs-Bihar és Borsod-Abaúj-Heves területéről a HUF hűtőgépgyártóhoz szállítják.

Naponta 600 gépkocsi